

GİRİŞ

Küreselleşme ve bilgi toplumuna geçiş sürecinde dünyada yaşanan hızlı ve çok yönlü yapısal değişimler, “rekabet” kavramını küresel ekonomide gözlenen en önemli olgu haline getirmiştir. Firma düzeyinden başlayıp ülke ve bölge düzeyine kadar tüm ekonomik birimlerin, küresel ortamın oluşturduğu piyasa koşullarında var olabilmeleri, konumlarını en azından koruyabilmeleri anlamına gelen “rekabet edebilirlik” kavramı ise, bu birimler için bir performans göstergesi olarak kabul edilmeye başlanmış (Kara, 2008:1), gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede kalkınma ve bölgesel kalkınma kavramlarının daha içselleştirilmesini zorunlu hale getirmiştir.

Özellikle Sanayi Devriminden sonra tüm dünyada artan küreselleşme dalgasıyla birlikte ülkeler kalkınma ve bölgesel gelişme kavramlarına büyük önem vermeye başlamışlardır (Sevinç ve Azgün, 2012:17). Bu bağlamda kalkınma, bireylerin refah düzeylerini artırmak amacı ile siyasal iktidarın belli ekonomik politikaları izleyerek, toplumun yapısını değiştirme girişimi olarak ifade edilmektedir. Bu yönü ile kalkınma, hem ekonomik hem de toplumsal bir süreçtir (Çakmak, 2008:36). Ulusal ve uluslararası arenada ülke ve bölgelerin etkinliklerini geleceğe yönelik sürdürülebilir kılımları için ekonomik açıdan zengin bir birikime ihtiyaçları vardır. Bu birikimler sanayi devriminden önce tarımsal faaliyetlerden sağlanırken, sanayi devrimiyle birlikte sanayi sektöründen elde edilmeye başlanmıştır. Günümüzde ise bu birikimlerin hizmet sektöründen elde edildiği ekonomik göstergelerce görülmektedir. Diğer bir deyişle turizmde içerisinde yer aldığı hizmetler sektörü bugün kalkınmanın en önemli dinamikleri arasında yer almaktadır (Bahar, 2007:2).

Ülkelerin doğal, tarihi, kültürel ve beşeri varlıklarını kullanmasını sağlayan turizm sektörü, turistler, turizm işletmeleri ve çalışanları, ülkeler, bölgeler ve orada yaşayan yöre halkı dâhil olmak üzere tüm turizm paydaşlarını ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olarak etkileyen karmaşık bir faaliyet niteliğindedir (Zengin ve Altunel, 2009:795). Turizm, endüstriyel faaliyetlerin gelişmediği bölgelerde büyük bir açığı kapatarak, bu bölgelerin gelişmesinde etkin bir role sahip olabilmektedir

(Gülbahar, 2009:20). Bu bağlamda, günümüzde turizmin yarattığı ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerin, ülke ekonomilerinde ve özellikle uluslararası ekonomik ve politik ilişkilerde önemli sonuçlar doğurduğu gözlenmektedir. Bu durum ise uluslararası turizm hareketlerinden büyük pay alan gelişmiş ülke ve bölgelerde olduğu gibi, gelişmekte olan ülke ve bölgelerde de turizme verilen önemi artırmaktadır (Tunçsiper vd., 2009:1321).

Gelişmekte olan ülkeler koridoru içerisinde yer alan Türkiye’de de turizm faaliyetleri son 25 yılda gelişme eğilimine girmiştir. Özellikle 1980’li yıllardan itibaren yapılan yatırımlara ve izlenen politikalara bağlı olarak gözle görülür düzeyde gelişme gözlemlenmiş olup günümüzde de bu gelişmenin sürmekte olduğu söylenebilir (Yıldırım, 2005; “Tunçbilekli, 2006; Bahar, 2006; Kabasakal, 2007; Toprak, 2008; Keskin, 2015). Ayrıca, Dünyada değişen turist talebine uygun büyük bir potansiyele sahip bulunan Türkiye, artık sıradan bir turistik varış noktası olmaktan çıkmış, bütün varlık ve kurumlarıyla Akdeniz ve Avrasya’nın en önemli turizm ülkelerinden birisi haline gelmiştir (Çontu, 2006; Güvenç, 2007; Uygun, 2008; Belkayalı, 2009; Kuter, 2009; Türksoy ve Türksoy, 2010). Diğer bir değişle Türkiye, coğrafi özellikleri bakımından son yıllarda değişim gösteren turistik talebe cevap verebilecek nitelikte birçok alternatif turizm türünü içerisinde barındırması nedeniyle uluslar arası turizm profilinin dikkatlerini üzerine çekmekte ve turistlerin odak noktası haline gelmektedir. Böylece tercih edilebilirlik yapısıyla ekonomik istikrarın devamlılığını sağlayıcı kalkınma politikalarını hem ulusal hem de bölgesel nitelikte itici güç olarak kullanabilmektedir. Bir bakıma alternatif turizm çeşitliliğinin bölgesel ve yöresel nitelik taşıması nedeniyle, yöresel ve bölgesel kalkınmanın da destekleyicisi durumundadır (Tosun ve Bilim 2004:12; Tunçsiper vd, 2009:1322). Bu nedenle ülkeler bir bütün olarak değil, her bir bölge ve yörenin sahip olduğu turistik arz verileri ortaya çıkartılarak, hedef kitleye sunumu gerçekleştirilmektedir (İlban, 2007:5; Tunçsiper vd., 2009:1322). Bu gelişmeler paralelinde, turizmden gerekli girdilerin sağlanabilmesi için bölgesel ve/veya yerel turistik değerlerin ve alternatif turizm türlerinin doğru bir şekilde tespit edilerek, planlı bir biçimde turizm piyasasına sunulması gerekli görülmektedir (Bayındır, 1992:112; Gökçe, 2006; Tosun vd, 2008; Çakıcı ve Kızılırmak, 2009:1554).

Bilindiği üzere, bölgelere has yer altı zenginliği olan jeotermal kaynaklar, bulunduğu yöre ve bölgeler açısından alternatif turizm anlayışının çekim unsuru olarak en dikkat çekici faktörlerinden birisi olarak değerlendirilmekte ve ekonomik zenginliğin motor gücü olması münasebetiyle bölgelerin gelişimi ve kalkınması sürecinde büyük önem arz etmektedir.

Başlangıçta sadece temizlenme aracı olarak kullanılan jeotermal - doğal sıcak su kaynakları, tedavi edici ve iyileştirici özelliklerinin de keşfedilmesiyle, antik dönemlerden günümüze kadar termal kaynaklar olarak da kullanılmaktadır. Günümüzde insanların özellikle sanayileşme, kentleşme ve çevre sorunlarının yol açtığı olumsuz yaşam koşullarından uzaklaşarak doğal iklim ortamında sağlıkları için çaba harcamaları, termal su kaynaklarından yararlanma isteklerini her geçen gün artırmaktadır (Göçmen, 2008:1).

Eskiye oranla daha uzun bir ömür sürme şansına sahip olmanın, yaşam kalitesi yükselmeden ve hastalıklardan korunmadan anlamı olmayacağı, dolayısıyla sağlıklı yaşam beklentisinin yaşam süresinin uzunluğundan çok daha önemli olduğu artık bilinen bir gerçektir. Sağlıklarını koruyup geliştirmek için alternatif, bilimsel ve kaliteli sağlık hizmetlerine yönelen insanlara termal su tedavisi; bilimsel bir yaklaşımla, uzman ekipler tarafından modern, konforlu, kaliteli ve hizmete uygun tesislerde sunulduğunda talep en iyi şekilde karşılanabilmektedir. İşte termal turizm çerçevesinde yaşlılara, engellilere, romatizmal, ortopedik ve nörolojik sorunları olan kişilere, spor yaralanmaları olan hastalara ve her yaşta sağlıklı insanlara tedavi hizmetlerinin yanı sıra rekreasyonel aktiviteler ve turistik çevre gezilerini sunan, çağdaş tesislere ihtiyaç vardır. Bu tesislerden yararlanmak amacıyla gelen yabancı turistlerin (küristlerin), bölgenin doğal, tarihi ve kültürel güzelliklerinin yanı sıra tamamen bu coğrafyaya özgü termal sularından yararlanmaları, böylece tatil yaparken tedavi olmalarının sağlanması, dış tanıtım ve döviz kazançları açısından önem verilmesi gereken bir konudur (Göçmen, 2008:1-2).

Ayrıca Termal turizmin;

- Yılın 12 ayında faaliyet gösterir nitelikte olması,

- Konaklama ve kür (tedavi) sürecinin ortalama 7 – 21 gün aralığında olmasına bağlı olarak tesislerde yüksek doluluk oranına ulaşılması,
- Yüksek oranda istihdam oluşturması,
- Diğer alternatif turizm türleriyle kolay entegrasyon oluşturarak bölgesel dengeli turizmin gelişimine katkı sağlaması,
- Termal tesislerde insan sağlığını iyileştirici aktivitelerin yanı sıra eğlence ve dinlenme olanaklarının da bulunması,
- Tedavi sürecinin uzunluğuna bağlı olarak, turistlerin bölgesel ticari faaliyetlerden daha fazla faydalanmaları ve bölgesel ekonomiye katkılarının daha yüksek olması vb. olumlu gelişmelere olanak sağlaması bölgenin refah düzeyinin gelişmesi ve bölge insanının gelir dağılımından daha fazla pay elde edebilmesine imkân oluşturmaktadır. Bu bağlamda;

Yukarıdaki bilimsel gerçeklere binaen Ilgın'ın kendine özgü bölgesel nitelikleri ve turistik çekicilikleri incelendiğinde önemli bir termal turizm potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak Bakanlar Kurulu Kararıyla 2006 yılında "***Ilgın Termal Turizm Bölgesi***" ilan edilmiştir. Bu açıdan;

Çalışmanın Konusu; 2006 yılında Bakanlar Kurulu Kararıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "Termal Turizm Bölgesi" ilan edilen Ilgın'ın termal turizm potansiyelinin irdelenerek ekonomik anlamda bölgenin kalkınmasına olan etkisinin ortaya konulmasıdır. Ayrıca, bölgesel kalkınma hamlelerine yönelik önerme ve tedbirlere ilişkin veriler elde ederek bölgesel yatırımlara dönük stratejiler geliştirebilmektir.

Çalışmanın Planı ise; Beş başlık altında gerçekleştirilen çalışma ile, Termal Turizm bölgesi ilan edilen Ilgın'daki termal turizm potansiyeli ve bu potansiyelin ortaya koyduğu turizm aktiviteleri neticesinde bölgesel kalkınmada termal turizmin ekonomik rolü incelenmektedir. Bu bağlamda;

- Çalışmanın Birinci Bölümünde; Turizm – Termal Turizm ve Bölgesel Kalkınma Kavramları ele alınmış,
- Çalışmanın İkinci Bölümünde; Bölgesel Kalkınma Sürecinde Turizm ve Termal Turizmin Ekonomik Rolü İrdelenmiş,

- Çalışmanın Üçüncü Bölümünde, Termal Turizm Bölgesi Ilgın ve Ilgın'ın Termal Turizm Potansiyeli İncelenmiş,
- Çalışmanın Dördüncü Bölümünde, çalışmanın metodolojisi açıklanmış,
- Çalışmanın Beşinci Bölümünde ise, bulgular analiz edilmiş ve analiz sonuçları kayıt altına alınmıştır.

Sonuç olarak, termal turizmin ekonomik girdilerinin tespiti sonucu, bölge açısından öneminin ortaya konularak geliştirilmesi ve turizm pastasından daha fazla pay alabilmesine yönelik öneriler ortaya konulmuştur.

A. ÖNEM ve AMAÇ

Kalkınma; ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasal yapıların değişerek insan yaşamının maddi ve manevi alanda ilerlemesi ve giderek toplumun refahının artmasıdır. Bu bakımdan kalkınma, sadece ekonomik değil aynı zamanda toplumsal gelişmeyle de ilgili bir kavramdır. İktisadi, teknolojik, kültürel ve sosyolojik yönden gelişmeleri takip eden ve sürekli kendisini yenileyen toplumlar, diğer toplumlara oranla daha güçlü ve etkin bir yaşam tarzını benimseyebilmekte ve bölgeler arası gelişmişlik farkları ortaya çıkabilmektedir. Ancak, bölgeler arası gelişmişlik farkları bir ülkenin veya bölgenin kaderi değildir. Bu farklılıklar ülkenin veya bölgenin potansiyel öz kaynakları değerlendirilerek azaltılabilir. Potansiyel kaynaklardan birisi de tarihi, kültürel ve doğal değerlerdir. Sahip olunan bu varlıklar ancak turizm sayesinde tanıtılabilir, korunabilir, ekonomik değer niteliğine kavuşabilir (Küçükoğlu, 2005; Aktakas, 2006; Tunçsiper ve Kaşlı, 2008; Toprak, 2008; Keskin, 2015).

Turizm, yer aldığı bölgenin “Gayri Safi Milli Hasılası”na olumlu katkısı olan bir sektör konumundadır. Sektörün ekonomik çarpan etkisiyle başta inşaat sektörü olmak üzere ziraat, balıkçılık, el sanatları vb. pek çok sektör gelişmekte ve bu sektörlerdeki istihdam artmaktadır. Turizmden elde edilen gelirler ile bir taraftan alt yapı (ulaşım, kanalizasyon, iletişim vb.) yatırımları artmakta ve turist ihtiyaçları karşılanmakta iken, diğer taraftan ev sahibi (yerel) toplumun yaşam kalitesi de artmaktadır. Yani, bir bölge var olan turizm potansiyeliyle, ekonomisini canlı tutabilir, yerel kültürün canlanmasına ve sürdürülebilirliğine (mevcut folklorik

özelliklerin canlanması) katkı sağlayabilir, kültürel çeşitlenme ile farklı kültürleri tanıma/ tanıtma fırsatları yaratabilir, tarihi alanların, doğal ve kültürel mirasın korunmasına yardımcı olabilir, iş olanakları sağlayabilir, beyin göçünü engelleyebilir, gelir dağılımını olumlu yönde etkileyebilir, eğitim seviyesini yükseltebilir, yabancı sermayenin bölgeye gelmesini sağlayabilir, bölgenin veya ülkenin dış ilişkilerinde olumlu etkiler yapabilir ve diğer bölgelerle arasındaki dengesizliği ortadan kaldırılabılır (Tunçbilekli, 2006:105). Bu açıdan turistik kentlerin kültürel ve sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda olması, geri kalmış bölgelerimizde diğer sektörlerle göre maliyet, gelir, istihdam, yatırım gibi avantajlara sahip olan turizm endüstrisinin geliştirilmesi ve turistik değerlerinin mevsimsel olarak kısıtlanmaksızın turizm çeşitlenmesi modeliyle tüm yıla yayılan bir forma ulaştırılması gereğini ortaya çıkarmaktadır (Gülbahar, 2009:19) .

Ülkemizde turizm sektörünün gelişmesiyle birlikte mevsimsel kıyı turizm oranla “Termal Turizm”, sağlık dağıtan doğal ve şifalı suları ile 4 mevsim – 12 ay hizmet verme imkânına sahip olması nedeniyle bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi hususunda önemini her geçen gün artıran bir özelliğe sahip olmaktadır. Diğer bir deyişle, gelişen yaşam standardına bağlı olarak turizm anlayışının değişmesi, dünya nüfusunun yaşlanması ve sağlık problemlerinin her geçen gün artması alternatif turizm türü olan termal turizme yönelimi artırmış ve turizm gelişimine farklı bir boyut kazandırmıştır. Bu farklılaşma, insanların şifalı kaynak sularıyla tedavi amaçlı turizm hareketlerine katılarak, döviz harcamalarını gerçekleştirmelerini beraberinde getirmiştir. Böylece, yatırım odaklı istihdam artışı, bölgesel gelir artışı, alt ve üst yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi suretiyle, bölgeler arası dengeler bir alternatif turizm türü olan termal turizmle şekillenmeye başlamıştır. Özellikle, sanayinin ve tarımsal faaliyetlerin sınırlı olduğu alanlarda kaplıca turizmine yönelik yapılan yatırımlar kısa süre içerisinde olumlu sonuçlar vermiş, rekabet avantajı sağlamış ve yerel kalkınmada önemli mesafeler alınmasına imkân tanımıştır. Bu bağlamda, yerel kalkınmada aktif rol üstlenerek, bölgesel kalkınmaya katkı sağlayan köklü bir geçmişe sahip bölgelerden bir tanesi de Iğın İlçesi ve termal tesis yatırımlarıdır.

Ilgın ilçesi doğal, tarihi, kültürel ve jeotermal turizm değerleri bakımından zengin bir coğrafyada yer almaktadır. Bu açıdan gerek yerli, gerek yabancı, gerekse çifte vatandaş (çift pasaport/Türk uyruklu Alman vatandaşı gurbetçiler) niteliğindeki hem yerli hem de yabancı turistlerin dikkatini çeken İlçenin, ekonomik olarak canlanmasında ve özellikle son yıllarda mekânsal değişikliklerin oluşmasında termal turizm, önemli bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda 2006 yılında “Termal Turizm Bölgesi” ilan edilen ve Dünya’da önemli bir jeotermal kaynak değerine sahip “Ilgın Kaplıcaları”nın sağlık, turizm ve rekreasyonel amaçlı kullanımının makro ve mikro ekonomik değerinin ölçümü, tespiti ve irdelenmesi, termal turizmin Ilgın İlçesi’ndeki sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir. Ayrıca, bu anlamda geniş çapta yapılan ilk akademik çalışma olması münasebetiyle, termal tesislerin ekonomik fizibilitesinin ortaya konması, yatırımcılar ve yerel yönetimlere kaynaklık etmesi açısından da önemli bir nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda;

Şu araştırma sorularına cevap aranacaktır;

1. Sanayi ve Tarımsal faaliyetler açısından kıt kaynaklara sahip bölge termal turizm yatırımlarıyla kalkınabilir mi?
2. Paydaşlar, bölge geleceğinin termal turizme bağımlı olduğunu düşünmekte midir?
3. Paydaşlar, her kesimin gelecek için termal turizme destek vermesi gerektiğini düşünmekte midir?
4. Paydaşlar, termal turizmden elde edilen faydaların katlanılan maliyetten fazla olacağını düşünmekte midir?
5. Bölgenin ziyaretçiler açısından tercih etme kat sayısı nasıl artırılabilir?

Çalışmanın Amacı ise; Ülke, bölge ve şehirler doğal, tarihi, kültürel ve jeotermal turizm değerlerine yönelerek alternatif turizm hareketlerine yön vermektedir. Bu alternatif turizm türlerinden bir tanesi de, Dünyada olduğu gibi ülkemizde de coğrafik zenginlik yönünden yaygın olarak bulunan, turistik ürün çeşitlendirme stratejisi kapsamında değerlendirilen jeotermal kaynaklar/şifalı sular (Kaplıcalar) yani, “termal turizm” potansiyelidir.

Anadolu’da Hititliler döneminden itibaren faydalanılan jeotermal kaynaklar/şifalı sular (kaplıcalar), Roma ve Bizans dönemlerinde de tedavi ve spor

amacıyla yoğun olarak kullanıldığından, termal turizm (kaplıca turizmi) en eski turizm çeşidi olarak kabul edilmektedir. Kaplıca suları içerdikleri mineral ve tedavi edici özellikleri nedeniyle günümüzde de önem kazanarak, termal turizm kaynakları buldukları yörede tercih edilebilir yapıları ve yenilikçi yatırımlar ile ekonomik faaliyet kolu olarak işletilmeye devam edilmektedir. Böylece, bu alanlar turistik aktivitelerin oldukça çeşitlendiği yeni turistik çekim merkezlerine dönüşerek ekonomik zenginleşme ile bölgenin kalkınmasına katkıda bulunmakta ve bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi noktasında da önemli rol oynamaktadır.

Konya'nın Ilgın İlçesi ve bu ilçede bulunan termal kaynaklar, suyun içerdiği zengin mineral çeşitliliği ve tedavi edici özelliği ile özellikle son dönemlerde dikkatleri üzerine çekmeyi başarmış önemli bir "Termal Turizm Merkezi"dir.

Bu merkezde yapılan araştırmanın amacı; bir taraftan mevcut termal turizm arzı (yetersiz tesisleşme koşullarında bile) ile İlçenin, yerli ve yabancı turist harcamalarına yönelik ekonomik anlamda gelişimini ortaya koyarken, diğer bir taraftan literatürde yer almayan, çifte vatandaş olarak nitelendirilen Türk uyruklu Alman vatandaşlarının karma (yerli ve yabancı) döviz harcamalarının Ilgın termal turizm gelirleri içerisindeki yerinin tespitini ortaya koymaktır.

Ayrıca çalışma ile bölge karar vericileri, işletmeler, yerel halk ve bölge ziyaretçilerinin beklenti ve taleplerinin tespit edilmesi, bu tespitler doğrultusunda yapıcı çözüm önerileri geliştirilerek bölgenin ekonomik refah düzeyinin artırılması da amaçlanmaktadır. Bir bakıma çalışma bölgesel bir uygulama alanı açısından master planı niteliğindedir.

Bu bağlamda çalışmanın alt amaçları;

- ✓ Bilimsel ve ekonomik anlamda yılın 12 ayı faaliyet gösteren bir alternatif turizm türü olan "termal turizmin", bölgenin kalkınmasında üstlenmiş olduğu lokomotif görevin ortaya konması ve bu anlamda literatürdeki eksikliğin giderilmesi,
- ✓ Termal Turizm potansiyeline sahip olan ve 2006 yılında "Termal Turizm Bölgesi" ilan edilen Ilgın ilçesinin, bölgesel ekonomik yönden zenginleşmesi ve gelişmesinde "Termal Turizm İşletmelerinin" katkısının irdelenmesi ve belirlenmesi,

- ✓ Bölge ziyaretçilerinin istek ve beklentilerine uygun yatırım anlayışının gerçekleştirilerek, bölgesel ziyaretçi indeksinin pozitif yönlü gelişimine katkı sağlanması,
- ✓ Bölgede gerçekleştirilmesi düşünülen yatırımlara ekonomik anlamda kaynaklık etmesi,
- ✓ Bilimsel anlamda bölgede yapılan ilk çalışma olması bağlamında ileriye dönük bölgesel planlamalara kaynak oluşturması olarak ifade edilebilir.

B. ÇALIŞMANIN PROBLEMİ / PROBLEMLERİ

Gelişmekte olan ülke ve bölgelerin kalkınması için ihtiyaç duyulan dövizin sağlanmasında ve ihracatın artması noktasında turizm sektörünün oynadığı önemli rol birçok yazar ve akademisyen tarafından incelenmişse de yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde sahip olunan alternatif turizm değerlerine bağlı ekonomik dinamikler üzerine çalışmalara rastlanmamaktadır. Sanayi alanında kıt kaynaklara sahip, tarımdan yeterli ekonomik girdiyi sağlayamayan bölgelerin, bölgeler arası dengesizlikleri giderme noktasında gerek iktisadi alanda gerekse istihdam alanında alternatif dinamiklere yönelim ihtiyacı bölgenin sahip olduğu değerlerin irdelenmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle Ilgın İlçesi gibi kıt kaynaklar nedeniyle ekonomik buhran ve göçe bağlı gerileme yaşayan ancak, coğrafik konuma bağlı jeotermal kaynaklara sahip bölgelerin, var olan kaynaklardan ekonomik girdi sağlayarak önemli bir turizm hamlesiyle kalkınabilirliği ve gelişimi hakkında yeterli literatürün olmaması, gerek bölgede yaşayan popülasyonun gerekse yatırım amaçlı bölgeyi ziyaret eden popülasyonun yatırım amaçlı fizibilite çalışmalarına sahip olmaması ve alternatif turizm türleri kapsamında yer alan yerel dinamikler üzerine örnek çalışmaların bulunmaması araştırmada karşılaşılan problemin başında gelmektedir. Ayrıca, 4 mevsim 12 ay hizmet veren termal turizm potansiyeline dayalı, bölgesel termal turizm master planı, istatistikî verilere dayalı turist sayılarının belirlenmesi, bölge ziyaretçilerinin ekonomik anlamda bölgesel kalkınmaya katılarının tespiti vb. konular da bilgilerin elde edilebileceği kayıtların bulunmaması problemin diğer aşamalarını oluşturmaktadır. Dolayısıyla, çalışma özgün yapısı ve bölgenin ekonomik istikrarının ifade edilmesi, yönlendirilmesi, birçok yatırımın

devinin gözlerinin bölge üzerine çekilmesi, yerel yönetimlerin stratejik planlar geliştirmesi ve modern tesisleşme hamlelerinin başlatılması açısından önemlilik arz etmektedir.

C. YÖNTEM

Bu çalışma, temel olarak birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler üzerinden yürütülmüştür. Çalışma kapsamında, daha önceden yapılmış araştırmalar (Literatür), raporlar, istatistik veriler taranarak ikincil veriler olarak derlenip kullanılmıştır. Bu çalışma niteliksel ve niceliksel bir değerlendirme olarak tasarlanmış olup, tasarımıda araştırma sorularıyla ilgili bilgiler – yazılı dokümanlar ve alanında uzman akademisyenlerin tecrübelerinden faydalanılmıştır.

Birincil verilerin elde edilmesinde ise, anket ve mülakat yöntemleri uygulanmıştır.

Anket: Araştırma için iki farklı anket uygulanmıştır. Birinci anket, araştırma alanı olarak seçilen merkezde termal turizm faaliyetlerine katılan yerli, yabancı ve çifte (çifte vatandaş) kimlik sahibi turistlere uygulanmıştır. Farklı ülke, bölge ve şehirlerden gelen turistlerin yapmış oldukları harcamalar ile ilgili bilgilere ulaşılması amacıyla bu yöntem kullanılmıştır. İkinci anket ise; Araştırma alanında faaliyet gösteren işletmeler, bölge ziyaretçileri, yerel halk ve yerel yönetimler ile yapılmıştır. Bu yöntemin amacı ise, farklı bakış açılarıyla potansiyel termal turizm algısının ölçülerek, beklentilere odaklı termal turizm politikaları geliştirebilmektir.

Mülakat: Araştırma alanında faaliyet gösteren işletmeler, bölge ziyaretçileri, yerel halk ve yerel yönetimler ile yapılmıştır. Mülakat uygulaması, anket uygulamasına destek olarak ve bazı nitel bilgilerin elde edilmesine yardımcı bir yöntem olarak kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
TURİZM – TERMAL TURİZM ve BÖLGESEL KALKINMA
KAVRAMLARINA GENEL BİR YAKLAŞIM

20 YY. itibariyle ekonomik gelişmelere bağlı refah düzeyindeki artış turizm faaliyetlerini tetiklemiş, birçok birey farklı alanları keşfetmek ve yerinde incelemek amacıyla turizm hareketlerine katılım göstermeye başlamıştır. Bu gelişmelere paralel olarak son yıllarda birçok zenginliğe sahip gelişmiş ve/veya gelişmekte olan ülke ve bölgeler turizmin ekonomik etkisinden daha fazla yararlanmak için turizmi çeşitlendirme yoluna gitmişlerdir. Özellikle yaşlanan Avrupa nüfus yapısına bağlı olarak turizm aktivitelerine katılımın en önemli nedenlerinden birisi olan sağlık konusu, termal kaynakların aktif hale getirilerek, bu kaynakların arzu edilen nitelikli bir şekilde işletilmesi gereksinimini doğurmuştur (Bastem, 1997; Göçmen, 2008). Dünya’da hızla gelişen termal turizmde geceleme süresinin ortalaması diğer turizm çeşitlerine göre çok yüksektir. Bu yönüyle termal turizm bölge ekonomileri için çok önemli bir turizm çeşidi durumundadır (Uygun,2008). Çünkü, termal turizm atıl durumdaki sermayeyi harekete geçirme özelliğine sahiptir (Göçmen, 2008). Bu bağlamda, çalışmanın bu bölümünde; “Turizm” ve turizm hareketini başlatan “Turist” kavramları ele alınmakla birlikte alternatif turizm çeşidi olan “Termal Turizm” kavramına yer verilmektedir. Ayrıca, Bölgeler arası ekonomik dengesizliklerin giderilmesi noktasında aktif rol üstlenmekte olan turizm Faaliyetlerine bağlı olarak Bölgesel Kalkınma kavramlarına da bu bölümde yer verilmiştir. Turizm ve bir turizm çeşidi olan termal turizmin bölgesel kalkınma üzerindeki rolünün daha iyi anlaşılabilmesi için bu bilgilendirmelere ihtiyaç duyulmuştur.

1.1.TURİZM ve TERMAL TURİZM KAVRAMLARI

1.1.1. Turizm Kavramı ve Termalizm İlişkisi

Hayatın ve ihtiyaçlar hiyerarşisine bağlı yaşam döngüsünün temel ögesi ve odak noktası insandır. Öyle ise insan ve turist kavramlarının aynı ifadeyi nitelediği söylenilebilir. Turizm ise, insanların yer değiştirmelerine bağlı olarak tanımlanan nesnel olaylar bütünüdür. Turist, turizm, turistik kavramları ilk kez İngilizler

tarafından kullanılmaya başlanmış, hatta turizm kelimesi – turist kelimesinden sonra 1800’lerde ortaya çıkmıştır (Aydın, 2012:91; Üçpınar, 2013:71; Kaçar, 2014:2). Bu bağlamda;

Turizmin tanımı ilk olarak Guyer – Feuler tarafından 1905’de şu şekilde yapılmıştır; Modern anlamda turizm, gittikçe artan hava olaylarındaki değişim ve buna bağlı olarak dinlenme gereksinimi, doğal ve sanatsal aktivitelerle beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteği, doğanın insanlara mutluluk ve huzur verdiği inancına dayanan, özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ile birlikte ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak farklı millet ve sınıfları oluşturan bireylerin birbirlerine daha çok yaklaşmasına neden olan modern zamanların bir olaydır (İçöz vd., 2007:2; Kozak vd., 2010:1; Dinler, 2014:2; Kaçar, 2014:2).

Pierre Defert ve Rene Baretje’nin 1972 yılında yayınladıkları “Aspects Economique de Tourisme” (Turizmin Ekonomik Görüşü) adlı eserde yazarlar turizm kavramının tanımını; Teknolojik gelişmelere bağlı olarak, hızlı sanayileşme ve şehirleşme içerisinde, yoğun tempoda faaliyet gösteren bireylerin belirli dönemlerde beden ve ruh sağlığı açısından, kendini yenileme ve zenginleştirme gereksinimini karşılayan toplumsal ve kültürel bir hizmet ve yer değiştirme olayı şeklinde açıklamaktadırlar (Akat, 2000:3; İçöz vd., 2007:2; Timur, 2015:3). Bu açıklamadan yola çıkarak, İnsanların bozulan sağlıklarını tedavi etmek, sağlıklı olanların sağlıklarını korumak ve bu yolla yaşam sürelerini uzatmak istemeleri sonucu, termal suların önemini kavramaları ve termal merkezlerde kurulu işletmelere gitmeye başlamalarıyla olarak tanımlanan termalizm ile (Usta, 2002:59; Timur, 2015:4) turizm kavramlarının, günümüzde birbiri içine geçmiş iki kavram olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü termalizmin temelini oluşturan termal ürün, turistik ürün gibi depolanamaz ve sadece bulunduğu yerde tüketilebilmektedir (Aslan, 1992).

İnsanların sağlık amacıyla tarihin ilk çağlarından beri özellikle termal suların buldukları alanlara gittikleri bilinmektedir. Günümüzde de benzer amaçlarla insanlar termalizm yönünden değer taşıyan alanlara giderek hastalıklarına çare aramaktadırlar (Kozak vd, 1997:14).

İnsanlar sadece tedavi amaçlı olarak değil, dinlenmek amacıyla da buraları seçmektedir. Günlük yaşantının güçlüğü, çalışan insanları, özellikle de sanayi merkezlerindeki çalışan insanları fikren ve bedenen çok yormaktadır. Yoğun bir çalışma temposu içinde olan insanlar, uzun zaman doğanın nimetlerinden faydalanamamaktadır. Yorulan kafaların ve vücutların dinlenmesinde, güç kazanmasında şifalı sular, kaplıcalar, doğal güzellikler içerisinde dinlenmek, spor yapmak, sağlık yönünden çok yararlı olmaktadır (Sezgin, 1995:34; Timur, 2015:3). Bu bağlamda, turizm ve termalizmi ayrı ayrı unsurlar olarak göstermek ve birbirinin rakibi gibi yorumlamak doğru değildir. Tam tersine, bugün için turizm ve termalizmin, termal merkezin ün sağlaması, bölgenin yerli ve yabancı ziyaretçiler ile dolup taşması gibi faktörlerle sıkı sıkıya birbirine bağlanmış ve karşılıklı olarak birbirlerine güvence sağlayan öğeler oldukları ifade edilebilir (Aslan, 1992:31).

1.1.2. Termal Turizm Kavramı

Termal turizm; “**mineralize**” termal sular ile çamurların, kaynağın yöresinde çevre ve iklim faktörleriyle beraber, insan sağlığına olumlu katkı sağlamak üzere, uzman hekimlerin denetim ve programında fizik – tedavi - rehabilitasyon, egzersiz gibi destek tedavilerle beraber kür uygulamaları için yapılan turizm hareketidir” (Turizm Bakanlığı, 1993:13; Hemidov, 2012:23; Gül, 2015).

Bir başka tanıma göre termal turizm; doğal olarak belirli sıcaklıkta yer yüzüne çıkan ve yararlı mineraller içeren Jeotermal enerji kaynaklarının (soğuk ve sıcak mineralli sulardan) sağlık amacıyla içme ve dış tatbiklerde kullanımından belirli sürelerde yararlanmak için yapılan seyahatler, bu seyahatlerden doğan konaklamalar ve ihtiyaçların karşılanmasıyla ortaya çıkan çok yönlü bir turizm çeşidi olarak tanımlanmaktadır (Özgüç, 1998; Doğaner, 2001:74; Bulut ve Girgin, 2001:61; Çelik, 2001; Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002:91; Erdoğan ve Aklanoğlu, 2008; Kunter, 2009:83; Karamustafa vd, 2009:496; Belkayalı, 2009:71; Dinler, 2014:6). Kısacası, Termal turizmin söz konusu olabilmesi için, sağlık hizmetlerinin yanı sıra konaklama, yiyecek-içecek ve rekreasyon alanlarının da olması gerekmektedir (Özbek, 1991:15).

1.1.2.1. Termal Turizmin Kısaca Tarihi

Yerli inanışlarla, efsanelerle veya gerçek olarak tedavi edici özelliklere sahip kutsal kaynaklar, akarsular tarihte oldukça eskiye dayanan önemli bir geçmişe sahiptir. Bu yönü öyle itibar görmüştür ki, günümüzden yaklaşık 2000 – 2500 yıl öncesinden kalan önemli mimari kalıntılar, İspanya'dan Suriye'ye, İngiltere'den Kuzey Afrika'ya kadar çok geniş bir coğrafi alan üzerine yayılmıştır (Üyümez ve İlaslı, 2009:64). Bu bağlamda, Tarihi belgeler, tıbbi sebeplerle seyahatin M.Ö. 6. yüzyıl civarında başladığını göstermektedir (Aslıhak, 1998:16).

Yaratıcının dünya coğrafyasının değişik bölgelerine ve farklı özellikte bahsettiği bu yer altı sıcak su kaynaklarının sağlık açısından değerlendirilmesi, hekimlerin babası sayılan İstan Köylü hekim “Hippocrates” tarafından milattan 400 yıl önce talebelerine hastalıkları ilaç yerine su ile tedavi etmesini öğretmesi ile başlamış olup, miladın 2. yy. Bergamalı meşhur hekim “Calinos” ile devam etmiştir (Atademir, 1946:1; Kaçar, 2014:12). Daha sonra ise, Roma döneminde ağırlı ve sızılı hastaların, savaşta yararlanan ve yorgun düşen askerlerin kaplıca suyuna girmekle yaralarının çabuk kapandığı ve çok kısa zamanda zindelik kazandıklarının görülmesiyle bu kaynaklardan sistemli bir şekilde yararlanıldığı görülmüştür. Bu bağlamda, Romalılar İngiltere'yi işgal ettikten sonra sıcak su kaynaklarını bularak kullanma yoluna gitmişlerdir (Akbulut, 2010:36; Üçpunar, 2013:103; Gül, 2015:90). İngiltere'de Bath, Almanya'da Baden – Baden, Fransa'da Aix – Les Bayins ve Belçika'daki Spa kaplıcaları 18. Yüzyılda tanınmış kaplıcalardır (İnce, 2000:85).

Kuzey Hindistanlı hekimler kral ve onun saraylısının sıcak ve yağmurlu mevsimlerde vadileri terk edip, daha kuru ve serin olan etrafındaki dağlara gittiklerini savunurlar. İranlıların da bu gibi nedenlerle bir şehirden diğer şehirlere taşındıklarına inanılır. Yunanlılar ise, mevcut olan hastalarını uzaktaki Asklepion adını verdikleri kutsal yerlere göndermişlerdir (Aslıhak, 1998). Romalılar hem tedavi edici, hem de sosyal değeri olan mineral su kaynaklarına büyük önem vermişlerdir. Tanrıya gösterilen itaat kadar, kaplıcalar kutsal kabul edilmiştir. İklim kürlerin, deniz olanaklarının, çöl imkânlarının ve çam ormanlarının olduğu yayla tedavi şekillerinin hemen hemen tümünü denemişlerdir (Gilbert ve Weerdant, 1991:5; Gül, 2015:91).

Rönesans dönemlerinde Avrupa’da kaplıcalar, modern kaplıcaların gelişme olanaklarını bilen gören kişilerin ellerinde gelişme göstermeye başlamış olup, özellikle 18. Yüzyılda bu kaplıcalar Avrupa Aristokrasini cezp etmiştir. Baden – Baden Marienbad ve Montre Catini gibi şehirler önemli merkezler haline gelmiş, su tedavisindeki bilimsel ilerleme daha küçük, özel kaplıcalarda yoğunlaşmaya başlamıştır. Ayrıca belli ülkelerde kaplıca ve sağlık kaynakları siyasal ve sosyal eşitçi tedavi merkezlerine geçiş yapmıştır. Sonunda imkânlarının yoğunluğunun tıbbi tedavisine olanak tanıdığı Almanya, Fransa, İtalya, Avusturya, İsviçre, Belçika, Danimarka gibi ülkelerde özel tedaviler ulusal sağlık hizmetlerine dâhil edilmiştir (Aslıhak, 1998: 17; Kervankıran, 2014:202; Gül, 2015:91).

Yapılan çalışmalara göre, termal sular yaklaşık olarak 10 bin yıldan beri birçok toplum tarafından termal tedavi ve terapiler için kullanılmaktadır. Bilindiği üzere termal turizmi, 18 – 20 dereceden daha sıcak ve içerisinde çeşitli mineralleri barındıran jeotermal suların temizlik, dinlenme, zindeleşme ve sağlık amaçlarıyla değerlendirilmesine dayandırılmaktadır. Bu nedenle jeotermal suların sağlık üzerinde olumlu etkileri olduğu konusu sağlık biliminde genel kabul görmüş bir konumdur.

Anadolu’da Romalılardan bu yana jeotermal suların kullanımı söz konusudur. Zaten Anadolu’da kullanılan kaplıca ve içme adı ver ilen merkezlerin bilinen kuruluş tarihleri genellikle Romalılara kadar dayanmaktadır. Sonraki dönemlerde Selçuklular ve Osmanlılar da jeotermal sulardan temizlenme, dinlenme, zindeleşme ve sağlık amacıyla yararlanmışlardır. Anadolu’da geçmişi yüz yıllara varan kaplıca turizmi etkinliği ve göreneği de söz konusudur (Kozak, www.turizm gazetesi.com, 2006; Timur, 2015:5).

Cumhuriyet döneminde ilk modern kaplıca tesisleri, Bursa’da, “Çekirge Asker Hastanesi”nde 1927 yılında kurulmuştur. Bunu, daha sonraki yıllarda Yalova ve Bursa - Çelikalas kaplıcaları izlemiştir (Çontu, 2006:29). Şifalı suların, bilimsel analizleriyle değer kazanacağı bir gerçektir. Bu bağlamda, ilk adımlar konunun önemini benimseyen Atatürk tarafından, 1933 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde Balneoloji kürsüsünün kurulması ve Yalova Kaplıcaları’nın buna örnek bir kuruluş olması emrini vermesi ile atılmıştır. Bu emir kapsamında şifalı suların büyük bir bölümünün analizleri yapılarak halka tanıtımı

gerçekleştirilmiştir. Böylece, Yalova Kaplıcaları da bu konuda, örnek bir Balneoterapi (Kaplıca Tedavi Merkezi) niteliğini kazanmıştır (Şimşek, 2003:23; Kozak, www.turizm gazetesi.com:2006; Ayas, 2008:28; Özbek, 2011:25, Gül, 2015:101).

1.1.2.2. Dünya’da Termal Turizm

Günümüzde termal turizm dünya genelinde özellikle Güney, Orta ve Doğu Avrupa, Asya (Orta Doğu, Japonya, Çin, Türk Cumhuriyetleri), Güney Amerika (Arjantin, Meksika, Kolombiya) ve Kuzey Afrika (Fas, Tunus) ülkelerinde yaygınlığını korumaktadır. Türkiye’nin de içinde bulunduğu bir çok ülkede termal tedavinin geleneksel ve ampirik niteliği pek değişmezken, Almanya, Fransa, İtalya, Japonya ve İsrail gibi ülkelerde tedavi yüksek kalite standardına ulaşmıştır (Bastem, 1997:15; Karagülle, 2002; Güvenç, 2007:5; Özbek ve Özbek, 2008:103). Yalnızca spa ve wellness turizm pazarı ABD ve Avrupa’da 25 - 30 Milyar Dolarlık bir ciroya sahipken, dünya genelindeki sağlık turizm pazarının büyüklüğünün 100 Milyar doları bulduğu tahmin edilmektedir (Pınar, 2007; Türksoy ve Türksoy, 2010:708; Aksu ve Aktuğ, 2011:6; Gül, 2015:92).

Gelişmiş ülkelerin sahip olduğu avantajlar nedeniyle Avrupa’da birçok tedavi merkezi mevcuttur. Bu gelişimde tedavi amaçlı konaklamaların sosyal güvenlik sistemi kapsamı içerisinde ele alınmasının rolü büyüktür (Sebastian, 2002). AB üyesi ülkelerin ulusal turizm politikalarında sağlık turizmi gibi alternatif turizm türlerinin geliştirilmesinin amaçlanması bu turizm türüne katılanların sayısı ve yarattığı gelirin gelecekte daha da artacağını göstermektedir (Karagiorgas vd., 2006). Diğer taraftan özellikle Avrupa ve Amerika’da termal turizm geleneksel turizm türleri ile desteklenerek turizm faaliyetleri yıl geneline yayılmaktadır (Türksoy ve Türksoy, 2010:706; Timur, 2015:4).

Kıta Avrupa’sının sektörde önemli bir payı olmasında Almanya’nın rolü büyüktür. Almanya’da 280.000 kişinin istihdam edildiği 291 adet resmi belgeli termal tesis bulunmakta ve bunların yatak kapasitesi 900.000 civarındadır (Selvi, 2008:95; Özbek ve Özbek, 2008:103). Tesislere yılda yaklaşık 12 milyon turist gelmekte ve 30 Milyar \$’a varan ekonomik katkı sağlanmaktadır. Diğer taraftan

Almanya'da 26 tıp fakültesinde termal tedaviye yönelik eğitim verilmekte ve bu alandaki araştırmalar desteklenmektedir (Kaptan, 1997:12; Özbek ve Özbek 2008:103; Üçpunar, 2013:105; Gül, 2015:94). Almanya'da sağlık ve termal turizmi, diğer turizm çeşitleri ile çok iyi bir biçimde entegre edilerek başarılı bir sistem kurulmuştur. Ayrıca alt yapı ve üst yapı tesisleri, tıbbi uygulama teknik ve bilimsel olanaklarla desteklenmektedir (Türksoy ve Türksoy, 2010:706). Son yıllarda Avusturya (81 kaplıca) yeni yapılan termal ve spa tesisleri gelişerek Avrupa'da 2. ülke olmuştur (550 otel spa, 80 adet wellness, 750 spa ile Almanyanın 3 katı gelir) Avrupa pazarının %10'unu elde etmektedir. Fransa (104 kaplıca 600 bin kürist), İtalya (300 kaplıca 600 bin kürist), İspanya (128 kaplıca 1.1 milyon kürist), Yunanistan (50 kaplıca 180 bin kürist), Portekiz (34 kaplıca 99 bin kürist), Macaristan (32 kaplıca 426 bin kürist), Çek Cumhuriyeti (34 kaplıca 325 bin kürist) ve Slovakya termal turizm pazarında yer alan önemli ülkelerdir (Özbek ve Özbek, 2008:103). Bu iki ülkede 60 adet tedavi edici termal merkezi bulunmakta olup, yılda 500 bine yakın hastaya tedavi hizmeti verilmektedir (Uygun, 2008:13; Gülen ve Demirci, 2011; Kaçar, 2014:14; Gül, 2015:94).

İtalya'da binlerce yıllık termal kaynaklar Roma öncesi dönemden bu yana birçok hastalığın tedavisinde kullanılırken bugün termal tesis sayısı 360, misafir edilen turist sayısı yıllık 600 bindir. Avusturya'da devlet bütçesi gelirlerinin neredeyse üçte biri termal sularından sağlanmakta olup Avrupa pazarının % 10'una sahiptir. Romanya ise hem termal kaynaklar açısından zengin, hem de termal turizm açısından uzunca bir geçmişe ve tecrübeye sahiptir.

ABD'de gelişen termal turizm ise kıta Avrupa'sına göre daha yenidir. ABD'de sağlık için kür tedavileriyle birlikte sağlıklı insanların zinde kalmasını sağlayan merkezler mevcuttur. Arkansas Eyaletinde 55000 kişinin yararlanacağı termal tesislerin yanı sıra Hawai'de turizmi 12 aya yamak amaçlı termal sularından yararlanılarak yeni kurulan tesisler ile termal turizm ağırlıklı uygulamalar yapılmaktadır. Gelişmiş ülkelerin başında gelen Japonya'da ise diğer sanayilemiş ülkelerde olduğu gibi nüfus yaşlanmakta, hükümet sağlık harcamalarını yalnızca hastane, ilaç v.b. tıbbi giderler olarak düşünmemekte, vatandaşlarının turizm, termal turizm v.b. aktivitelerle zinde ve sağlıklı kalmasını arzulamaktadır. Bugün

Japonya’da 1500 termal kaynakta 100 milyon geceleme kapasiteli termal turizm potansiyeli bulunmaktadır. Yalnızca Beppu’da 1.000 lt/sn termal su termal turizm amaçlı kullanılmaktadır (Selvi, 2008; Karamustafa vd, 2009:497; Kuter; 2009:84; Üçpunar, 2013:105). Geleneksel olarak Japonlar da kaliteli hizmet veren temiz işletmeleri tercih etmekte ve eğer bu hizmet diğer turistik ürünlerle desteklenirse (tarihi ve turistik yerlere gezi, trekking, alış - veriş, dil kursları gibi) yöreye olan talep hızla artacağı öngörülmektedir (Sunu ve Aydan, 2001; Türksoy ve Türksoy, 2010:709; Gül, 2015).

1.1.2.3. Türkiye’de Termal Turizm

Zengin bir tarihi geçmişe sahip ve çeşitli uygarlıklara beşiklik etmiş olan Türkiye Alpin Orojenik kuşak olarak adlandırılan genç bir dağ zinciri ve aynı zamanda jeotermal kuşak üzerinde bulunmakta olup, kaynak zenginliği açısından dünya ölçeğinde yedinci sırada, doğrudan kullanım açısından beşinci sırada ve Avrupa’da da birinci sırada gelmektedir (Kaptan, 1997:12-13; Özbek ve Özbek, 2008:108; Kuter, 2009:85; Akbulut, 2010:38; Öztürk ve Bayat, 2011:148; Dinler, 2014:6; Timur, 2015:5). Türkiye’de sayısı 1000’in üzerindeki termal kaynağın birinci derece önemli ve önceliklisi 32 adet olup, yaklaşık 350.000 kişi/gün/banyo olanağı sunmaktadır. Oysa Jeotermal kaynak potansiyelinin ancak % 3’ünü değerlendirebilen Türkiye’nin jeotermal potansiyelinin 31500 megavat termal (MWt) olduğu tahmin edilmektedir. Bu potansiyel 5 milyon konut ısıtma eşdeğeri veya 1 milyonun üzerinde termal yatak kapasitesi anlamına gelmektedir Bu bağlamda, jeotermal kaynaklardan, doğrudan kullanım biçiminde; konut ve seraların ısıtılması, termal turizm ve endüstriyel amaçlı olmak üzere farklı alanlarda yararlanılmaktadır (Kaya, 2003:8; Gawell ve Greenberg, 2007; Karamustafa vd., 2009:497; Türksoy ve Türksoy, 2010:709). Sahip olunan bu termal kaynakların en önemli avantajı; doğal çıkışlı, bol verimli ve içerdiği kükürt ve mineraller bakımından zengin oluşudur. Bunun yanı sıra var olan potansiyelin bir kısmının deniz kıyısında, bir kısmının da orta yükseklikteki dağlık ve ormanlık bölgelerde yer alması kaynak kullanımı bakımından çeşitlilik ve çekicilik sağlamaktadır. Türkiye’nin bölgelere göre değişen uygun iklim koşulları ile bu istasyonların çekiciliği artmaktadır. Bu bağlamda termal

turizm türüyle diğer turizm türleri bütünleştirilerek yaz aylarında yoğunlaştığı gözlenen yüksek turizm sezonunun bütün yıla yayılması sağlanabilir.

Türkiye'nin 46 ilinde 196 civarında günde 8 milyon kişinin yararlanmasına imkân tanıyacak termal tesis bulunmaktadır. Türkiye genelindeki termal kaynaklara sahip bu tesisler daha çok Marmara, Ege ve İç Anadolu bölgelerinde toplanmış olup, debileri 2-500 lt/sn ve sıcaklık değerleri 20-110 °C arasında değişiklik göstermektedir. Kaynakların büyük bölümünü çok sıcak sular grubu oluşturmakta ve en fazla kaynağa sahip bölgenin de Ege olduğu görülmektedir (Değirmenci, 1995:69; Kaptan, 1997:13; Çontu, 2006:36; Güvenç, 2007:25; Özbek ve Özbek, 2008:108; Karamustafa vd., 2009:497; Kuter, 2009:85; Türksoy ve Türksoy, 2010:709; Akbulut, 2010:38; Gülen ve Demirci, 2012:56; Dinler, 2014:7).

Termal turizm açısından, dünyanın elverişli iklim koşullarına, denizlerine, zengin yer altı kaynak ve termal sularına sahip Türkiye'de yüzyıllardan beri "kaplıca" ve "yayla" geleneği bulunmaktadır. Kaplıcaya gitme, yaylaya çıkma ve deniz kıyısında dinlenme şeklinde sürdürülen gelenek, ülke düzeyinde yaygınlık kazanan toplumsal bir nitelik taşımaktadır. Termal turizmde önemli gelişmeler kaydetmiş ve kazançlar sağlamış Avrupa ülkelerindeki termal kaynakların, Türkiye ile kıyaslandığında, oldukça yetersiz ve düşük nitelikli olmasına rağmen çok iyi donanımlı tesislere sahip olmaları nedeniyle bu ülkelere dünyanın dört bir yanından turist gelmektedir (Aslan, 1996). "Oysa çok uygun koşullara sahip olan Türkiye'de normal kür mevsimi Köyceğiz-Sultaniye'de 210 güne kadar çıkarken, bu süre Almanya'nın hiçbir yöresinde 120 günü aşmamaktadır" (Sarıçay, 2002:20; Türksoy ve Türksoy, 2010:707).

Türkiye'nin termal turizmden hak ettiği payı alamamasına yol açan başlıca nedenler; termal turizm merkezi olabilecek alanların mülkiyet sorunları, yetersiz mevzuat, uzman sağlık ve işletme personeli eksikliği, bu tesislere ulaşımında karşılaşılan yetersiz alt yapı, yapılan tesislerin yanlış kuruluş yeri ve mimari biçimleri olarak sayılabilir. Pazar araştırması yapılmadan projelendirilen tesislerin geliştirilememesi, kamu ve özel tedavi yönetmeliklerinin termal tedaviyi yeterince desteklememesi, uluslararası akreditasyonun sektöre yerleştirilememesi termal turizmin gelişimini engelleyen diğer hususlardır

Türkiye’de zengin termal su kaynaklarının varlığına karşın termal merkezlerin ve işletmelerin sayıca az olduğu dikkat çekmektedir. Bu termal merkezlerin çoğu tıbbi ve hijyenik koşullara sahip olmayan, termal kaynağı dışında turisti çekecek birimleri bulunmayan tesislerdir. Giderek yaygınlaşan spa ünitelerinin bulunduğu tesisler ise sayıca artmakta, bugün Türkiye’de 200 civarında spa olduğu ifade edilmektedir. Sağlık Bakanlığından ve ISPA’dan ruhsat almış bir spa tesisi ise mevcut olmayıp, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğünden verilen tedavi ruhsatı ile çalışmaktadır. Türkiye’de faaliyet gösteren termal işletmelerin bir kısmı belediye belgeli iken (bunlara il özel idareleri tarafından işletilen ve denetlenenler dâhil), diğer bir kısmı da Kültür ve Turizm bakanlığına bağlı olarak turizm belgeli işletme biçiminde faaliyetini sürdürmektedir. Ülkemizde bu kaynaklar üzerinde 2461 yatak kapasiteli 10 adet turizm yatırım belgeli, 8562 yatak kapasiteli 30 adet turizm işletme belgeli ve yaklaşık 16000 yatak kapasiteli 156 adet ise yerel yönetimler tarafından belgeli olmak üzere toplam 27023 yatak kapasiteli 196 termal tesis hizmet vermektedir (İlban vd, 2008:105-129; Karamustafa vd., 2009:467; T.C. Turizm Bakanlığı, 2009; Kuter, 2009:85). Ayrıca, Türkiye genelinde turizm belgeli ya da belgesiz tesislere yaklaşık 300 bin kişinin gittiği ifade edilmektedir.

Ülkemizi sağlık amaçlı ziyaret eden yabancıların büyük kısmı ağırlıklı olarak 25-44 ve 45-64 yani orta yaşlı, lise ve üniversite mezunu, büyük kısmı orta gelir düzeyde gelire sahip, bireysel ya da paket tur biçiminde seyahat eden, seyahatlerinden önce turizm işletmeleri ve acentelerden bilgi alan, sunulan hizmetin daha sonraki tercihlerini önemli ölçüde etkileyen kişilerden oluştuğu görülmektedir (Türsab, 2007).

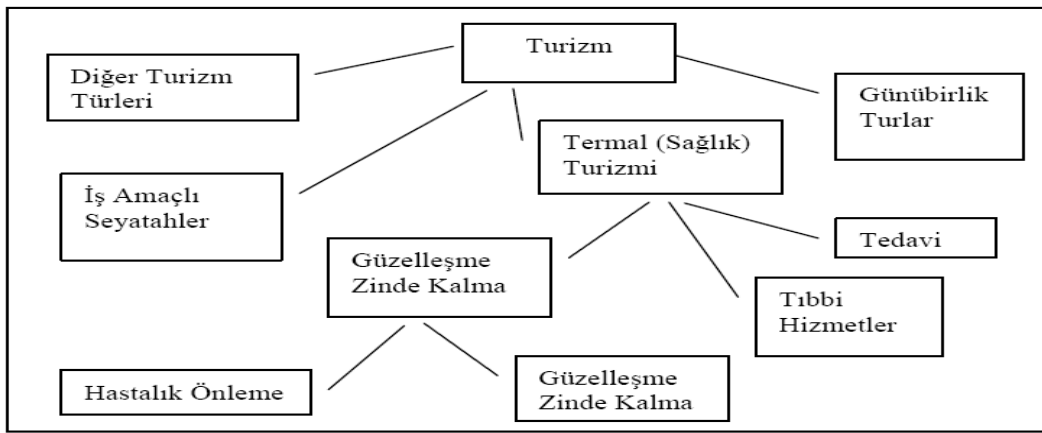
Kuşkusuz bu duruma neden olan faktörlerden ilkinin bu tesislerde bulunan ünitelerin uluslararası standartlara uygun olmayışı oluşturmaktadır. Akreditasyonu bulunmayan tesisler uluslararası termal tedavi pazarından yeterince pay alamamakta, yapılan konaklamalar termal tedaviden çok klasik tatil anlayışıyla sınırlı kalmaktadır. Bu kapsamda diğer ülkelerin sağlık sigortaları kapsamında akredite olmuş tesisler ise son derece az sayıdadır. İzmir Balçova termal tesisleri bu konuya örnek verilebilir. Tesis Nisan-Kasım döneminde % 100’e yakın dolulukta çalışıp yılda ortalama

40.000 gecelemeye olanak vermektedir (İzmir Life 2002). Diğer taraftan konaklama işletmelerindeki spa ünitelerinin Yunanistan ve Türkiye gibi ülkelerde lüks bir hizmet olarak algılanıp, bu tesislerin konaklama paketlerinin dışında ekstra ücret karşılığı bir hizmet olarak pazarlanmaya çalışılması (Özbek ve Özbek, 2008; Gül, 2015:100) bu tesislerdeki konaklama süresinin kısa tutulmasına yol açmaktadır.

1.1.2.4. Termal Turizmin Konumu ve Sağladığı Olanaklar

Tablo 1.1. Termal Turizmin Konumu

Şekil 1: Termal Turizmin Konumu

Kaynak: (Mueller ve Kaufman; 2000, 8).

Şekil incelendiğinde termal (sağlık) turizminin temel turizm türleri içerisinde yer aldığı görülmektedir. Sağlık turizmini oluşturan iki temel unsurdan birini, güzelleşme ve zinde kalma (wellness) amaçlı seyahat edenler oluşturmaktadır. Hastalık önleyici tur paketleri de yine bu kapsamda değerlendirilebilir. Tedavi amaçlı turizm hareketlerine katılan kişiler ise tıbbi hizmetlerden yararlanmaktadır (Türksoy ve Türksoy, 2010:704). Bu noktada sağlık ve tedavi amaçlı kullanımı olarak özetlenebilecek termal turizm yalnızca hasta insanlara değil, sağlıklı insanlara da hitap etmektedir. Diğer bir konumlandırmada ise sağlık turizmi doğal ve tıbbi sağlık turizmi olarak iki başlık altında ele alınmış ve termal turizm, doğal yollarla tedavi turizminin alt kollarından birisini oluşturmuştur.

Termal Turizmin konumunu belirledikten sonra sağladığı yararları da şu şekilde belirtebiliriz (Sandıkçı, 2008:16; Piri, 2009; Belkayalı, 2009:71; Akbulut, 2010:39)

- Termal turizm, tesislerde insan sağlığını iyileştirici aktivitelerin yanı sıra, sağlıklı ve zinde insan yaratma amaçlı eğence ve dinlenme olanakları da sağlamaktadır,
- Termal turizm, diğer turizm turleriyle çabuk ve kolay bütünleşerek bölgesel turizmin dengeli gelişimini sağlamaktadır,
- Termal turizm, türüyle 12 ay turizm olanağı sağlamaktadır,
- Termal turizm, tesisleşmede maliyetini kısa sürede amorti eden, karlı ve rekabet gücüne sahip yatırımlara olanak sağlamaktadır,
- Termal turizm, yeni tesisleşme modernizasyonuyla yüksek istihdam olanakları oluşturmaktadır.

1.2.2.5. Termal Turizmin Özellikleri

Termal turizmin özelliklerine geçmeden önce bir turizm çeşidi olarak tercih edilmesinin nedenlerini şu şekilde ifade edebiliriz (Göçmen, 2008:46);

- Değişen tüketici kalıpları,
- Yaşlanan Avrupa nüfusu,
- Kıyı turizminin mevsimlik olma özelliğine karşı termal turizmin yılın tüm aylarında uygulanabilir olması,
- Konaklama ya da tedavi-kür süresinin (21 gün) uzun olması,
- Kimyasal ve yapay ilaçlardan kaçış olarak alternatif tedavi yöntemlerinden biri olan termal sulara ilginin giderek artması, şeklinde ifade edilebilir.

Bu tercih sebeplerinin yanı sıra termal turizmde bir takım özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (Göçmen, 2008:47-50);

- Termal turizm müşterilerini genellikle üçüncü yaş grubundaki kişiler oluşturmaktadır.
- Kitlelerin turizme kendiliğinden katılması güç olduğundan, özel önlem ve işlemler bu katılmayı sağlamakta veya yardımcı olmaktadır.
- Termal turizm kavramı, isminden de anlaşılacağı gibi turizm olayını da içinde barındırır.
- Termal turizm, tıp mensuplarını ilgilendirmesi ve turizm olayını da içinde barındırması nedeni ile kendine özgü bir turizm türüdür.

- Termal turizm hem tedavi hem de turizm amaçlı bir turizm faaliyeti olması nedeni ile tüm yıl boyu süren bir olaydır. Tüm yıla yayılabılme özelliğinden dolayı sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilmektedir.
- Termal turizmin sağlık kazandırma özelliği yanında ekonomik olma özelliği de bulunmaktadır. Yani ülkemizde termal suların ticari amaçlarla yararlanabilme olanağı söz konusudur ve zaman geçirilmeden tam kapasite yararlanılmalıdır (Kayın, 2002:3).
- Termalizm yalnızca hasta insanlara değil; sağlıklı insanlara da hitap etmektedir (Kayın, 2002:4). Bu bağlamda birçok fonksiyona sahip bir turizm çeşididir.

1.2.2.6. Termal Turizmin Fonksiyonları

Türkiye’de sağlık turizminin temel taşının termal turizm olduğu gözlenmektedir (Yücel, 2003:28) ve termal turizmin; insanların sağlığına kavuşmaya, istirahat etmeye, eğlenmeye ve yer değiştirmeye yönelik bir turistik hareket arz etmesi, farklı fonksiyonları da beraberinde getirmektedir. Bu fonksiyonlar şu şekilde ifade edilebilir (Fidancı, 2002:7; Sandıkçı, 2008:23-25);

1.2.2.6.1. Sağlık Fonksiyonu

Son yıllarda tıpta meydana gelen teknolojik gelişmelere paralel olarak, değişik tedavi şekillerinin etkinlik kazanması ve farklı ilaçların kullanılmaya başlanmasına rağmen, termal turizm merkezlerinde uygulanan kürler, günümüzde kullanılan tedavi yöntemleri içerisinde her geçen gün önemini artırmaktadır. Bu durumun en önemli sebebi, bazı hastalıkların ve sakatlıkların tedavisinde, çeşitli ağrıların iyileştirilmesinde, stres ve zihinsel yorgunlukların giderilmesinde, en sağlıklı tedavi yönteminin termal turizm işletmelerinde gerçekleştirilen kür uygulamalarının aktif rol oynamasıdır (Çoruh, 1998:45).

Termal suların ve iklimsel faktörlerin taşıdığı şifa verici etkenler, ilaçların yaptığı gibi hastalıklı etkenler üzerinde etkili olup ağrı gidermenin yanı sıra, hasta ya da sakat organların faaliyet dairesi içindeki sinir sisteminde etkili olurlar. Bu sayede hastalıklarla savaşıma konusunda iç organizma düzeninin sağlıklı işleyişine katkıda bulunurlar (Kahraman, 1991:7-8). Hasta ve sakatların tedavilerinin yanında sporcuların tedavileri ve performans analizlerinin de yapıldığı bu merkezler, spor

turizm anlayışının yerleşmesine ve daha sağlıklı bir gelecek için insan yetiştirmede önemli bir yere sahip olduğu ve olacağı gerçeği tartışılmazdır. Ayrıca kullanılan tıbbi ilaçların kişilerde bağımlılık yaratabileceği, fakat termal turizm işletmelerinde yapılan kür uygulamalarının hastalara şifa bulmasını sağlayarak ilaç bağımlılığını ve dolayısıyla ilaç tüketimini de azaltacağı ifade edilebilir (Çevirgen, 1996: 57).

1.2.2.6.2. Sosyo-kültürel Fonksiyonu

Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur. Sağlıklı toplumun temelinde de sağlıklı insan yatmaktadır. Termal turizm de insanların fiziksel ve ruhsal açıdan sağlığını amaçlamaktadır. Bu sayede, toplumda yer alan sağlıklı kişi sayısı artırılarak, yaşama olumlu bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Termal turizmde sağlık harcamalarının sosyal güvenlik kurumları tarafından karşılanıyor olması, yararlanacak insanlar için ayrı bir güvence olmuş ve sağlık turizmine talebin artmasına ortam oluşturmaktadır. Ülkemizde tam teşekküllü bir hastaneden termal tedavi gerektiren rahatsızlıklar için sağlık raporu alan hastalar, raporda belirtilen ve Sağlık Bakanlığı tarafından işletme ruhsatı verilmiş tedavi merkezlerinde tedavi görebilmektedir (Resmi Gazete, Sayı 24350, 52). Termal tesislerden alınan ve tedavi olunan gün sayısını belirten belgeler karşılığında 6245 sayılı “Harcırah Kanunu” hükümleri gereğince, yol masrafı ve gündelik ile buralarda görmüş oldukları tedavi giderleri ve raporlarında belirtilen gün sayısını aşmamak üzere banyo giriş ücretlerinin fiyat tarifesindeki miktarlar kadarı ödenecek, ayrıca yatak ve yemek bedeli karşılanmayacaktır (R.G. Sayı 24350, 9). Buna göre birinci derecede devlet memurları için belirlenen gündelik ve yol ücreti “Emekli Sandığı” tarafından ödenmektedir (Sandıkçı, 2008:24).

1.2.2.6.3. Ekonomik Fonksiyonu

Sahip olunan termal turizm potansiyelini çok iyi değerlendirmememize rağmen ekonomiye sağladığı katkılar göz ardı edilemez. Tedaviye, konaklamaya, fiziksel rehabilitasyona, dinlenme ve eğlenceye yönelik sunulan her hizmetin bir gelir kaynağı olarak kullanılabilmesi bilinmelidir. Özellikle termal turizm merkezlerinin sağlık hizmetine ilişkin gelirleri, diğer turizm merkezlerine göre çok daha fazladır. Termal turizm merkezleri bünyesinde bulunan tesislerde konaklayarak

kür merkezinden yararlananlar dışında, doğrudan kür merkezi ve kür parkının sunduğu hizmetleri alan günübürlükçiler de önemli oranda gelirin ortaya çıkmasını sağlamaktadırlar. Termal turizm yatırımlarında termal suların aranması ve çıkarılmasını kapsayan ilk kuruluş giderlerinin diğer turizm tesislerine göre fazla olmasına rağmen, termal tesisler maliyeti kısa zamanda geri ödeyen verimli yatırımlardır.

Termal turizmde, tedavi amaçlı kür uygulama süresinin genellikle 21 gün olması, gelen insanların bu uzun süre boyunca termal tesislerde konaklamalarına neden olmakta ve tedavi üniteleri ile buna bağla diğer birimlerden yararlanmalarından dolayı belirli miktarda bir kazancın ortaya çıkmasını sağlamaktadır. “Ülke turizmi içinde termal turizm, sağladığı döviz girdisi, halk sağlığına etkisi ve diğer etkinlikleri sayesinde ülke ekonomisinde ve turizm sektöründe önemli bir yer kazanmıştır” (Özbek, 1991: 16).

Her yıl Hindistan’a ortalama 150.000 medikal turist gittiği, 2012 yılında sağlık turizmi gelirin 1,2 milyar pound olması beklendiği, Macaristan’ın sadece dış tedavisinden 2 milyon dolarlık girdi sağladığı (AB sağlık web sayfası) dikkate alındığında, ülkeler açısından sağlık turizmin ne derece bir ekonomik katkı yaptığı gözlenebilecektir.

Yine düşünüldüğünde sağlık konusunda yapmış olduğu olumlu etkiler neticesinde, ilaç tüketiminde bir azalma meydana getirmesi de ülke ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır.

1.2. Bölge – Kalkınma ve Bölgesel Kalkınma Kavramları

1.2.1. Bölge Kavramı

Bölge sözcüğü, çeşitli kavramlar karşılığında kullanılabilir. Bazen bir mahalleye, bir kasabaya, bir nahiyeye, bir şehre, birkaç şehirden oluşan yörelere, birkaç ülkenin oluşturduğu kara parçalarına ve hatta kıtalara “Bölge” adı verilmektedir. Bölge, genellikle kentten büyük, bir ülkenin tümünden daha küçük mekân parçasıdır. Bölgenin ölçeği, bölgenin amaçlarına göre değişim gösterebilir. Bölge sınırlarının çizilmesinde coğrafi, ekonomik, toplumsal, yönetsel ölçütler kullanılabilir (Friedmann, 1965:59; Altay, 1992:199; Karaçay ve Erden,

2004:79; Küçüköğlü, 2005:11; Doğan ve Yıldız, 2007:149; Ağralı, 2014:4; Seyidoğlu, 2015:3).

Bölge bilimi, coğrafya dâhil olmak üzere, ekonomi, ekonometri, matematik, planlama, sosyoloji vb. disiplinlerden oluşmaktadır. Bilimsel ilkeleri çalışma yöntemleri ve bakış açıları bir birinden farklı olan bu disiplinlerin bölge anlayışı da şüphesiz farklı olmaktadır (Özçağlar, 2004:100; Eraydın, 2004:126-127; Küçüköğlü, 2005:11). Değişik anlayışlar nedeniyle bölge bilimi, insanlar tarafından farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Bölge, Mustafa Erkal (1978) tarafından belirli kriterler bakımından homojen mekân parçasıdır şeklinde (Erkal, 1978:16) tanımlanırken, Brown and Burrows (1977) tarafından bir ülkenin temel ayrımlarından biridir (Brown and Burrows, 1977:13) şeklinde tanımlanmıştır. Bir başka tanımda Bölge, bölgesel politikayı uygulamakla sorumlu idarelerin yetki alanı içerisinde kalan sahalar olarak ifade edilmektedir (Stilwel, 1980:49; Küçüköğlü, 2005:11-12).

1.2.1.1. Bölge Türleri

Ekonomik kalkınmada mekân boyutu olan bölgelerin ekonomik analizi yapılırken ikili ayırım yöntemi uygulanmaktadır. Bu uygulamalardan;

Birincisi, bölgelerin ekonomik yapılarına göre ele alınması,

İkincisi ise ekonomik gelişme seviyelerine göre bölgelerin değerlendirmeye tabi tutulmasıdır (Erkal, 1982:5; Küçüköğlü, 2005:13). Bu bağlamda;

1.2.1.1.1. Ekonomik Yapılarına Göre Bölge Türleri

Ekonomik yapı özelliklerine göre bölgeler üç başlık altında toplanabilir (Doğan ve Yıldız, 2007:148-149; Künye, 2014:5; Yüksel, 2015:6). Bunlar;

- Homojen Bölge
- Polarize Bölge
- Plan Bölge

1.2.1.1.2. Ekonomik Gelişme Düzeylerine Göre Bölge Türleri

Her ülkenin sosyo-ekonomik ve coğrafi yapısı bir birinden farklı olduğu gibi, bünyesindeki bölgelerin problemleri de farklılık gösterebilmektedir (Dinler, 1994:140). Nasıl ki ülkeleri gelişme seviyelerine göre az gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülke şeklinde ayırıyorsak, aynı şekilde bu ayrımı bölgeler açısından da düşünmek mümkündür. Bu bağlamda bölgelerarası gelişmişlik farklarından kaynaklanan problemlerli bölge türlerini başlıca üç grupta toplamak doğru olacaktır. Bunlar; Gelişmiş bölge, Gelişmekte olan bölge ve Az gelişmiş bölgelerdir (Küçüköğlü, 2005:19; Doğan ve Yıldız, 2007:150; Künye, 2014:8; Yüksel, 2015:8).

Gelişmiş Bölge; gelir seviyesi ve gelir artış hızı bakımından ülke ortalamasının üstünde olan bölgedir. Bu bölgenin gelir seviyesi ve gelir artış hızı yüksek olduğu gibi sosyal ve kültürel göstergelere göre de bölge gelişmişlik özellikleri gösterir. Ayrıca, bölgede eğitim düzeyi ve ortalama kültür seviyesi de yüksektir (Yüksel, 2015:9).

Bu nedenle gelişmiş bölgelerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Gündüz, 1994:4; Küçüköğlü, 2005:20; Seyidoğlu, 2015:12);

- Üretim faktörlerinin verimliliği yüksektir.
- Faktör dağılımında aşırı dengesizlik fazla değildir.
- Altyapı yatırımları yeterlidir.
- Bölgede gelir dağılımı düzenli ve dışarıdan göç almaktadır.
- Gelişmiş bölgelerin kalkınma hızları; yalnız geri kalmış bölgelerin değil, aynı zamanda ülke kalkınma hızından da yüksektir.
- Bölgede tasarruflara bağlı olarak yatırımlarda yüksektir ve sürekli artışlar kaydetmektedir.

Gelişmekte Olan Bölge; gelir seviyesi bakımından ülke ortalamasının altında olduğundan az gelişmiştir. Fakat gelişme hızı bakımından ülke ortalamasının üstünde olduğu için gelişmekte olan bölgedir. Bu tür bölgelerin gelişme potansiyelleri olmasına rağmen bu potansiyel uzun süre harekete geçirilmediği için bölge az gelişmişlik niteliğinden sıyrılamamaktadır. Bölgede mevcut yer üstü ve yer altı kaynaklarının bilinmemesi ya da yeterince değerlendirilmemesinin yanı sıra, bölgeye

özel veya kamu yatırımlarının çekilmemesi mevcut insan gücü kaynaklarından faydalanılmaması sonucu bölge az gelişmişliğini sürdürmesine karşın, gelişmesini de devam ettirmektedir.

Az Gelişmiş Bölge; gelişme potansiyelini kaybetmiş ya da gelişme avantajları olmayan bir bölge olarak tanımlayabiliriz. Az gelişmiş bölge, belirli bir süre içerisinde sosyal ve ekonomik göstergeler açısından başka bölgelerle karşılaştırıldığında iktisadi avantajlarının bulunmaması ile dikkati çekmektedir (MGK, 1993:21; Yüksel, 2015:8)

Az gelişmiş bölgelerin başlıca nitelikleri şöyle sıralanabilir. Bunlar (Küçüköğlü, 2005:22-24);

- Gelir seviyesi ve gelir artış hızı ülke gelir seviyesi ve gelir artış hızından düşüktür.
- Ekonomide tarım sektörü hâkim niteliktedir.
- Nüfus artış hızı ülke nüfus artış hızından yüksektir.
- Nüfus bileşimi içinde (0–14) yaş gurubunun oranı yüksektir.
- İstihdam imkânı düşüktür.
- Meslekteki mevki bakımından ücretlilerin ve işverenlerin oranı ülke ortalamasına göre düşüktür.
- Bu bölgelerde kadın istihdamı yüksektir ve kadınlar üretici durumundadır.
- Gelir seviyesi düşük; tasarruflar yetersiz ve yatırımlar için sermaye azlığı söz konusudur.
- Sosyal statü; eğitim yoluyla kazanılmanın yanında, doğuştan da elde edilmektedir.
- Mahalli pazar ekonomisinin milli pazara yeterince entegre olamaması ve bunun doğurduğu zirai üretim düşüklüğü vardır.
- Mekanik bir dayanışmanın varlığı söz konusudur.
- İslah edilmemiş bir sosyal çevre bulunmaktadır.
- Altyapı yatırımlarında önemli ölçüde mahrumiyet söz konusudur.
- Üretim faktörlerinin marjinal verimlilikleri düşüktür.
- Haberleşme ve ulaştırma ağı yetersizdir.
- Milletlerarası politikada emperyalist strateji uygulayan ülkelere el atılmaya uygun nitelik taşırlar.

- Bölge dışına göç verme oranı yüksektir.
- Halkın büyük çoğunluğunun tarımsal kesimde çalışmasına rağmen, bu kesimin yarattığı katma değer artış hızı oldukça küçüktür ve kimi zaman eksi bir durum gösterir.

1.2.2. Kalkınma Kavramı

Türkçe de kalkınma çoğu kez; ilerleme (terakki), modernleşme, çağdaşlaşmanın eş anlamlısı olarak kullanılmaktadır. Kalkınma kavramı yerine de “gelişme” kavramı yeğlenmektedir. Latin kökenli Batı dillerindeki “development / underdevelopment” ikileminin yerini Türkçe de kalkınma – **az gelişmişlik veya gelişmişlik - az gelişmişlik** olarak almıştır. Kalkınma kavramı, Kemal Demiray’ın Temel Türkçe Sözlüğü’nde; “bir ülkede iki tarih arasında ekonomide meydana gelen gelişme ve büyüme” şeklinde yer almaktadır (Başkaya, 2000:24-27; Aktakas, 2006:6; Yüksel, 2015:3).

Sosyal, siyasal ve kültürel değişkenler göz önünde tutularak kalkınmanın anlamı genişletilmek istendiğinde bu kez de kalkınmanın “gelişme” kavramı ile olan benzerliği ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de kalkınma kavramının özdeşi olarak kullanılmış olan gelişme kavramı da farklı dönemlerde farklı şekillerde tanımlanmıştır. 19. yüzyılda “ekonomik büyüme” anlamına gelirken, 20. yüzyılda sosyo-refah içeriğiyle karşımıza çıkmıştır. 20. yüzyılın son çeyreğinde ise gelişme, “yaşam kalitesi” ile ölçülmeye başlanmıştır. Yaşam kalitesi, özellikle nitelikli doğal, fiziksel, sosyal ve kültürel çevrenin varlığı ve tüketilmesi/tüketilme olanağına kavuşulması anlamına gelmektedir (Başkaya, 2000:19; Aktakas, 2006:5). Bu tanımlamalara göre, Todaro ve Smith (2002:22–23) kalkınmanın üç amacını şöyle özetlemiştir;

- Beslenme, barınma, sağlık ve güvenlik gibi temel yaşam ihtiyaçlarının iyileştirilmesi ve daha geniş dağılımını sağlamak.
- Yüksek gelir, daha iyi eğitim, iş alanlarının artırılması, kültürel ve insani değerlere dikkati arttırarak sadece maddi olarak değil bireysel ve ulusal öz saygıyı geliştirerek yaşam standartlarını yükseltmek.

- Ekonomik ve sosyal olarak çeşitliliği sağlayarak bireysel ve ülkesel olarak diğer ülke ve insanlara bağlı olmamaktır.

Yapılan açıklamalara yönelik bölgesel nitelikler ve kalkınma kavramı bir bütün olarak ele alındığında bölgelerin potansiyel durumuna binaen gelişmişlik yapılarının ifade edilebilmesi için bölgesel kalkınma kavramına değinmek yerinde olacaktır. Bu bağlamda;

1.2.3. Bölgesel Kalkınma Kavramı

İlk olarak “Bölgesel Kalkınma”, dış sanayi yatırımlarının bir bölgeye çekilmesi olarak tanımlanmıştır. Geleneksel olarak Bölgesel Kalkınma, önemli ölçüde istihdam olanağı sağlayacak büyük sanayi yatırımlarını bir yöreye çekmeyi amaçlayan teşviklerden oluşan bir strateji olarak görülmüştür (Gül, 2004:204). Daha sonraki ele alışlarda “Bölgesel Kalkınmanın” belirli alanlardaki sermaye, işgücü ve toprak gibi üretim faktörlerinin kazanç oranlarındaki, sermaye/emek oranındaki, çalışma gücü ve nüfus düzeyindeki değişimlerle yakından ilgili olduğu vurgulanmaktadır (Nicholson, 1981:57; Özmen, 2007:5; Yüksel, 2015:9). Daha geniş bir ifade ile Bölgesel Kalkınma (BK), ortak bir kentsel bölgede ya da yörede yer alan ve ortak yerel kaynakları paylaşan yerel topluluklar ve yönetimlerle, işletmelerin işbirliği ve eşgüdümlü eylemde bulunabilmelerini sağlayan süreçlerdir (Nel, 2001:1004; Özmen, 2007:6).

Bir başka yaklaşımda BK, yeni iş ve vergi kaynakları yaratmak için özel sektör yatırım fırsatlarını teşvik etmede yerel hükümetlerin kıt kaynakları yönettiği bir süreç olarak tanımlanır (Krumholz,1999:27).

Bu kuramlar ışığında; Bölgesel Kalkınma (BK), bölgenin kendine ait kaynaklarının harekete geçirilmesini, girişimciliğin teşvik edilmesini, bölgenin gelir ve istihdam düzeyinin artırılmasını ve yaşam standartların iyileştirilmesini yani ekonomik gelişmelerin yanı sıra sosyo-ekonomik yapının da gelişmesini ifade etmektedir (Puljiz, 2003:31; Durgun, 2006:42; Açıkbaş vd., 2009:908). Bu tanımlamalara dayanarak bölgeler arası kalkınmışlık düzeyinin belirlenmesi ve az gelişmiş bölgelerin sorunlarının ve potansiyellerinin tespit edilerek bölgesel

kalkınma politikaları ile bu bölgelere müdahale ve yardım yapılarak farklılıkların giderilmesi amacıyla bir takım politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda;

1.2.3.1. Bölgesel Kalkınma Politikaları

1.2.3.1.1. Topluluk Türüne Göre Bölgesel Kalkınma Politikaları

Bölgesel politikalar, İkinci Dünya Savaşından 1970’li yıllara kadar olan merkezi idarenin güdümünde ve desteği ile uygulanan eski nesil politikalar ile 1970’li yıllardan bu yana gündeme gelen yerel dinamiklerin ve yerel potansiyelin sağladığı üstünlüklerden yararlanılması üzerine odaklanan “yeni” bölgesel politikalar olarak kabaca gruplandırılabilir.

Tablo 1.2. Topluluk Türüne Göre Bölgesel Kalkınma Politikaları

Topluluk Özellikleri	Bölgesel Kalkınma Politikası Türü	Kaynak Kullanımı
Büyüyen Bölge	Yerleşim, ticaret ve sanayi alanlarının gelişimini planlayan ve çevre koruyucu politikalar. Ekonomik büyümeyi yönlendiren politikalar	Büyük ölçüde yerel kaynaklar, sınırlı ölçüde merkezi kaynaklar
Yeniden Yapılanan Bölge	Yerel ekonomik yapıyı, işletmeleri ve işgücünün niteliklerini zenginleştiren politikalar. Değişen bölgesel – ulusal – küresel ekonomik yapıya uyumu kolaylaştıran politikalar Yeni ekonomik faaliyet alanları gelişimini teşvik eden politikalar.	Yerel kaynaklar ve merkezi kaynaklar, birbirine yakın oranlarda, birlikte
Küçülen Ekonomiye Sahip Bölge	Kamusal kaynakları verimli ve etkin yöneten; kayırmacılığı, yiyiciliği ve dışlamayı önleyen stratejiler. Yerel işletmelerin kapanmasını yada başka bölgelere gitmesini önleyen; alternatif ekonomik faaliyetlerin gelişimine öncülük eden politikalar. Ulusal işletmeleri bu bölgeye çekebilecek idari kapasiteyi, kentsel altyapıyı geliştiren stratejiler. Acil istihdam sağlayan mesleki programlar	Büyük ölçüde merkezi kaynaklar, sınırlı ölçüde yerel kaynaklar kullanımı yaygındır.

Kaynak; (Küçüköğlu, 2005:95)

1.2.3.1.2. Geleneksel ve Yeni Bölgesel Politikaları

Bölgesel politikaların kurumlaşmasında bölgesel birimlerin ağırlık kazanması ve merkeze bağlı bürokratik örgütlenmeler yerine yarı-özerk birimlerin gündeme gelmesi ve bölgesel gelişmeden sorumlu yeni birimlerin oluşturulması da yeni dönemde benimsenen politikaların uygulama yönünde getirdiği farklılıkları göstermektedir.

Tablo 1.3. Geleneksel ve Yeni Bölgesel Politikaların Özellikleri

Özellikler	Geleneksel Bölgesel Politikalar	Yeni Bölgesel Politikalar
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bölgesel eşitlik ✓ Ulusal ekonomik büyüme ✓ Yatırımların az gelişmiş bölgelere yönelmeleri ✓ Alt yapının geliştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bölgesel rekabet gücünün geliştirilmesi ✓ Bölgesel ekonomilerin kapasitelerinin artırılması ✓ İçsel büyüme dinamiklerinin desteklenmesi
Karar Verme ve Uygulama Sürecinin Yapısı	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ulusal ölçekte genel politikalar ve bazı özel bölgelerin seçimi. ✓ Merkezi hükümetlerin takdir yetkisine bağlı seçim. ✓ Kademeli yapı. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bölgesel ve yerel hükümetlerin birlikte karar verme süreci ✓ Bölgesel-yerel karar yetkisi ✓ Yönetişim ağırlıklı karar süreci ✓ Kademeli olmayan örgütlenme biçimleri
Politika Araçları	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kamu finansal desteği ✓ Ağırlık olarak kamu kaynaklarına bağımlılık. ✓ Tanımlanmış bölgesel birimler için bağlayıcı kararlar. ✓ Bürokratik düzenlemeler 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kamu finansal desteği ✓ Koşullara bağımlı örgütlenme ✓ Gönüllü ve koşullu bilgilendirme ✓ Kamunun sağladığı danışma hizmetleri
Siyasal Ortam	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ulusal politikaların öne çıktığı bir siyasal ortam. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ulusal politikalar ile bölgesel ve yerel politikaların ağırlık kazanması
Siyasi Sorumluluk	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Karar verme sorumluluğu olan merkezi hükümet. ✓ Taşra teşkilatına verilen uygulama sorumluluğu 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ulusla hükümet ve bölgesel ve yerel Örgütler (hükümetlerin) doğrudan Politika uygulamalarına yönelimi
Uygulamacı Kurumlar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Merkezi hükümet. ✓ Merkezi hükümetin taşra teşkilatları. ✓ Bürokratik ilişkiler. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bölgesel birimler ✓ Yarı özerk birimler ✓ Bürokrasi yerine, işletme yönetimi

Kaynak; (Küçüköğlü, 2005:94)

1.2.3.2. Bölgesel Kalkınma Politikalarının Amaçları

Bölgesel kalkınma politikasında, bölgeler arasındaki dengesizliklerin kalkınma için bir engel oluşturma durumu üç temel amacın ortaya çıkışını açıklamaktadır (Aktakas, 2006:15; Açıkbaş vd., 2009:908; Yüksel, 2015:12) Bunlar;

- Bölgenin ekonomik yapısını güçlendirerek ortalama gelir düzeyini yükseltmek ve bölge içi gelir dağılımını iyileştirmek,

- Bölgenin sosyal gelişimini ve dayanışmayı sağlayarak bölge içi bütünleşmeyi sağlamak,
- Bölgenin doğal kaynaklarını ve çevre kapasitesini koruyarak uzun dönemli sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır.

1.2.3.3. Bölgesel Kalkınma Politikalarının Araçları

Bölgelerarası gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik temelde dört araçtan söz edilebilir. Bunlar; ekonomik faaliyetlerin her şeyden önce bir takım teşvik tedbirleriyle belirli yörelere yönelmesini sağlamak, bölgesel kalkınma için gerekli devlet yatırımlarının gerçekleştirilmesi, yönetsel örgütün bölgesel kalkınma sorunlarına adaptasyonunun sağlanması, metropoliten bölgelerin gelişmesinin sınırlandırılmasıdır (Dinler, 1998:283).

Teşvik tedbirleri ile mali ve vergisel avantajlar (gelişme ve teşvik fonları, faizsiz ya da düşük faizli krediler, devlet garanti ve iştirakleri, gümrük muafiyetleri, katma değer vergisi iadesi vs.) kast edilirken, devlet yatırımları bağlamında üretken kamu yatırımları ve altyapı yatırımlarına işaret edilmektedir (Aktakas, 2006:17).

Metropoliten bölgelerin gelişmesinin sınırlandırılması ile anlatılmak istenen, bu tür büyük yerleşim birimlerinin bulunduğu yerlerdeki kalabalığın önüne geçilmesi gerektiğidir. Bu bölgelere olan göçün önüne geçilebilmesi ve kapasitesini aşmış bu yerlerdeki hizmet yetersizliğinin önüne geçilmenin birtakım yolları vardır. Bunlar; nüfusun kırsalda tutulması, büyük kentlere girişte vize veya kişi başı (kelle) vergisi uygulaması, metropoliten bölgedeki faaliyetlerin bir kısmının geri bölgelere transferi ve büyük kentlerin nüfusunun, uydu kent ve yeni kentler yaratılarak dağıtılmasıdır (Dinler, 1998:305).

İKİNCİ BÖLÜM

BÖLGESEL KALKINMA SÜRECİNDE TURİZM ve TERMAL TURİZMİN EKONOMİK ROLÜ

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hizmet sektörünün önemli alt sektörlerinden birisini oluşturan turizm faaliyetlerini en fazla iş sahası yaratan özelliğinden dolayı kalkınmanın bir aracı olarak görerek bu faaliyetlere büyük önem vermektedir. Bu nedenle turizm sektörü Dünya ekonomisinde olduğu gibi, Türkiye ekonomisinde de gittikçe artan bir önem kazanmaktadır (Bastem 1997). Özellikle ülkelerin dış ticaret açıklarını turizm endüstrisi yoluyla karşılamaları dünya turizm eğiliminde değişikliklerin meydana gelmesini beraberinde getirmektedir (Aksu, 2009). Bu bağlamda çalışmanın bu bölümünde bölgesel kalkınma hamlelerinde turizm sektörünün tetikleyici rolünün anlaşılabilmesi ve yatırımların gelir getirici etkiye bağlı olarak şekillenebilmesi açısından bölgesel kalkınma sürecinde turizm ve ekonomik yansımalarının irdelenmesine gerek duyulmuştur.

2.1.BÖLGESEL KALKINMA SÜRECİNDE TURİZM ve EKONOMİ

2.1.1. Turizm ve Ekonomi

Ekonomi genellikle herkesin istediğini karşılayacak miktarda kaynağın olmadığı durumu belirten kıtlık kavramından hareketle tanımlanmaktadır. Bu bağlamda ekonomi, insanların isteklerini karşılayan kıt kaynaklar arasında yaptıkları seçimleri anlamaya çalışan bir bilimdir. (Robbins, 1932; Zengin, 2010:104). Yani ekonomi bilimine, insan ihtiyaçlarının son derece çeşitli olması, buna karşın bu ihtiyaçları karşılayabilecek kaynakların sınırlı olması ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için alternatifler arasında seçim yapma zorunluluğunu inceleyen bilimdir diyebiliriz.

Turizmin bir kitle hareketi olarak ortaya çıkışından uzunca bir süre sonra ekonomi bilimi turizm faaliyetine değinmiştir. 1920'lerin sonlarına doğru turizm bazı ülkelerin ekonomileri için önemi hızla artan faaliyet niteliği kazanmış, özellikle ödemeler bilânçosu yönünden ağırlığı arttıkça dikkatleri üzerine çekmeye başlamıştır. İnsanlar, turizme katılma kararı alırken bu kapsamdaki bir dizi problemi

de tercihleriyle çözmek durumundadır. Kişinin bu tür kararlarında ekonomik faktörlerin etkisi söz konusudur. Boş zamanın hangi tüketim amacına ne oranda ayrılacağı, yine gelirin çeşitli ihtiyaçlara nasıl dağıtılacağı ve boş zamanın tüketimi ile turizme ne kadar gelir tahsis edileceği, turizm olayının alacağı biçim ekonomik analize konu olmaktadır. Bu bağlamda geniş anlamıyla toplumda ne kadar kişinin turizm faaliyetlerine katılacağı, ne kadar geceleme yapılacağı, hangi turistik mal ve hizmetlerin talep edileceği, bunların nasıl karşılanacağı, harcamanın hangi bölgelere yöneleceği ve bu harcamalardan yerli halkın doğrudan veya dolaylı olarak ne kadar pay alacağı gibi sorunlar turizm ekonomisinin ilgi ve inceleme alanına girmektedir (Zengin, 2010:104; Künü:2015).

2.1.2. Turizmin Ekonomik Etkileri ve Fonksiyonları

Turizm, boş zamanın ve tasarrufun nasıl kullanılacağına ilişkin ekonomik bir kararlar başlıyan ve yatırım, tüketim, istihdam, dışsattım ve kamu gelirleri gibi ekonomik boyutları bulunan bir olaylar bütünüdür (Barutçugil, 1986:33; Keskin, 2015:147). Bu nedenle turizm; ödemeler dengesine etkisi, istihdam ve gelir yaratması, katma değerinin çok yüksek olması, alt yapı ve üst yapıya olumlu etkileri ve diğer sektörlere etkisi nedeniyle, özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından önemli bir sektör konumuna gelmektedir (Roe, 2001:2).

Turizm faaliyeti, parasal değerlerle, doğal ve tarihsel değerler arasında bir değişimi oluşturarak, ekonomisi yeterli düzeyde gelişmemiş ülkeler veya bölgeler için gelir sağlamaktadır. Ayrıca, ekonomik üretim çalışma alanlarını ve çeşitlerini genişleten, zenginleştiren bir yapısı da vardır. (Avcıkurt, 2003:31). Bu bağlamda, turizmin ekonomik fonksiyonlarını şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Turizm yatırımının getiri sağlamadan önceki hazırlık dönemi, diğer endüstrilerdeki yatırımlara oranla çok daha kısadır. Turizm, başarılı bir tanıtım kampanyasından bir ya da iki yıl sonra büyük gereksinim duyulan döviz gelirini sağlayabilen, gelir ve istihdam artışı yaratabilen bir endüstridir.
- Diğer endüstrilerle karşılaştırıldığında turizmde verimlilik daha yüksektir. Diğer yatırım seçenekleriyle karşılaştırıldığında turizm yatırımlarında doğrudan sermaye yatırımının yaratılan gelir akımına oranı daha düşüktür. Diğer bir ifadeyle, turizmde

marjinal sermaye / hasıla oranı düşük kalmaktadır ve bu oran ne kadar düşükse yeni yatırım verimliliğinin o kadar yüksek olduğu kabul edilir.

- Turizm endüstrisi, öğrenilmesi kolay, yeni ve çeşitli işler sağlayarak vasıfsız işgücü için geniş istihdam olanakları yaratır. Gelişmekte olan çoğu ülkede kırsal kesimden kentlere göç ve işsizlik önemli sorunlar olduğundan turizm endüstrisi gerek yatırım gerekse işletme aşamalarında yarattığı yeni iş olanakları ile bu sorunların çözümüne katkı sağlar. Daha açık bir ifadeyle, turizmde bir kişiye iş alanı yapmak için yapılması gereken yatırım diğer endüstrilere göre oldukça düşüktür.
- Turizmin gelişmesi durumunda altyapı kullanımında etkinlik sağlanır. Mevcut alt yapıyı geliştirmenin ekonomik yapılabilirliği artar. Gerçekte, turizmin bir endüstri olarak doğması için belirli düzeyde bir altyapının olması önkoşuldur.
- Kalkınma için gerek duyulan döviz girdisini sağlar. Turizm gelirleri, dış ülkelere alınan ekonomik yardımlara göre çok önemli üstünlüklere sahiptir. Politik ve ekonomik kısıtlamalardan uzaktır ve herhangi bir baskı aracı olarak kullanılamaz.
- Turizm, gelir ve refahın yeniden dağılımını sağlar. Uluslararası turizm hareketlerinin gelişmesi, gelişmiş ülkelere az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere doğru bir gelir akımını doğurur. Belirli turizm çekiciliklerinin gelişmekte olan ülkelere ve bölgelerde yoğunlaşması ve ayrıca emek-yoğun faaliyetlerin turizmde önemli yer tutması gelir ve refahın bölgeler ve toplum kesimleri arasında dengeleyici yönde yeniden dağılmasını sağlar.
- Turizm, gelişmekte olan bir ülkenin sosyal ve kültürel zenginliklerine dikkatleri çekeceğinden geleneksel törenlere, örf ve adetlere, bölgesel giysilere ve el sanatlarına yeniden önem verilir. Bu gelişme, eğer özen gösterilirse bir ülkenin kültürel geçmişine olan ilginin yeniden canlandırılmasını sağlar ve halkın kendine güvenini ve öz benliğine olan saygısını artırır, aynı zamanda önemli ölçüde gelir getirir (Özdemir,1992).

2.1.3. Turizmin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

Turizm, günümüzde döviz girdisini artırıcı ve istihdam sağlayıcı özellikleriyle ulusal ekonomiye katkıda bulunan, uluslararası kültürel ve toplumsal iletişimi sağlayıcı ve bütünleştirici etkisi ile dünya barışının korunmasında büyük payı olan bir sektördür. Türk ekonomisinin de vazgeçilmez temel taşlarından birisi olan turizm,

bugünkü dış ticaret açığına, enflasyona ve işsizliğe çare arayan hükümetlerin önemle üzerinde durduğu bir konumdadır. Bu bağlamda, Turizm sektörünün Türkiye ekonomisi içerisindeki yerinin belirlenebilmesi için turizm yatırımları ile turizmin dış ödemeler dengesi, ulusal gelir ve istihdam üzerindeki etkilerinin incelenmesi gerekmektedir.

- **Turizm Yatırımları;**

Turistlerin konaklamaları, yeme, içmeleri, eğlenme ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılayan arazi, tesis ve teçhizatların tamamıdır. Turizm alanında gerçekleştirilen yatırımları üç başlık altında incelemek mümkündür. Bunlar; altyapı yatırımları, konaklama tesisleri yatırımları ve diğer hizmet tesisleri yatırımlarıdır. Türkiye'deki turizm yatırımları daha çok konaklama tesisleri üzerinde yoğunlaşmaktadır (Kozak, 1995:14).

Turizm sektörünün 1985 yılında kalkınmada özel önem taşıyan sektör kapsamına alınması ve turizm yatırımları için maddi teşvik unsurlarının (Kaynak Kullanımı Destekleme Primi ile Teşvik Primi) nihai şekline kavuşmasıyla sektördeki yatırımlar hızla artış göstermiştir (Türkiye Vakıf Bankası, 2004:16).

Tablo 2.1. Yıllar İtibariyle Turist Sayısı ve Turizm Geliri

Yıllar	Yabancı Ziyaretçi Sayısı	Değişim %	Yabancı Ziyaretçi Harcaması	Değişim %
	(Bin Kişi)			
1980	1.288	-15,4	326	16,4
1990	5.389	20,9	2.705	5,8
2000	10.412	39	7.636	47
2005	21.124	20,6	13.929	100
2013	34.910	62,8	20.068	10,70
2014	36.837	6,00	19.560	- 0,63

Kaynak: Tursab, İnternet : http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri/1963-sayi-gelir-ve-degisim_68.html, Erişim; 02.12.2015 – 19.00

Turizmin Türk ekonomisi içinde artan etkinliğinin bir sonucu olarak özellikle 1980'li yıllardan sonra yabancı turist sayılarında, turizm gelirlerinde ve turist başına yapılan harcamalarda bir artış gözlenmektedir (Bkz. Tablo 2.1).

1980 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısı 1.288.060 bin kişi iken bu sayı 2000 yılında yaklaşık on kat artarak 10.412.085 bin kişiye ulaşmış, 2005 yılında 21.124.004 bin kişi 2008 yılında, 26.337.000 bin kişi, 2011 yılında ise 31.456.000 kişiye ulaşmış olup, bu rakam 2014 yılında 36.837 bin kişiye kadar artış göstermiştir.

1980 yılında elde edilen turizm geliri 326.654 bin Dolar iken 2000 yılında yaklaşık 21 kat artarak 7.636 bin Dolar olmuş, 2005 yılında 13,929 bin Dolara, 2013 yılında da 2005 yılına oranla % 62,80 artışla 34910 bin Dolara yükselmiş olup, 2014 yılında ise 2013 yılına oranla % 6,0 azalarak 19.560 bin Dolara gerilemiştir.

Türkiye'nin sahip olduğu turistik potansiyele karşın, dünya genelinde ve özellikle de Akdeniz bölgesindeki pazar payı küçüktür. Dünya turizminin odak noktalarından birini oluşturan Türkiye, dünya turizminde, gelen turist sayısı ve turizm gelirleri açısından ancak %1,5-2 düzeyinde düşük bir paya sahiptir. Türkiye kendisine yönelik turizm talebini arttırabilmek ve ekonomik gelişmesini tamamlayabilmek için turizm talep koşullarını çok iyi analiz etmek durumundadır (Küçüktopuzlu,1991:109; Çımat ve Bahar, 2003:2-6; Çelikkıran, 2012).

- **Turizm Gelirlerinin Ödemeler Dengesi ve İhracata Etkisi;**

Ödemeler dengesi, bir ülkenin ekonomik durumunu en iyi şekilde gösteren bir ölçüdür. Hızlı nüfus artışının, düşük gelir düzeyinin, işsizliğin ve çoğu bunlara bağlı olarak çıkan eğitim, sağlık, konut gibi sorunların üzerine gitmek ve teknoloji, enerji ve altyapı yetersizliklerini ortadan kaldırmak durumunda olan Türkiye, bu amaçla önemli atılımlar yapmak ve büyük yatırımları gerçekleştirmek zorundadır Sürekli olarak artan dış borç anapara ve faiz ödemeleri de döviz ile yapıldığından, Türkiye'nin dövize olan gereksinimi günden güne artmaktadır. Türkiye'nin bu konularla ilgili olan döviz elde edebilmesi için dışsatımını artırması zorunludur. Ancak, mevcut üretimle dünya ölçeğinde rekabet edebilmenin zorluğu ve dış pazarlara açılabilme güçlüğü içerisinde, Türk firmaların bu alanda istenildiği şekilde başarılı olduklarından söz edilemez. Ödemeler dengesi açıklarının kapatılabilmesine

dönük olarak Türkiye için geriye kalan diğer önemli seçenek turizmdir. Turizm, çok az dışalım gerektiren ve kısa zamanda döviz getirisi sağlayan, gelirleri, istihdamı, verimliliği artıran bir ekonomik olaydır. Bu nedenle Türkiye'nin turizmden azami şekilde yararlanması bir zorunluluk halini almıştır (Kozak vd., 2000:132).

Tablo 2.2. Turizm Gelirlerinin İhracat Gelirlerine & Turizm Giderlerinin İthalat Giderlerine Oranı (2000 – 2013)

Yıllar	İhracat (Milyon \$)	Turizm Gelirleri (Milyon \$)	Oran (%)	İthalat (Milyon \$)	Turizm Giderleri (Milyon \$)	Oran (%)
2000	27774,9	7636,0	27,5	54502,8	1711,0	3,1
2005	73776,4	18153,5	24,7	116774,2	2870,4	2,5
2010	113 883,2	24 931,0	21,9	185 544,3	5 874,5	3,2
2011	134 906,9	28 115,7	20,8	240 841,7	5 531,5	2,3
2012	152 478,5	29 351,4	19,2	236 545,1	4 593,4	1,9
2013	151 802,6	32 309,0	21,3	251 661,3	5 253,6	2,1

<http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/gsmh-icindeki-payi-1966-79.html>, Erişim: 02.12.2015

Türkiye'nin geleneksel tarım ve sanayi ürünleri ihracatından, gerekli döviz gereksinimini bütünüyle kapatacak bir gelişme beklemek, kısa ve orta vadede gerçekleşmesi zor bir olasılıktır. İşçi dövizleri ve dış finansman girdileri ise her zaman istenen boyutlara ulaşamamaktadır. Bundan dolayı dış aktif turizmin, Türkiye için önemli döviz girdisi sağlayabileceği ön görülmektedir. Çünkü turizmde bir ülkenin mal ve hizmetlerini müşterinin ülkesine kadar göndermek zorunluluğu yoktur. Böylelikle, ihracı mümkün olmayan servet ve hizmetler bir döviz kaynağı haline getirilebilmektedir. Bu bağlamda, Turizmin ekonomik göstergelerinden biri de turizmden elde edilen döviz gelirlerinin ihracattan elde edilen gelire oranıdır. Uluslararası turizmden elde edilen gelirler, ek ihracat veya görünmeyen ihracat şeklinde ülkenin ödemeler dengesine olumlu katkılar yapmaktadır (Çımat ve Bahar, 2003:10).

Tablo 2.3. Turizm Gelirlerinin Dış Ticaret Açıklarını Kapatma Payı (2000 – 2014)

Yıllar	Dış Ticaret Açığı (DTA) \$	Turizm Geliri	Turizm Gelirinin DTA Kapatma payı (%)
2000	26.727.914	9.990.841	37,38
2005	43.297.743	24.124.501	55,72
2010	71.661.113	33.027.943	46,09
2011	105.934.807	36.151.328	34,13
2012	84.066.659	36.776.645	43,75
2013	99.858.613	32.308.991	32,35
2014	84.508.918	34.305.903	40,59

<http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/gsmh-icinindeki-payi-1996-79.html>, Erişim: 02.12.2015

- **Turizm ve İstihdam;**

Turizmin ülkemiz açısından bir diğer önemli etkisi, istihdam konusunda görülür. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin temel amacı sanayileşerek kalkınmalarını gerçekleştirmektir. Ancak, günümüzde dikkati çeken en önemli sorunlardan biri de sanayileşmenin, gelişmekte olan ülkelerde birçok durumda istihdam sorununu çözmeye yeterli olmayışıdır. Yeni istihdam imkânları yaratmak sanıldığı kadar kolay olmamakta, bilhassa da giderek işgücünden daha çok tasarruf eden sermaye-yoğun teknolojinin kullanılmasında yaygınlaşma eğilimi görülmesi, bunların insanın kol gücünün ikame etmesi, diğer taraftan, bilgisayar gibi insanın beyin gücüne yardımcı araçların üretilip kullanılması da Türkiye’de birçok sahada olumlu sonuçlara yol açmakta, ancak, istihdam konusunda yeni sorunlar yaratabilmektedir. Teknolojideki gelişme ve değişimler işgücüne olan talebi azaltacağından, tedbirlerin bugünden düşünülmesi mecburiyeti kendini göstermektedir. Nitekim, turizm kesiminde mekanizasyona, otomasyona gitme imkanları sınırlıdır. İstihdam yoğunluğu birçok endüstri dalına göre daha yüksektir. Bunun başlıca sebebi, arz edilen ürünün şahsi ilgi ve hizmet oluşu ve mekanizasyon

ile otomasyondan sınırlı bir şekilde yararlanmasıdır (Dinçer, 1993:144-145; Küne, 2015).

Tablo 2.4. Sektörel Çalışan Dağılımı

	2014 Yılı		2015 Yılı	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
İşteki Durum	25.933	100	26.556	100
Ücretli veya Yevmeyeli	17.125	66,0	17.697	66,0
İşveren	1.173	4,5	1.173	4,5
Kendi Hesabını	4.479	17,3	4.748	19,3
Ücretsiz Aile İşçisi	3.125	12,2	2.868	11,7
Ekonomik Faaliyetler	25.933	100	25.454	100
Tarım	5.470	21,1	4.842	19,0
Sanayi	5.316	20,5	5.349	21,0
İnşaat	1.912	7,4	1.698	6,7
Hizmetler	13.235	51,0	13.565	53,3

Kaynak; <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13507>; Erişim: 02.12.2015

Turizmin Türk ekonomisindeki yerinin tespit edilmesinin ardından sonraki aşamada turizmin bölgesel kalkınmadaki rolü ve kalkınmaya etkisi konularına da yer vermek faydalı olacaktır. Bu hususta;

2.1.4. Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü

Bir ülkenin kırsal ya da az gelişmiş bir bölgesinde turizmin gelişmesi demek, o ülkenin gelişmiş ve az gelişmiş bölgeleri arasındaki ekonomik dengesizliklerin de azalması anlamına gelmektedir. Ülkenin az gelişmiş bölgesinde turizmin gelişimi ile birlikte, o bölge ekonomisine yeni kaynaklar akacak, yeni iş sahaları ve istihdam alanları oluşacak ve bölge ekonomisinin her sektörde/alanda sağlamış olduğu gelir de buna paralel olarak artacaktır. Bu bağlamda, bölgesel bir gelişme stratejisi olarak değerlendirilen turizm sektörü, az gelişmiş ve geri kalmış bölgelerin gelişmesine,

ekonominin yeniden yapılandırılmasına ve sonuçta bir bütün olarak ekonomik büyüme ile kalkınmaya katkı sağlayacaktır (Tosun and Timothy 2001:352–359; Baidal 2004:315–317; Künü, 2015:74).

Dünya üzerindeki birçok az gelişmiş ülke açısından bugün turizm sektörü, ekonomik kalkınma stratejilerinin önemli ve tamamlayıcı bir parçası olarak kabul edilmektedir (Sinclair 1998:1–51). Kaldı ki, bu gibi ülkelerin kırılgan ekonomik yapıları ile finans-sermaye ve bilgi birikimi eksikliği gibi gelişme kaynaklarından yoksun olduğu düşünüldüğü zaman, turizmin bu ülkeler açısından taşıdığı ekonomik önem çok daha iyi bir şekilde anlaşılacaktır. Böylece turizm sektörünün ekonomik olarak taşıdığı önemi ya da faydaları iki ayrı düzeyde incelemek mümkündür. Bunlardan birincisi, makro ya da ulusal ve ikincisi ise mikro ya da bölgesel baz da ekonomik etkilerdir (Dieke 2003:287). Makro anlamda bakıldığı zaman, bir ülkede turizm sektöründen sağlanan gelirin ve sonuçta döviz kazancının artması, o ülkenin ekonomik kalkınma ve büyüme çabalarını olumlu yönde etkileyecektir. Mikro anlamda bakıldığı zaman ise, turizm bölgesindeki yeni istihdam alanlarının gelişmesi, gelirin yeniden dağılımı ve bölgesel gelişmeyi dengelemesi gibi etkileri mevcuttur. Dolayısıyla, turizmin bölgesel kalkınmada oynadığı rol açısından bir değerlendirme yapıldığında, turizm sektörünün ekonomik olduğu kadar sosyal, kültürel ve çevresel yapının da gelişmesine katkı sağladığını söylemek mümkündür (Dieke 2003:287).

Turizm genellikle istihdam ve geliri artırıcı etkisiyle, iktisadi kalkınmanın gelişmesine yardımcı olan ve marjinal ekonomileri canlandıran bir araç olarak da kullanılmaktadır (Liu and Wall 2006:159). Nitekim turizm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, temelde ekonomik bir çabayı simgelerken; gelişmekte olan ülkelerde esas olarak boş zamanın tüketimine yönelik olan ve kalkınmada izlenen bir yol olarak görülmektedir. Bu tüketim şekli, o bölgedeki istihdamın gelişimini ve çeşitliliğini uarmakta ve turizm marjinal durumdaki fakir-geri kalmış bölgenin ekonomik yapısı üzerinde işgücü potansiyeli anlamında olumlu etkiler meydana getirebilmektedir (Liu and Wall 2006:160). Bu bağlamda, emek-yoğun bir sektör olan turizmde beşeri sermayeye önemli ölçüde gereksinim bulunmaktadır. Dolayısıyla çok kesitli bir sektör olma özelliği ile turizmde istihdamın yapısı incelendiğinde çok çeşitli bir

yapının olduğu ortaya çıkmaktadır (Szivas vd., 2003:64–76). Şöyle ki (İçöz ve Kozak, 2002: 237–238); turizm sektöründeki işgücü, sosyo-ekonomik ve sosyo-demografik açılardan karma bir özelliğe sahiptir. Değişik yaş, meslek, gelir ve kültür grubunda yer alan kimseler turizm sektöründe aynı işletme içinde görev alabilmektedir. Ayrıca, turizm sektörü tarafından yaratılan birçok alt-meslek grupları yüksek düzeyde beceri gerektirmemektedir (bahçıvanlık, temizlik işleri, satın alma ve depolama vb.). Bu anlamda sektör, turizme elverişli olan kırsal ya da gelişmemiş bölgelerdeki istihdamın önemli ve temel kaynaklarından birini oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, gelişmekte olan ve turizm potansiyeline sahip birçok ülke yaptıkları turizm gelişme planları ile bu sektörden uzun dönemde azami ölçüde faydalanmak ve ekonomik kalkınmalarını bu sektör yardımıyla geliştirmek istemektedir (Pearce 2000:191–203; Toivonen 2002: 331–342). Bundan dolayıdır ki, gelişen ülkelerin çoğu uluslararası turizm piyasasında etkinlik sağlamak noktasında büyük sorunlar yaşasalar da, pek çoğu turizmi çekici bir kalkınma ve gelişme seçeneği olarak değerlendirmektedir. Bu nedenle turist türleri ve kaynakları, gelirin yeniden dağılımı, ticari kısıtlamalardan bağımsızlık, talep sürekliliği, gelişme maliyetleri, istihdam, imaj ve ürün çeşitliliği gibi nedenlerle birçok ülke turizmi geliştirmek için önemli yatırımlar yapmaktadır (Yarcan 1998:8; Bahar, 2007:5-8).

Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi yukarıda ifade edilen özelliklerin dışında şu şekilde sıralanabilir (Çeken, 2008:300-302);

- Turizm sayesinde ihracı mümkün olmayan, jeo-ekonomik varlıklar, sosyo-kültürel varlık, değer ve olaylar ile spesifik bazı hizmetler bölge için döviz kaynağı haline gelmektedir (Olalı ve Timur, 1998:97).
- Bölgeye gelen yerli ve yabancı turistlerin yapmış oldukları turistik tüketim harcamaları ile artan turizm talebini karşılamak amacıyla yapılan turistik yatırımlar gerek turizm sektöründe gerekse sektörü belirleyen diğer sektörlerdeki üretim faktörlerinin gelirlerini arttırır.
- Turizm sektörü her ne kadar hizmet sektörü içinde yer alsada taşıdığı özellikler nedeniyle 37 tane sektörle yakın bir ilişki içindedir. Yani bir ülkede veya bölgede turizmin gelişmesi aynı zamanda 37 tane sektörün de gelişmesi demektir. Ancak

turizmin sektörler üzerindeki o ülkede veya bölgede gelişmiş olan turizm çeşidine göre farklılıklar arz etmektedir.

- Turizm sektörüne paralel olarak turizmin gelir etkisinin artması, tarım sektöründe üretim kalitesinin artmasına, standardizasyonun sağlanmasına ve kaliteli ürünün gerçek değerini bulmasına neden olur. Bunun sonucunda o bölgede tarımla geçinen kesimin gelirinde bir artış olacaktır. Turizm olmasaydı bu ürünler gerçek değerini bulamayacak ve halkın gelirinde düşüş olacaktır. Bu durum özellikle Türkiye için son derece önemlidir. Çünkü halkın büyük bir bölümü tarımla geçinmektedir. Tarım ekonomisinin yaygın olduğu bölgelerde turizmin gelişmesi demek tarımla geçinen halkın gelir ve refah seviyesinin artması demektir. Tarım sektöründeki gizli işsizlik sorunu da turizmin gelişmesine paralel olarak ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla işsiz kesimin sanayileşmiş bölgelere göç etmesinin önüne geçilmekte ve bölgelerarası dengesizlik de en aza indirilmiş olmaktadır.
- Turizm sektörünün gelişmesi sonucunda, bölgede ikamet edenler, evlerini pansiyon olarak turistlere kiraya verme yoluyla bir gelir elde etmektedirler. Bununla birlikte, aile ve turistlerin aynı çatı altında birlikte yaşamaları sosyo-ekonomik kalkınmaya olumlu yönden katkı sağlamaktadır. Turizm yoluyla kısa sürede oluşan sosyo-ekonomik içerikli yapı değişimi, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma savaşı veren toplumlar için son derece önemlidir.
- Turizmin geliştiği bölgelerde aynı zamanda bölgede bir çevre bilincinin gelişmesine de yol açmaktadır. Temiz bir çevre turizmin temel sermayesidir. Turizm çevreyi koruyacak, hava ve su kirlenmesini önleyecektir. Yörede sürdürülebilir bir çevre modeli geliştirecek ve kalkınma sürecinin gelişmesine neden olacaktır.
- Turizmin gelişmesi sonucunda bölgede, kalkınma hızı ile nüfus artış hızı arasındaki dengesizliğin sebep olduğu iç göçler, turizm nedeniyle yer yer azalacak veya duracaktır. Bu süreç kentlerin gecekondulaşmasını veya çarpık kentleşme hızını yavaşlatacaktır. Turizmin, çözümü güç ve aşılması zor olan bu toplumsal sorunların çıkmasını önleyici ve azaltıcı bu fonksiyonu, ülkenin kalkınmasına bir katkı olarak değerlendirilmektedir (Çetiner, 1998:218).
- Turizm arz potansiyeline sahip çekim bölgelerde oturanların sahip oldukları sosyo-kültürel değerleri yıpranmayacak hatta değer kazanacaktır. Çünkü yörenin sahip

olduğu gelenekler ve görenekler bölge için birer çekim unsuru olacaktır. Bu çekim unsurlarının zenginliği aynı zamanda bölgenin de gelişim sürecini hızlandıracaktır.

Turizmin ekonomik kalkınma açısından diğer bir önemli yanı da kamu gelirlerini arttırmasıdır. Bir bölgede turizmin gelişmesi ile birlikte arazi fiyatlarının yükselmesi ve alım satımların artması doğaldır. Bu aşamada alınan emlak alım-satım vergisinden başlayarak, işletmelerin satın aldığı hemen hemen her çeşit yatırım ve tüketim malındaki katma değer vergisine; turizm işletmelerinden alınan kurumlar vergisinden bu işletmelerde çalışan maaş ve ücretlilerin ödediği gelir vergisine; özellikle seyahat işletmeleri açısından taşıt vergisinden turistlerin harcamalarından alınan katma değer vergisine kadar değişen çeşitli vergi gelirleri devlet hazinesine girmektedir. Üstelik bu vergilerin bir bölümü (emlak vergisi ve çevre temizlik vergisi gibi) direkt olarak bölgesel niteliktedir. Bütün bu gelirler devletin bölgesel kalkınmayı sağlamak için yapacağı yatırım ve transfer harcamalarına kaynak oluştururlar (Kılıçlar, 1998:87).

2.2. Bölgesel Kalkınma Sürecinde Termal Turizm ve Etkileri

Bölgesel olarak geri kalmış yerlerde değişen turizm ihtiyaçlarına paralel olarak turizm sektörünün geliştirilmesi sadece bu bölge açısından değil aynı zamanda ülke içinde faydalı olacaktır (Yeşiltaş ve Öztürk, 2008:2). Önceleri sadece ulusal kalkınmanın bir aracı olarak kullanılan ve bu yönde desteklenen turizm sektörü artık yöresel, bölgesel ve şehirsal kalkınmanın da destekleyicisi durumundadır (Tosun ve Bilim, 2004:125). Bu durum ise bir ülke ya da bölgenin bir bütün olarak değil her bir yörenin sahip olduğu ayrı bir turistik özelliğinin ortaya konularak ayrı bir destinasyon olarak hedef kitleye sunulması durumunu ortaya koymaktadır (İlban, 2007: 5). Endüstriyel alanda gelişmek için yeterli kaynağa sahip olmayan fakat turizmin gelişebilmesi için gerekli potansiyele sahip alanlar teşvik edici, destekleyici bir politika ile turistik yönden kalkındırılabilir ve ekonomik kalkınmada önemli bir rol oynayabilir (Tunçsiper ve Özyılmaz, 2009: 56). Bu bağlamda Yeşiltaş ve Öztürk (2008) bölgesel kalkınma çerçevesinde alternatif turizm geliştirme stratejileri üzerine durmuş, bölgesel kalkınma için sadece sanayi değil aynı zamanda turizmde gerekli olduğunu öne sürerek turizmin bölgesel kalkınmaya etkisini incelemiş ve bölgesel kalkınmayı gerçekleştirebilmek için alternatif turizm faaliyetlerine yönelik

yatırımların gerekliliğini ifade etmişlerdir. Ateljevic (2008) ise çalışmasında, Yeni Zelanda'da küçük çaplı turizm işletme girişimciliklerinin bölgesel kalkınmaya etkisini incelemiş ve geliştirmekte olan ekonomiler için küçük turizm çiftliklerinin bölgesel kalkınmada önem arz ettiği sonucuna varmıştır.

Tunçsiper ve Kaşlı (2008)'nin termal turizm işletmeleri üzerine gerçekleştirmiş oldukları çalışma da ise, termal turizm işletmelerinin bölgesel ekonomiye katılımlarının oldukça önem arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır. (Tunçsiper ve Bezirgan, 2010:2-4). Bu bağlamda termal turizm amaçlı seyahatlere katılanların sayısal durumu incelendiğinde göz ardı edilemeyecek kadar önemli etkinliğe sahip olduğu görülebilir. Termal turizm amaçlı olarak senede Almanya ve Macaristan'a 10 milyon kişi, Rusya'ya 8 milyon kişi, Fransa'ya yaklaşık 1 milyon, İsviçre'ye 800 bin kişi gitmektedir. 126 milyon nüfuslu Japonya'nın Beppu şehrini sadece 13 milyon kişi termal turizm amaçlı olarak ziyaret etmektedir. Jeotermal kaynak zenginliği ve potansiyeli açısından Dünyada ilk yedi ülke arasında, Avrupa'da birinci sırada yer alan Türkiye' de (www.kultur.gov.tr, 2010) termal turizme yönelik hizmet veren işletmelerin ve destinasyonların sayısı hızla çoğalmakta ve turizm gelirleri içerisinde termal turizmin payı giderek artmaktadır.

Türkiye'de termal turizm son yıllarda popülaritesini oldukça arttırmış ve termal turizm yatırımları hızlı bir artış göstermiştir. Termal turizm yatırımlarının artması hem alternatif turizm olanakları açısından hem de az gelişmiş bölgelerin turizm vasıtasıyla bölgesel kalkınmalarını sağlamaları açısından önem arz etmektedir. Genelde deniz-kum-güneş (3s) turizminin hüküm sürdüğü Türkiye'de termal turizmin gelişimi ile turist hareketleri kıyı bölgelerle birlikte iç bölgelere de yönelmeye başlamıştır (Tunçsiper ve Bezirgan, 2010:4). Bu bağlamda bölgesel kalkınma sürecinde termal turizmin etkilerini şu şekilde sıralamak doğru olacaktır. Bunlar;

2.2.1. Bölgesel Kalkınma Sürecinde Termal Turizmin Gelir Etkisi

Jeotermal enerji kaynakları, ulusal ekonomi açısından çok yönlü bir öneme sahiptir. Jeotermal kaynakların sağlık, turizm ve rekreasyon amacıyla kullanımı, bir yandan halk sağlığını korumakta diğer yandan ise, turizm talebinin artışına ortam

hazırlayarak termal sularını, turizme yönelik değerlendiren ülkelerin ödemeler dengesine olumlu katkılarda bulunmaktadır. Termal kürlerin sadece yaz sezonu ile sınırlı kalmaksızın bütün yıl devam etme özelliği sayesinde; kongre, kış sporları, üçüncü yaş turizmi, av, golf, dağ, deniz, ören turizmi gibi önemli diğer turizm türleri ile her zaman entegre bir şekilde programlama ve uygulama kolaylığı ile, termal merkezlerin doluluk oranını devamlı olarak % 80'in üzerinde tutmak, yıl boyu istihdam ve karlılığı sağlamak mümkün olmaktadır (Belkayalı, 2009:71-72).

Jeotermal kaynakların fiziksel ve kimyasal özelliklerinden dolayı tıptaki kullanımları son yıllarda daha da artmış bu durumda dünya genelinde jeotermal kaynaklar üzerinde turizm yatırımlarını hızlandırmıştır (Öcal, 2011:287). Bu bakımdan termal turizm, Fransa – Almanya – Avusturya – İtalya gibi ülkelerde hem ekonomik hem de insan sağlığına yaptığı hizmetler açısından büyük değer taşımaktadır. Örneğin, Avusturya'nın bütçesinin 1/3'lük kısmını bu sektörden elde ettiği düşünülürse konunun önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bu gelirlerin ağırlıklı kısmı ülkenin pek çok sayıda sahip olduğu termal tesisleri ziyaret eden yabancıların ödemelerinden oluşmaktadır.

Türkiye'de sahip olduğu doğal ve kültürel değerler ile kitle turizminin alternatif değerlerinden birisi kabul edilen termal turizm potansiyeli ile (Uçar vd., 2012:77), önemli bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre; 46 ilde toplam 190 termal merkez bulunmaktadır. Turizm işletme belgesi almış 30 tesisin toplam yatak kapasitesi 8.562'dir. Turizm yatırım belgesi almış 10 tesiste toplam 2.461 yatak bulunmaktadır. Yaklaşık olarak 16.000 yatak kapasiteli 156 tesis ise yerel idareler tarafından belgelendirilmiştir (Çiçek ve Adveren, 2011:28).

Termal kaynak tedavisi insanlarda belirli bir tedavi alışkanlığı oluşturur ve her yıl tedavinin tekrarlanmasını gerekli kılar. Böylelikle ülke turizmi açısından sürekli bir gelir kaynağı sağlanmış olunur (Behreci, 1989:17). Bu kapsamda termal tesis işletmeciliğinin yarattığı gelir şu unsurlardan oluşmaktadır (Ebrard, 1990:62);

- Sağlık Personelinin Harcamaları,
- Termal Tesislere Ödenen Tedavi Harcamaları,

- Konaklama Ünitelerindeki Kalış (Konaklama, Yemek, Transfer Vb.) Harcamaları

Küritler genellikle beraberinde refakatçilerini de getirdiklerinden, termal tedavi gören kişilerin sayısının yarısı kadar bir insan topluluğu oluşmaktadır. Dolayısıyla refakatçilerin harcamalarını da hesaba katmak zorunluluğu vardır.

Termal turizm, diğer turizm türleriyle kıyaslandığında avantajları oldukça fazla olan bir turizm türü olarak ortaya çıkmaktadır. Bilindiği gibi bir ülkeye çok turist çekmek çoğu zaman büyük turizm geliri sağlamamaktadır. Oysa turizmde esas olan, bir ülkeye çok turist değil turizmden büyük gelir elde etmektir. Termal tedavilerin 7 – 21 gün sürmesi zorunluluğu nedeniyle de “kürist” adı verilen turistler, diğer amaçlarla gelen turistlerden daha uzun süre konaklamakta ve dolayısıyla da ülkeye daha fazla döviz bırakmaktadır (Selvi, 1996:98).

2.2.2. Bölgesel Kalkınma Sürecinde Termal Turizmin İstihdam Etkisi

Bir alternatif turizm çeşidi olan termal turizmin diğer turizm çeşitlerine oranla hizmet kapasitesi daha geniş yelpazededir. Hizmetler sektöründe ele alınan Termal turizm ve hizmet yoğunluğuna bağlı insan gücü istihdam edilebilirlik kapasitesini de zengin kılmaktadır. Bu bağlamda termal turizm kapsamında yer alan işletmelerin yılın 12 ayı – 4 mevsim hizmet vermeleri nedeniyle önemli oranda istihdama olan etkisi bulunmaktadır. Özellikle yaz sezonundaki istihdam, ölü sezonun (Kış sezonu) iki katından daha fazla olmaktadır. 2002 yılında dünya genelinde turizm sektöründe doğrudan ve dolaylı olarak istihdam edilen kişi sayısı 198 milyondur (WTTC, 2002:13). Yapılan araştırmalara göre Türkiye’de ise, doğrudan ve dolaylı olarak turizm sektöründe istihdam edilen kişi sayısı 1.125.000’i bulmaktadır (Çeken, 2003:143). Termal turizm; direkt (termal tesislerde çalışanlar, sağlık personeli, işletme görevlileri vb.), endirekt (tesis faaliyetlerine ilişkin değişik hizmetler ve ticaret) ve ilişkili (Termal faaliyetine kısmen bağlı olan değişik hizmetler ve ticaret) istihdamlar yaratmaktadır (Unutmaz, 1994:45). Böylece bölgesel ekonomik kalkınmanın en etkin ayaklarından birisi olan hane halkı gelirindeki artış desteklenebilmekte ve istihdamın yaygın etkisiyle ekonomik kalkınma şekillenebilmektedir.

2.2.3. Bölgesel Kalkınma Sürecinde Termal Turizmin Ekonomik Etkileri

Termal turizm (Sağlık) amaçlı seyahate çıkan turistler öncelikle tıbbi hizmetlerden yararlanmak ve tedavi olmak amacıyla seyahat ederler (Türksoy ve Türksoy, 2010;705). Tedavi amaçlı termal turizm tesislerinde konaklama ünitesi, kür merkezi ve rekreasyon alanı gibi üniteler bulunmaktadır. Bunlardan kür merkezinde hastalıkların teşhisinden sonra termal sudan yararlanılarak tedavi yapılmaktadır. Kür uygulaması dışında kalan zamanların değerlendirilebilmesi için kendilerine sunulan ya da kendileri tarafından planlanan tatil, gezi v.s. aktivitelere katılırlar. Ayrıca konaklama ile yiyecek ve içecek hizmetinin sunulduğu ünitelerden de faydalanırlar. Bu tesisler uzun süreli konaklama yapan müşterilere hizmet sundukları için daha büyük yatırım gerektirmekte olup, tesislere gelen müşterilere spa mutfağına sahip, sağlıklı yaşam eğitimi de verilmektedir (Kleist, 2000). ISPA'nin dünya genelindeki 1200 üyesi arasında yaptığı araştırmaya göre 1-5 milyon dolar aralığında geliri olan spa merkezlerinin ciroları sürekli artış göstermektedir (De Marco, 2003).

Günümüzde termal turizm dünya genelinde özellikle Güney, Orta ve Doğu Avrupa, Asya, Güney Amerika (Arjantin, Meksika, Kolombiya) ve Kuzey Afrika (Fas, Tunus) ülkelerinde yaygınlığını korumaktadır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu bir çok ülkede termal tedavinin geleneksel ve ampirik niteliği pek değişmezken, Almanya, Fransa, İtalya, Japonya ve İsrail gibi ülkelerde tedavi yüksek kalite standardına ulaşmıştır (Karagülle, 2002). Yalnızca spa ve wellness turizm pazarı ABD ve Avrupa'da 25-30 Milyar Dolarlık bir ciroya sahipken, dünya genelindeki sağlık (Termal) turizm pazarının büyüklüğünün 100 Milyar doları bulduğu tahmin edilmektedir (Pınar, 2007; Türksoy ve Türksoy, 2010:705). Bu nedenle sağlık (Termal) turizmi bir niş pazar ve ya özel ilgi pazarı olmasına rağmen imkan sağlamakta olduğu konaklama, yeme-içme, ulaşım, istihdam vb. olanaklardan dolayı ülke ve bölge ekonomisi için oldukça fazla katkı sağlamaktadır (Sayılı vd., 2007:625). Özellikle termal turizm amaçlı seyahat eden turistlerin gittikleri ülke ya da bölgede yaptıkları harcamalar, hem o bölgedeki insanların kazançlarını oluşturarak bölgenin gelirini arttırmakta, hem de turizmin ilişkili olduğu sektörlerle de gelir yaratarak, çarpan mekanizmasının da yardımıyla kendisinden kat kat fazla bir geliri oluşturmaktadır (Bahar ve Kozak, 2006:135-137; Cihangir vd., 2011).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TERMAL TURİZM BÖLGESİ ILGIN ve ILGIN'IN TERMAL TURİZM POTANSİYELİ

Turizm açısından oldukça elverişli şartlara sahip olan Ilgın'ın tarihi ve genel coğrafi özellikleri ile bu coğrafyada yer alan turizm varlıkları çalışmanın bu bölümünde incelenmektedir. Turistik bakımdan zengin olan Ilgın İlçesi'nde birçok turizm çeşidini görmek mümkün olmakla birlikte, gerek coğrafi konumu gerekse iklim özellikleri bakımından termal turizme uygun değerlerde barınmaktadır. Tüm bu turizm çeşitleri alternatif turizm çeşidi olan “Termal Turizm” ile birlikte değerlendirilmelidir. Bu bağlamda; 2006 yılında Bakanlar Kuru Kararı ile “Termal Turizm Bölgesi”, ilan edilen Ilgındaki turizm çeşitliğinin ve termal turizm potansiyelinin daha iyi algılanıp, değerlendirilebilmesi açısından Ilgın İlçesinin genel özelliklerinin açıklanması gereği duyulmuştur.

3.1. Ilgın İlçesi'nin Tarihi – Coğrafi Konumu ve İklimi

3.1.1. Ilgın İlçesinin Tarihi

Coğrafi konumu, tarihi ticaret yolları, kaplıcaları ve jeopolitik koşulları itibariyle daima yerleşime açık olan Ilgın, antik dönemlerden Türklerin fethine kadar “Tyriaeum”, olarak isimlendirilmektedir. Türk dönemlerine ait el yazması eserler ve kitabelerden tespit edildiği kadarıyla tarihte birkaç farklı isimle anılmaktadır. Bu isimler;

- Ab-1 Germ “Sıcak su – Kaplıca Suyu” anlamına gelen ve Farsça olan bu kelimeye Ferudun Nafiz Uzluk'un Paris Milli Kütüphanesinden elde edip çevirisini yaptığı Tarih – i Al – i Selçuk der Anadolu (Anadolu Selçukluları Tarihi III) orijinal metinde 4 defa değinilmiştir.
- Kaplıca anlamındaki “Germ” kelimesi, tek başına da Ilgın adı olarak kullanılmıştır. Bunun örneğine bugün Karaman ili içerisindeki “Karamanoğlu İbrahim Bey İmaretî Camii'nin” duvarında taş malzemeye kabartma tekniğiyle ve celi sülüs yazıyla yazılmış taş vakfiyede rastlanmaktadır.

- Kanuni döneminde Irak seferi sırasında kaleme alınan “Beyan – ı Menazil – i Sefer – i Irakeyn” adlı eserin minyatürlerinde ise Ilgın adına “Ilgun” şeklinde kullanılmaya başlandığı görülmektedir.

Sonuç olarak, şehrin adının antik dönemlerde “Tyriaeum”, Anadolu Selçukluları ve Beylikler döneminde “Ab- ı Germ”, Osmanlı Döneminde “Ilgun” ve Cumhuriyet döneminde de Ilgın olarak ifade edildiği görülmektedir.

- **İlk Çağlardan Türk Hâkimiyetine Kadar Ilgın**

Konya İlinin batıya açılan yol güzergâhında yer alan Ilgın, tarihin her devrinde önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Ilgın ve çevresinde yapılan yüzey araştırmaları sonucunda Argıthanı, Eldeş höyük ve Başhöyükte Kalkolitik (M.Ö. 5500 – 3000) döneme ait seramikler bulunmuştur. Yine Mahmuthisar höyük, Karaköy höyük ve Navruşuk höyük de Tunç Çağı (M.Ö. 3000 – 2500) dönemine ait seramikler ile Ilgın höyük, Şarampol Tepe ve Eldeş höyük de (M.Ö. 2000) yıllarını tarihleyen seramiklere rastlanmıştır (Bahar, 1996:68; Boran vd., 2001:15).

Bölge (M.Ö. 1660 – 1190) yıllarında Hitit İmparatorluğunun Egemenliğine girmiş, IV. Tuthalia'nın Arzava Seferi (M.Ö. 1250 – 1220) sırasında Yalburt da bir su anıtı inşa edilmiştir. Hitit İmparatorluğunun yıkılmasından sonra Fryeyler (M.Ö. 750 – 680) ve Lykialılar (M.Ö. 680 – 546) hakimiyetine girmiştir. Bir süre Pers egemenliğinde kalan Ilgın, Büyük İskenderin Pers İmparatorluğunu yenmesinden sonra Makedonya idaresi altına girmiştir. M.Ö. 138'de Roma hakimiyeti altına giren Ilgın X. Yy kadar Roma ve Bizans toprakları olarak kalmıştır. X. Yy da bölgeye Arapların fetih hareketleri başlamıştır (Boran vd., 2001:15).

- **Türk Hâkimiyeti Dönemlerinde Ilgın**

Anadolu Selçuklu Dönemi; X. Yy da Anadolu'ya sefer düzenleyen ve Anadolu'nun bir bölümünü 1071 Malazgirt Savaşı'ndan önce Türk yurdu haline getiren ve Büyük Selçuklular, 1077 'de de Ilgın'ı fethetmişlerdir.

Ilgın 1120 yılında Alaaddin Keykubat tarafından kayın babası Kir Farid'e verildiği, 1227 yılında Mengücekoğulları tarafından Erzincan'ın alınmasıyla, bölgenin Erzincan ve Erzurum Beylerinden Davut Şah'a verildiği görülmektedir.

Anadolu Selçukluların son zamanlarında birkaç vilayetle birlikte Ilgın'ın gelirleri, Afyon'daki Sahip Ata Oğullarından Taceddin Hüseyin ve Nasruddin Hasan'a verilmiştir. Ancak, Sahip Ata Oğulları Karamanoğlu Mehmet Bey'den Konya'yı kurtarmak için yola çıkmışlardır. İki ordu Akşehir ovasındaki Kozağaç köyü civarında karşılaşmış, Değirmen çayı yada Adayan çayı olarak adlandırılan savaşın (1275) sonucunda Cimri (Siyavuş) ve Karamanoğlu Mehmet Bey komutasındaki ordu, Sahip Ataoğullarını yenmiş ve bu bölge Çaylak adında bir beye verilmiştir.

Karamanoğulları Dönemi; Bölge, Selçuklular'dan sonra kısa bir süre Karamanoğulları yönetimine geçmiştir. Ancak, Moğal tehlikesi üzerine Karamanoğlu Mehmet Bey Konya'ya geri dönünce, Sahip Ata'nın küçük oğlu Hasan Bey bölgeyi tekrar ele geçirerek Emir Çaylak'ı idam ettirmiştir. 1302 tarihinde Eşrefoğulları'nın başına geçen Mehmet Bey tarafından bölge ele geçirilmiş, bu dönem Hamitoğulları'ndan Dünder Bey tarafından alınana kadar (1327) devam etmiştir. 1374'de bölgenin 80.000 altın karşılığı Hüseyin Bey tarafından satılmasıyla hâkimiyet Osmanlılara geçmiştir.

Osmanlı Sultanı I. Murad Hüdavendigâr'ın kızı Nefise Hatun'un Karamanoğlu Mirzaoğlu Halil Beyzade Alaaddin Bey'le evlenmesinden sonra Ilgın ve Akşehir mülhakatıyla birlikte mehir olarak verilmiştir. I. Murad Rumeli'de fetihler yaparken, damadı Karamanoğlu Alaaddin Bey bu durumu fırsat bilerek bölgeyi yeniden ele geçirmiştir. Yıldırım Bayezid 1391 yılında Ilgın ve çevresini tekrar geri almışsa da Yıldırım Bayezid'in 1402 yılında Ankara Savaşı'nda yenilmesi sonucu Timur, Karamanoğulları'na eski toprakları geri vermiştir ve Ilgın, bir süre Karamanoğlu İshak Bey'in yönetiminde kalmıştır. Osmanlı ordusu ile Ermenek bölgesinde yapılan savaşta İshak Bey yenilince, kardeşi Pir Ahmet Bey dedelerinin tahtına geçince "Şükran Nişanesi" olarak Ilgın, Beyşehir, Akşehir ve Sıklanhisar'ın anahtarlarını kıymetli hediyelerle birlikte Köse Hamza Bey'e emanet ederek, yüksek hakimiyetini ve himayesini kabul ettiği Fatih Sultan Mehmet'e göndermiştir (1463).

Bölge daha sonra Osmanlı Devleti'nin Karaman eyaletine bağlı Akşehir ve Konya kazaları içersinde yer almıştır. Karaman Eyaletinin başında bulunan Karamanoğlu Pir Ahmet Bey'e Fatih Sultan Mehmet Konya iç kalesinin tekrar yapılmasını emredince, Karamanoğlu Pir Ahmet Bey bunu hoş görmeyerek kendi iç

siyasetine bir çeşit karışma sayarak, ilk önce içinde kaplıca buluna Ilgın'ı Fatih Sultan Mehmet'ten geri istemiştir. Böylece verdiği sözü bozarak Konya iç kalesinde çalışanları da öldürmüştür.

Osmanlı Devleti Döneminde; Karamanoğlu Pir Ahmet'in bu davranışı sonucu Fatih Sultan Mehmet'le arası açılmış, bu durumun üzerine Fatih Sultan Mehmet, Karamanoğlu Beyliği'ne son vermeye karar vermiş ve divanı toplayarak Sadrazam Mahmut Paşa'yı Karaman seferine memur etmişti. 1466 yılında Sadrazam Mahmud Paşa komutasında 60.000 kişilik bir ordu Karaman üzerine yürümüştür. Akşehir Sadrazam Mahmut Paşa'ya kendiliğinden teslim olurken, Ilgın üzerine yürünmüş Çiğil'de yapılan savaş sonucunda Karamanoğlu Pir Ahmet Bey yenilgiye uğratılarak Ilgın bölgesi Osmanlı Hâkimiyetine alınmıştır. 1468 yılında Konya ve Ilgın bölgesi kesin olarak Osmanlı toprağı ilan edilmiştir.

- **Kurtuluş Savaşı ve Milli Mücadele Döneminde Ilgın**

Kurtuluş savaşında cephe gerisinde olan Ilgın, o yıllarda büyük çapta askeri birliklerin karargah merkezi olması dolayısıyla, önemli tarihleri olaylara sahne olmuştur. 1922 yılının 1 Mart – 21 Ağustos tarihleri arasında Fahrettin Altay Paşa komutasındaki 15.000 kişilik 5. Süvari Kolordusu, Ilgın ilçesinde altı aya yakın bir zaman kalmış ve Ilgın halkı bu zaman içinde Kolordu'ya elinden gelen her türlü yardımı yapmıştır.

21 Ağustos 1922 gecesinde ilçeden afyon cephesine doğru harekete geçen 5. Süvari Kolordusu, Başkumandan Mustafa Kemal Paşa'nın Akşehir'de verdiği Büyük Taarruz emrinden sonra şanlı ordumuzun saflarına katılarak düşman cephesinin yarılmasında büyük rol oynamış ve 9 Eylül 1922'de diğer birliklerle düşmanı denize dökmüştür. Böylece Büyük Taarruz'un kazanılmasında Ilgın, üzerine düşen görevi başarıyla yerine getirmiştir.

3.1.2. Ilgın İlçesinin Coğrafi Konumu

Ilgın, İç Anadolu Bölgesinin güney batısında yer alan Konya iline bağlı şirin bir ilçedir. İlçe merkezi Konya ilinden 87 km. kuzey batıda geniş bir ova üzerine kurulmuştur. İlçe sınırları 37° 17" kuzey paralelleri (enlem), 31° 55" meridyenleri (boylam) arasında yer almaktadır.

İlgin'in doğusunda (Kadınhanı), batısında (Akşehir, Doğanhisar, Tuzlukçu), Kuzeyinde (Yunak), güneyinde (Derbent, Beyşehir ve Hüyük) İlçeleri bulunmaktadır. İlgin'in kuzey batısından güney doğusuna doğru Sultan Dağları uzanır ve bu dağların en önemli tepelerinden birisi Ziyaret tepe 1960 m. Olup, aynı zamanda ilçenin en yüksek tepesidir. İlgin ovası, 5214 hektarlık tarım alanı ile ilçenin en büyük tahıl ambarıdır. İlgin ve çevresinde irili ufaklı olmak üzere birçok akarsu, gölcük ve göl bulunmak olup, bunlardan en önemlisi İlgin'in 3 km. kuzey batısında, Sultan Dağının kuzey eteklerinde 51 km² alana sahip, etrafı sazlık ve bataklıklarla çevrili tektonik bir tatlı su gölü olan Çavuşçu (İlgin) gölüdür.

İlgin'in jeolojik yapısını kalker tabakalar ile dağlık bölgelerde linyit damarları oluşturmaktadır. Ayrıca ilçede bulunan sıcak su kaynağı da jeolojik açıdan ayrı bir önem taşımaktadır (Boran vd., 2001:3-10; Cihangir vd., 2010).

3.1.3. İlgin İlçesinin İklimi

İlgin'in denizden yüksekliği 1030 metredir. İç Anadolu bölgesinde bulunması nedeniyle karasal (step) iklim sürmektedir. Yazlar sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı geçer. Kışın kuzeyden esen poyrazın, kuzey batısından esen lodosun (karayel) etkisi fazlaca görülür. Yıllık yağış ortalaması 480 mm. civarındadır.

Bitki örtüsü ise; İç Anadolu Bölgesi'nin tipik bitki örtüsü bozkırdır. Bozkırlar genellikle ilkbahar aylarında yeşerir, haziran ayı sonlarında sararırlar. İlçenin güneyinde ormanlık alanlara rastlamak mümkündür. İlçede 12.000 hektarlık ormanlık arazi, 20.900 çayır ve meralar ve 127.344 hektarlık da kültür arazisi mevcuttur (Boran vd., 2001:10-11; Cihangir vd., 2010).

3.2. ILGIN İLÇESİ'NİN DEMOGRAFİK ve EKONOMİK YAPISI

3.2.1. Demografik Yapı

Yıllar	Toplam	Erkek	Kadın
2012	57.148	28.122	29.026
2013	56.452	27.876	28.576
2014	55.790	27.566	28.224
2015	55.484	27.513	27.971

Kaynak: www.nufusu.com/ilce/ilgin_konya-nufusu - 2015 (Erişim, 15.01.2015)

3.2.2. Ekonomik Yapı

İlçenin coğrafi konumunun uygun ve tarıma elverişli arazinin çok olması, doğal olarak insanları tarım ve hayvancılığa yönlendirmiştir. Ekonomi açısından tarım ve hayvancılığın yanı sıra endüstri ve el sanatları da ilçenin başlıca gelir kaynaklarıdır. Açık hayvan pazarı adeta bir borsa taşımakta olup, İç Anadolu Bölgesi'nin sayılı pazarlarından. Hayvan pazarı Pazar günleri, sebze pazarı da Pazartesi günleri kurulur. İlçe pazarının kurulduğu günlerde çevre il ve ilçelerden gelen pazarcılar sayesinde Ilgın'a apayrı bir ekonomik ve sosyal canlılık gelir. Ilgın'daki tarımsal kuruluşlar;

- İlçe Gıda, Hayvancılık ve Tarım Müdürlüğü * Tarım Kredi Kooperatifi – 6 Adet
- T.M.O. Ajans Müdürlüğü ve 2 adet yan şube * Ziraat Odası Başkanlığı
- Tarımsal Kalkınma Kooperatifi – 11 adet * Sulama Birliği
- Gübre Satış Bayii – 14 adet * Zirai İlaç bayii – 13 adet
- Serbest Veteriner Hekimler – 6 adet * Yem fabrikası – 2 adet
- Süt Toplama Merkezleri – 5 adet * Su Ürünleri Kooperatifi
- Yem Satış ve Arz Yeri – 28 adet * Sulama Kooperatifleri – 6 adet

Son yıllarda Ilgın, sanayi alanında da söz sahibi olma durumuna gelmiştir. 1982 yılında faaliyete başlayan Ilgın Şeker Fabrikası'nın ilçe ekonomisine olan katkısı son derece büyüktür. Ilgın Esnaf ve Sanatkarlar Odası verilerine göre, ilçe

çapında 1200 adet faal esnaf mevcuttur. Yine Ilgın Ticaret Odası verilerine göre, odanın 600 adet kayıtlı üyesi bulunmaktadır.

İlçe merkezinde bulunan sanayi sitesinde Ilgın ve çevresinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek her türlü onarım ve imalat yapılabilmektedir. Ayrıca ilçede 3 adet un fabrikası, 2 adet yem fabrikası 2 adet plastik boru fabrikası mevcut olup işler durumdadır.

İlçe merkezine 3 km uzaklıkta yer alan Ilgın Termal Tesisleri de ılgın için ayrı bir ekonomik girdi sağlayan önemli istihdam ve yatırım merkezi konumundadır. Bu bağlamda Belediye ve özel teşebbüse ait turizm işletmeleri de mevcut durumdadır.

3.3. ILGIN İLÇESİ'NİN TURİZM ARZI

3.3.1. Ulaşım

Ilgın, önemli kara ve demir yolları üzerine kurulmuş olup, konumu itibariyle tarihi ipek yolunun uzantısı niteliğindedir. 1846 yılında yapılan demir yolunun ilçenin gelişimine katkısı oldukça fazladır. Ilgın İlçe merkezinden geçen Konya – İstanbul ve Konya – İzmir karayolları da ilçe ulaşımını canlı tutmaktadır.

Konya il merkezine 87 km uzaklıkta olan Ilgın'a yaklaşık 1 saat 15 dk gibi bir sürede ulaşılabilir. Ilgın'ın komşu il ve ilçelere olan uzaklıkları da şu şekilde ifade edilebilir;

Ilgın – Ankara 318 km, Ilgın – Beyşehir 88 km, Ilgın – Yunak 87 km, Ilgın – Sarayönü 50 km, Ilgın – Akşehir 46 km, Ilgın – Doğanhisar 36 km, Ilgın – Tuzlukçu 35 km, Ilgın – Kadınhanı 30 km dir (Boran vd., 2001:11; Cihangir, 2010).

3.3.2. Ilgın İlçesi'nin Turizm Potansiyeli

- **Yalburt Su Anıtı;** Ilgın'ın 27 km kuzey-doğusundaki bu anıt alanında 1970 yılında Ankara Arkeoloji Müzesince yapılan kazı çalışmaları sonucunda ulaşılan verilere göre bu anıtın, Hitit devleti şehircilik sistemine ait olduğu ve IV.Tuthalia'nın (M.Ö.1250-1220) Anzava seferi öncesinde su kaynağı yanına inşa ettirdiği belirlenmiştir. Bu anıt iki sıra blok taş kullanılarak yapılmış olup, üst sıra taş blokların üzerinde hiyeroglif yazıların mevcut olduğu ve bu yazıda Kral Tuthalia'nın

savaş ve kahramanlıklarının yazılı olduğu anlaşılmıştır. Anıtın doğu tarafında açılmış iki adet su tahliye yerinin olduğu belirlenmiştir fakat günümüzde bu kanallar kapanmıştır. Ayrıca anıtın 1 km uzağında mezar kalıntılarına da rastlanmaktadır.

- **Prehistorik Mağara;** Yalbürt'tan yaklaşık 3 km daha ilerdeki yer almaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda bu mağaranın prehistorik dönemden Orta Çağ'a kadarki uzun bir süreye tarihlenebilecek olduğu çıkan keramiklerden belirlenebilmektedir (Boran vd., 2001).
- **İlgın Kalesi (Hitit – Kaleköy Kalesi);** Konya-Akşehir yolu güzergahında Kaleköy-Karaköy arasında doğal bir tepe üzerine inşa edilmiş kale etrafa hâkim ve bütün boğazları kontrol edebilecek konumdadır. Tepenin topografyasına uygun inşa edilen kalenin Hitit dönemi yapısı olduğu tahmin edilmesinin yanı sıra bazı malzemelere göre de Roma dönemi yapısını yansıttığı görülmektedir (Bahar, 1996;60). Bu kale konumu itibari ile Bizans ve Selçuklu dönemlerinde de kullanılmış olup günümüze tahribatlar neticesinde bazı sur yapıları ile ulaşabilmiştir.
- **Dediği Sultan Mescit ve Tekkesi;** Beykonak(tekke)kasabasının 1 km güneydoğusunda ki tepede yer alan yapının, kapısı üzerinde yer alan 7 satırlık kitabeye göre II.Kılıç Arslan'ın azatlı cariyelerinden Sanavber Hatun tarafından 576/1180 yılında mimar Eminüddin Mirgün'e yaptırılmıştır. Yapının 1474-1476 tarihli vakıf defterinde kayıtlı olan tekkenin, ayrıca II.Bayezid devrine ait üç adet defterde de adı geçmektedir. 1980'li yıllarda geniş çaplı bir tamirat görerek günümüze ulaşmıştır. Dediği dede tekkesinin güney ve batı cepheleri ovaya ve köye nazır, kuzey ve doğu cepheleri ise dağın yamacına yaslanmış şekildedir.
- **Şeyh Bedreddin (Saadettin İsa) Türbesi;** İlgın merkezde Şeyh Bedrettin mahallesinde bir evin bahçesinde dir. Kapı üzerindeki kemer alınlığındaki dört satırlık celi sülüs kitabeye göre 685/1286-1287 yılında Seyfuddin Emir Balaban(Sadettin İsa) adına yaptırılmış olup türbe 1973 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce tamir ettirilmiştir. İki katlı türbenin ilk katını cenazelik kısmı oluşturmaktadır.
- **Pir Hüseyin Bey (Çukur Camii);** Çarşı içerisindeki Camiatik mahallesinde yer alır, etrafı sonradan doldurulduğundan yol seviyesinden 1.5 m. aşağıda kalmıştır. Bu sebepten dolayı halk arasında "Çukur camii" diye anılmaktadır. Mimber ve minare

haricindeki bütün yapılar tamamen yenilenmiştir ve camii olarak kullanılmaya devam etmektedir. Kitabesi yoktur fakat XV.yy da Karamanoğulları döneminde Turgut oğlu Pir Hüseyin Bey'in Arapça vakfiyesinin 826 Hicri yılı Şevval'in 23.günü tanzim edildiği anlaşılmaktadır. Bu sonuç itibari ile caminin 1422 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Camii 1960 yılında Vakıflar tarafından yapılan onarımla mihrap, kubbe, pencereler, üst örtü ile içerideki antik sütunlar ve bunların desteklediği ahşap kirişler tamamen değiştirilmiştir. Bu gün 1960 yılı tamirata ile antik ve islami sütunlar ve kubbeyi destekleyen ayaklar kaldırılarak eski taş sütunların yerine 32 beton direk ile mekan 5 nefeli bölünmüştür.

- **Sungur Bey Türbesi;** Mahmuthisar Köyü'nün 4 km kuzeyinde, Ilgın ovasına hakim bir tepededir, türbenin inşa kitabesi yoktur. İçindeki 742/1341 kitabe ve türbenin formundan, Karamanoğulları dönemine ait olduğu anlaşılmaktadır ve Sungur Bey'in kimliği hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Kubbenin etrafı zamanla mezarlık haline dönüşmüştür. Giriş kuzeydeki mermer çerçevesi kapı ile sağlanmaktadır. İç mekanda Sungur Bey'in mezarı yer almakta ve mezar taşları kırılmış durumdadır.
- **Lala Mustafa Paşa Külliyesi;** Çarşı içerisinde geniş bir alanı kaplayan külliyenin bir bölümünü teşkil eden cami güney ve batıdan umumi yol, doğudan kervansaray ve tabhane odaları ile çevrili olup kuzeyde ise şadırvanlı havlusu mevcuttur. Konumu vakfiyesinde de teferruatlı olarak tarif edilen yapı, kitabesine göre H.984/M.1576 yılında Lala Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır. Burası aynı zamanda külliyenin yapılan ilk bölümü olup bazı kaynaklarda Mimar Koca Sinan'ın eserleri arasında adı geçmektedir. Külliyenin cami kemerinin hemen üzerinde beyaz mermer üstüne kabartma olarak kitabe yazılıdır. Yapı 1960 yılında bir onarım geçirmiş, bu onarımda kubbeler şapla kaplanarak tepedeki aydınlık feneri beton ile yeniden yapılmış ve günümüzde depo olarak kullanılmaktadır. Külliye; İmarethane, mutfak, sıbyan mektebi, tabhane, han, odunluk, depo, fırın, şadırvan, samanlık ve bugün kapalı çarşı olarak kullanılan arastadan oluşmaktadır. (Samur, 1992;4-15).
- **Handevi – Kandeve Türbesi;** Kaplıcanın batısında ve caminin hemen yanında Ilgın-Akşehir karayolunun üzerinde bulunmaktadır. Kitabesi yoktur fakat ele geçen vesikalara göre karakteristik özellikleri bakımından 16.yy sonları veya 17.yy başlarına tarihlenen Osmanlı devri türbelerindedir. Burada iki zat gömülü ise de

hüviyetleri belli değildir. Mezarın duvarında Latince yazılı antik başlar kullanılmıştır. Mezarın kible ucundaki büyük taşın solunda, iki ayak izi motifli bir taş yerleştirilmiştir. Aynı motifler Çukur Camii minare kaidesinde, Lala Mustafa Paşa Camii'nin giriş cephesinde de işlenmiştir. Bu türbede Handevi adlı bir zatın yattığı bir de türbenin yakınında Handevi Zaviye'si olduğu, M. Ferit – M. Mesut'un Sahip Ata ile oğullarının hayat ve eserlerinde geçmektedir. Ayrıca Sahip Ata'nın vakfiyesinde bu zaviyeden "Kıdani" olarak bahsedilmektedir. Bunun yanında, türbe mütevellilerinin atanmaları ile ilgili düzenlenen şerie sicil defterlerindeki tarihe göre H.1175/M.1761 VE H.1193/M.1779 yıllarında türbenin var olduğu anlaşılmaktadır (Samur, 1992;20-21: Boran vd., 2001;34-35).

- **Eski Askerlik Şubesi (Redif Taburu Merkez Konağı);** Ilgın-Akşehir asfaltı üzerinde ve kaplıcaya yaklaşık 1 km mesafede bulunan yapı bir bodrum üzerinde iki katlı olup bir dönem İlçe Jandarma Komutanlığı'na depo vazifesi yapmış ise de 2008 yılı restorasyonu sonucu bir dönem yeni belediye binası olarak kullanılmaya karar verilmiş daha sonrada bu karardan vazgeçilmiştir, şuanda kültür müzesi olarak planlanmakta olup kullanılmamaktadır. H.1310 tarihli Konya Salnamesinin Ilgın bölümünde yer alan bilgiye göre bu tarihte yapılmıştır (Samur, 1992;34).
- **Evler;** Ilgın evleri Türk ev mimarisi içinde önemli bir yere sahip olup zeminde taş malzeme, beden duvarında kerpiç, üst örtüde ahşap ve toprak malzeme kullanılarak inşa edilir. Türk ev mimarisini tekrarlayan Ilgın evlerinde oda, mabeyn, sofa, hayat, tahtabaşı, izbe, mutfak, ahır ve samanlık bölümleri mevcut olup ayrıca evler hayatlı, sofalı ve dış sofalı olarak gelişme göstermektedir. Lala Mustafa Külliyesinin arkasındaki mahallede de karşılıklı birkaç ev günümüze ulaşmış olup bu evler, iki katlı, sofalı Konya evlerinin genel planı şemasını tekrarlamaktadır. Bu evlerin 1900'lü yılların başında yapıldığı ve o dönemde yaşayan Ermeniler tarafından kullanıldığı ve nüfus mübadelesi ile boşaltılarak yerel halka devredildiği yapılan araştırmalarla mevcuttur.
- **Taş Oyması ve Çömlek Mezarlar;** Ilgın ilçesinden 7 km uzaklıkta Yoraz'ın çeşme ismiyle anılan alanın üst tarafında Roma ve Bizans dönemine ait olduğu yapıların özelliklerinden anlaşılan yerleşim yeri olarak kullanılmış alanda birkaç tane taş oyması mezara rastlanılmış bulunmaktadır fakat taş oyması mezarların kapakları

define avcılarını tarafından yok edilmiş olduğu için kitabeye rastlanmamıştır, ayrıca bu alanda şarap yapımında kullanıldığı düşünölen üzüm ezme alanlarına da rastlanılmıştır. Ilgın ilçesine bağlı Tekeler köyü sınırlarında yer alan kayalı alanlarda yapılan çalışmalar sonucu küpler içinde kül ve kemik parçalarına rastlanmış olup eski inanışa göre insanların öldükten sonra yakılarak küllerin çömlek diye tabir edilen küplerin içine konularak gömüldüğü düşünölmektedir. Burada yapılan çalışmalar neticesinde bir takım eski eserlere ulaşıldığı da halk tarafından söylenmektedir. Ayrıca bu alanda hiçbir kitabeye ulaşılmadığı için gerçekçi bir şeyler söylenemese de neolitik dönem yaşayışlarının ölülerini evlerinin altına gömdüğü düşüncesinden ve bu alanlarda da eski yapı temellerinin oluşu nedeniyle böyle bir fikir söylenilebilmektedir.

- **Ilgın (Çavuşçu) Göl'ü ve Kuş Gözlemciliği;** Ilgın ilçesinin 7 km kuzey-batısında yer alan göl, eski haliyle 5000 ha alanı kapsayan geniş sazlık alanlara sahipti. Çebişçi ve battal dereleri tarafından beslenen göl çevresindeki bitki örtüsü sadece birkaç küçük sazlıktan ibarettir. Göl şuan ortalama 1200 ha alana sahip bir tatlı su gölüdür. Gölün suyu tatlı olduğu için sulama suyu olarak kullanılmakta olup gölde kuzey ve güney yönündeki seddeler ile Ilgın ve Atlantı ovalarında toplam 22.000 hektarlık alan sulanmaktadır. Gölün su seviyesi yüksek olduğu yıllarda suyu Atlantı kanalı vasıtasıyla Sakarya Nehri'ne boşalmaktaydı. Ilgın gölünü besleyen kaynaklar 1960 yılında Bulcuk, Eldeş, Tekke Göletleri ile kurutulmuş ve gölün güney ve kuzey yönündeki sulak alanlar tarıma açılmıştır. Tarım alanlarından kaynaklanan kirlilik, kum alımı, su seviyesindeki değişmeler, kaçak avlanma ve bilinçsiz balıkçılık gölün sorunlarından olup Ilgın(Çavuşçu)gölü sulak alanların korunması yönetmeliği gereği koruma bölgeleri belirlenerek Ulusal Sulak Alan Komisyonunca onaylanmıştır. 1992 yılında sit alanı ilan edilen gölümüzde bıyıklı sumru, Macar ördeği, kaz, filemingo, pelikan, sakarmeke, balıkçıl v.b kuş çeşitleri ile sazan, aynalı sazan, tatlısu kefali, kerevit v.b balık çeşitleri barınmakta olup aynı zamanda su kuşları için kışlama ve konaklama merkezi olduğundan kuş gözlemciliği de yapılmaktadır.
- **Ilgın Yer Altı Şehri;** Ilgın-Beyşehir karayolunun 2-3 km'sin de Göstere köyünün doğusunda Saracık battal deresi mevki L27-0-03-a imar paftası 196.ada da tarla yolu kenarındaki tepede bulunduğu tespit edilen yer altı şehrinin ana kapısı ve havalandırma bacası doğa şartlarının etkisiyle ve yol yapım çalışmaları sırasında

kapandığı sanılmaktadır. Söz konusu tepenin batı yönünde kendiliğinden oluşan yaklaşık 50-60 cm yükseklikteki bir açıklıktan 0.90-1 m. Yükseklikte karaya yakın bir formdaki mekana girilerek buradan 49-50 cm yüksekliğindeki dar bir kapıdan geniş bir salona ulaşılmaktadır. Bu salona değişik boyutlardaki odalar ve hücreler açılmakta olup katları birbirine bağlayan galerilerin tamamı kapalıdır. Mevcut gezilebilen yerler de yaklaşık 1.80 yüksekliğinde iki adet geniş ana koridor ile bunlara bağlı odalar ile odalara açılan hücreler tespit edilmiştir. Hücre ve odalara giriş kapıları basık kemerli olup duvarlar tavan birleşimine doğru hafif kavis yapmaktadır. Salon ve oda tavanları düz olup kullanıma yönelik duvarlarda küçük ve büyük nişler bulunmakta olup iç kısımda bulunan ve kat aralarındaki geçişin engellenmesi amacıyla kullanılan sürgü taşı (tırhas taşı) kırık vaziyette ana koridorların birinde bulunmaktadır. Yer altı şehrinde gezebilen alanlar da bulunan verilerden çok katlı olduğu düşünülmektedir. Alanda doğal şartlar nedeni ile çökmeler ve kaçak kazılar mevcuttur. Hemen bu şehrin karşısındaki alanda bu şehir insanlarına ait olduğu tespit edilen mezar alanı da bulunmaktadır.

- **Ilgın (Çifte Kaplıcalar) Kaplıcaları;** Kaplıca İlçe merkezinin 2,5 km batısında ve Ilgın-Akşehir afsalı üzerindedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan kaplıca sağlam ve çalışır durumdadır. İki ayrı dönemde yapılan Kaplıca'nın İlk defa 1236 Miladi yılında I.Alaaddin Keykubad döneminde, ikinci defa ise II.Gıyasettin Keyhüsrev zamanında Sahip Ata Fahreddin Ali tarafından H.666/M.1267 yılında Mimar Kaluyan'a yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Kaplıca doğu batı istikametinde uzanmış ve biri diğerine bitişik kadın ve erkek bölümlü iki hamamdan ibarettir. 1838 yılında Hacı Numan Efendi tarafından tamir ettirildikten sonra 1906 yılında, yeniden tamir görmüştür. 1931 yılında Ilgın'daki deprem sonrası, 1933 yılında yeniden restore edilmiştir.

3.3.3. Ilgın İlçesinin Bölgesel Ekonomik Yapısı Çerçevesinde Termal

Turizm Yatırımlarının ve İşletmelerinin Mevcut Durumu

Ilgın jeotermal bölgesinde jeolojik olarak en altta Devoniyen yaşlı şist, meta çakıl taşı, mermer, kuvarsitten oluşan metamorfik kayalar, üzerinde Permien yaşlı mermerler, Pliyosen yaşlı çakıl taşı ve kireç taşı ile en üstte ise Kuvaterner yaşlı alüvyon yer almaktadır (Üngör, 1975). Arazi I. bölge deprem kuşağı üzerinde

oturmaktadır. İki fay hattı mevcuttur. I. fay hattı Çiğil bölgesinden gelip kaplıca dağı eteklerinden güneye, Çavuşçugöl kasabasına doğru uzanmaktadır. İkinci fay hattı da Sivri ve Tekne dağlarının eteklerini takip ederek yine Çavuşçugöl kasabası ile Haremi linyit işletmelerine uzanmaktadır. Sıcak su kaynakları, bir horst-graben sistemini oluşturan yaklaşık KB-GD yönlü faylardan batıdakine bağlı olarak çıkmaktadır. Ayrıca bu fayı K-G bir fay kesmektedir. Kaynaklar bu iki fayın kesim noktasına yakındır. Su, hamam dağı eteklerinde güneyden kuzeye doğru uzanan aliviyum tabakası ile örtülü bir kırık üzerindedir. Aynı fay hattı üzerinde bulunan Çavuşçugöl'ün güneyinde ve Ilgın'a 10 km kadar uzaklıktaki Açık Ilıca olarak bilinen sıcak su, sazlıklar arasından Çavuşçu gölüne dökülmektedir.

Prof. Dr. E. CHAPUT Ilgın kaplıcası ile Açık ılıca suyunun aynı membaya tâbi olduğunu ayrıca Çavuşçugöl'ün içindeki ada da aynı suyun mevcut olduğunu yazmaktadır (www.ilginkaplicalari.com). 5.11.1975 tarihinde MTA tarafından yapılan ölçümlere göre; fay hatları boyunca yüzeyleyen kaynakların sıcaklıkları 40,5°C, toplam debileri ise pompa ile 30 l/sn dir. Ayrıca bölgede 1992 yılında MTA tarafından 300 m derinlikte bir sondaj yapılmıştır. Sondaj suyunun sıcaklığı 41°C, debisi ise 50 l/sn dir.

Şifa kaynağı ılgın kaplıca suları tahlil sonuçlarına göre "Kalsiyumlu, magnezyumlu, bikarbonatlı termal sular " sınıfına, 1992 yılındaki MTA sondajından alınan numune ise "Flüorür içeren mineralce fakir sıcak su" sınıfına girmektedir. Tadları normal olan bu sulardan gaz çıkışı gözlenmemiştir. Radyoaktivitesi 19,1 eman olan suların az miktar da tuz ihtiva etmesi ile dünyanın tanınmış sularına benzediği bilinmektedir.

Yukarıdaki özelliklerinden dolayı kaplıca suları; göz hastalıkları, egzama, cüzam, felç hastalıkları, sinir hastalıkları, akciğer iltihaplanmaları, böbrek ve idrar yolları hastalıkları, kadın hastalıkları, her türlü iltihap ve yara, deri ve cilt hastalıkları ve romatizma hastalıklarının şifasında kullanılmaktadır. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Selçuklu devleti Sultanlarından Alâeddin Keykubat'ın Romatizma (Nikris-Ayak sızısı) hastalığına yakalanmasından dolayı yapılan tavsiye üzerine Ilgın Kaplıcasına geldiğini ve kaplıcada hastalığına şifa bulduğunu bundan dolayı da var olan inşaatın üzerine bir kubbe yaptırdığını yazmaktadır.

Şifa kaynağı olarak bilinen Ilgın Kaplıcaları ilçe merkezinin 2,5 km batısında, Ilgın- Akşehir asfaltı üzerinde Hamam Tepe eteklerinde dir . İki ayrı dönemde yapılan kaplıcanın ilk defa 1236 yılında I. Alâeddin Keykubat döneminde, ikinci defa ise 1267 yılında II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında Sahip Ata Fahrettin Ali tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Evliya Çelebi, Ilgın isminin şehrin batısında Selçuklu ve Beylikler döneminde (Ab-ı Germ) diye bilinen ılıcadan geldiğini bildirmektedir. Kâtip Çelebi Cihannüma adlı eserinde Selçuklu sultanı Alâeddin Keykubat tarafından kaplıcanın kâgir kubbe ve içindeki havuza iki mevziden aslanağızlı lülelerden su akan hamam bina ettirdiğini söylemektedir. Hammer'in eserine göre Sultan Murat 1638 de Bağdat'a giderken kaplıca önünde otağını kurmuş ve burada bir saray inşa ettirmiştir. Yapılan kazılarda ortaya çıkarılan ardıç kazıklı temellerin II. Murat'ın yaptırdığı saray temelleri olduğu ileri sürülmektedir. Böylece kaplıcanın geçmişten günümüze kadar bazı değişikliklere uğradığı ortaya çıkmaktadır.

Kaptajları mevcut olan Ilgın Kaynakları, yeterli debi ve sıcaklıktaki sularla termal turizm kapsamında hizmet vermektedirler. Ilgında oldukça modern kaplıca tesisleri ve işletmeler bulunmaktadır. Ilgın kaplıcalar bölgesinde ki tesisleri üç başlık altında incelemek gerekmektedir. Bunlardan ilki Ilgın Belediyesi tarafından işletilmekte olan tarihi kaplıca ve buna bağlı tesisler, ikincisi yine belediyeden kiralanarak işletilmekte olan Grand İpek Palas Termal Otel, üçüncüsü ise mülkiyeti ve işletmesi özel şahıs bünyesinde olan Öztürkler Termal Otel'dir.

3.3.3.1. Ilgın Belediye Kaplıcaları

1987 yılına kadar özel şirketler tarafından işletilmekte olan Tarihi Ilgın Kaplıcaları, bu tarihten itibaren Ilgın Belediyesi tarafından işletilmeye başlanmıştır. Ilgın Belediyesine dolayısıyla da Ilgın halkına büyük bir gelir kaynağı durumundadır. Ilgın belediye kaplıcalarında toplam yatak kapasitesi 600 dür. Bu kapasite şu bölümlerden oluşmaktadır.

- **Villalar (Apart otel Daireler):** 12 oda ve her odada 5 yatak olmak üzere toplam 60 yatak bulunan bu dairelerde; yatak odası, salon, mutfak ile 1,5x2 m den oluşan

banyolar bulunur.Yine bu apart dairelerde 37 ekran TV, mini buzdolabı ve telefon yer almaktadır.

- **A-B Blok Oteller:** Toplam 32 odası olan bu otellerde her odada 3 yatak yer alır. İçerisinde banyo, 37 ekran TV, mini buzdolabı ve dâhili telefon mevcuttur.
- **Santral Otel:** Odaların 3'er yataklı olduğu bu otellerde (44 odax3 ve 1 suitx4) toplam yatak kapasitesi 136 dır. Otel ücretine banyo dâhildir. Otelin altında bay ve bayan için havuz mevcuttur. Oda içerisinde mini buzdolabı ve dâhili telefon mevcuttur.
- **Dağ Oteli:** Toplam 15 oda ve 47 yatak kapasitesine sahiptir. Odalar 3'er yataklıdır. Oda içerisinde mini buzdolabı ve dâhili telefon mevcuttur. Banyosuzdur.
- **Küçük Otel:** Odalar 2 ve 3'er yataklı olmak üzere toplam 32 odada 90 yatak kapasitesi vardır. Buzdolabı müşterektir. Banyosuzdur.
- **Santral Süit Oda:** 1 oda ve 4 yatak kapasitesine sahiptir. Kaplıcaya gelen insanların yararlanabilecekleri kaplıca alanındaki işletmeler ve tesisler şunlardır.
- **Market – Kasap – Kuaför - Restaurant:** Bu işletmeler özel şahıslar tarafından işletilmektedir.
- **Pansiyon:** Tek odalar şeklinde ve mini buzdolapların yer aldığı bu pansiyonda mutfak, tuvalet genel kullanımda olup hamamlar için ekstra ücret ödenmektedir.
- **Hamam:** Türk hamamı şeklinde düzenlenen bu hamamda (kadın - erkek ayrı) 2 tip havuz bulunmaktadır.
- **Açık Yüzme Havuzu:** Yaz döneminde hizmet veren bu havuz erkeklere aittir. Halka açık bu yüzme havuzu kaplıcaya günübirlik gelenlere de hizmet vermektedir
- **Engelli Havuzu:** Kapalı alanda yer almakta ve engellilerin kullanımı için ayrılmıştır.
- **Özel aile havuzları:** Kapalı alanda yer alan bu özel havuzlar sadece kaplıca da kalanlara değil günübirlik gelen ziyaretçilere de hizmet vermektedir.
- **Çay bahçesi:** İşletmesi özel şahıslar tarafından yapılmakta olan çay bahçesinde kapalı ve açık alanlar mevcuttur.
- **Piknik Alanı:** Kaplıca alanı içinde halka açık piknik alanı da vardır.

3.3.3.2. Grand İpek Palas Otel

Çam ormanları ve kapalı dağ yamacına kurulmuş olan Grand İpek Palas Termal Oteli 2005 yılının Temmuz ayında işletmeye açılmış, 3 yıldır faaliyette olan bir tesistir. Kaplıca alanında yer alan otelin mülkiyeti Ilgın Belediyesine ait olup 2005 yılında 10 yıllığına özel işletmeciye kiralanmış durumdadır.

Grand İpek Palas Termal Otel toplam 94 oda ve 200 yatak kapasitesine sahiptir. Bu odalardan 74 tanesi 2 kişilik standart odalar, 19 tanesi 6-7 kişilik aileleri barındırabilecek kapasitede suit odalar, 1 tanesi de engelli odasıdır. Termal oteldeki odalarda; halı kaplı zeminler, TV (uydu yayımlı), telefon, mini-bar, banyo, saç kurutma makinesi ve balkon mevcuttur.

Grand İpek Palas Termal Otel, özel belgeli 3 yıldızlı bir işletmedir. Bu otelde bulun üniteler ve kullanım amaçları şunlardır:

- **Yüzme Havuzu:** Yarı olimpik, termal sulu ve içerisinde aquapark bulunan yüzme havuzudur. Halka açık bu havuz dışarıdan gününbirlik yüzme amaçlı gelen insanlara da hizmet vermektedir.
- **Özel Aile Havuzu:** Bu havuz sadece özel olarak kiralayan ailelere hizmet vermektedir.
- **Jakuzi:** Otel müşterileri ekstra ücret ödeyerek bu bölümden faydalanmaktadır.
- **Sauna:** Müşterilere ücretsiz hizmet vermektedir.
- **Masaj:** Elektrikli masaj yatağından ücretsiz olarak faydalanılmaktadır.
- **Türk Hamamı:** Hamam olarak müşterilere ücretsiz olarak hizmet vermektedir.
- **Çay Bahçesi:** Dinlenme amaçlı çay bahçesi içerisinde nargile cafe, taş fırın ocağı (etliekmek, börek vs.) ve pastane bölümleri de yer almaktadır. Çay bahçesine tüm bu hizmetler bir arada bulunmaktadır.
- **Restaurant:** 200 kişi kapasiteli restaurantta otel müşterilerinin açık büfe zengin menü sunumları ile kahvaltı, öğle ve akşam yemeklerini yemeleri mümkündür. Otel dışından restaurant hizmeti için gelenler de ücretle yararlanabilmektedir.
- **Vitamin kafe:** Bu bölümde meyve suyu, bitkisel çaylar vb. içecekler bulunmaktadır.
- **Lobi bar:** Lobi de içecek hizmeti vermektedir.

- **Toplantı Salonu:** Her türlü toplantı organizasyonlarına ev sahipliği yapabilen, donanımlı 150 kişilik bir salon mevcuttur.
- **Jimnastik Salonu:** Spor amaçlı bu salondan müşteriler ücretsiz olarak faydalanabilmektedir

Ayrıca otelde müşteriler için uyandırma servisi, oda servisi, kablosuz internet, doktor, market, güvenlik, emanet kasa, kuru temizleme, otopark hizmetleri bulunmaktadır. Bu hizmetlerin dışında termal otel ve çevresinde yüzme dışında koşu, yürüyüş, bisiklete binme, masa tenisi vb. aktivitelerde vardır.

3.3.3.3. Öztürk Termal Otel

Öztürkler Termal Otel Eylül 2005 tarihinden itibaren Konya Ilgın'da termal otel olarak hizmet vermektedir. Öztürkler Akaryakıt Otomotiv Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti. Kuruluşu olan Öztürk Termal Otel gelişmekte olan termal turizme katkı sağlamak için hizmet vermektedir.

Otel, Ilgın İlçesinin sakin ve sıcak ortamında rahat ve konforlu bir dinlenme imkânı sunmaktadır. Ilgın'ın birçok yönden tedavi edici ve rahatlatıcı şifalı sularını otel odalarına getiren Öztürk Termal Otel 60 oda ve 120 yatak kapasitesine sahiptir. Otelde bulunan odaların tamamındaki banyo sistemi termal su sistemi ile donatılmıştır. 24 saat termal sulardan faydalanmak mümkündür. Otelde 51 adet standart oda bulunmaktadır. Standart odalarda tek kişilik / çift kişilik yatak, mini bar, uydu yayınlı televizyon, halı zemin, saç kurutma makinesi, telefon ve termal su bağlantılı küvet banyo yer almaktadır. Ayrıca her odada bir balkon mevcuttur. Bununla birlikte, 9 adet süit oda bulunmaktadır. Süit odalarda çift kişilik yatak, oturma grubu, mini bar, uydu yayınlı televizyon, halı zemin, saç kurutma makinesi, telefon ve jakuzi sistemli banyo mevcuttur.

Otelin güvenliği için bina dışına, resepsiyona ve katlardaki koridorlara güvenlik kamera sistemi kurulmuştur. Ayrıca yangın alarm sistemi ve anons sistemi de bina içerisine kurulmuştur. Öztürk Termal Otel konferans ve seminer turizmine de katkı vermekte olup 120 kişilik toplantı salonu mevcuttur. Otelde resepsiyon, restaurant hizmeti verilmektedir. En kısa süre içerisinde hamam, sauna ve kapalı yüzme havuz sisteminin de devreye gireceği belirtilmektedir. Otelin restoran

kısımında sabah, öğle ve akşam açık büfe yemek servisi verilmektedir. Misafirlerin damak tadına hitap eden uluslararası ve Türk mutfağının seçkin örneklerini her şey dâhil sisteminde otel restoranında bulmak mümkündür. Ayrıca restoran yanında hizmetini sürdüren alışveriş merkezide 24 saat hizmet vermektedir. Araçlar için bir de otopark mevcuttur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN METODOLOJİ

4.1. Çalışmanın Alanı (Yeri)

Ilgın ilçesi Termal Turizm Tesislerinin araştırma alanı ve örnek çalışma seçilmesinde aşağıdaki faktörler etkili olmuştur;

- Ilgın İlçesinin 2006 yılında Bakanlar Kurulunun 11354 sayılı Kararıyla “Termal Turizm Bölgesi” ilan edilmesi,
- Ilgın İlçesi ve Termal Tesislerinin termal turizm pastasından yeterli düzeyde pay alamaması ve bölgenin yatırımlar açısından en bakir doğal çevreye sahip olması,
- Sanayi ve Tarımsal faaliyetler açısından kıt kaynaklara sahip bölgenin termal turizm yatırımlarına açılabilmesi amacıyla potansiyel yatırımcıların bölge açısından aydınlatılması ve bilinçlendirilmesine olanak sağlanması,
- Bölgenin alternatif turizm potansiyelinin, özellikle termal turizm potansiyelinin bilimsel veriler ışığında tespit edilememiş olması,
- Yazarın bölgede doğup büyümüş olması ve araştırmanın birincil verilerinin elde edilmesi noktasında kolaylık sağlayacak olması,
- Türkiye’de turizmi çeşitlendirmek ve tüm yıla yayabilmek için yeni destinasyonların turizme bilinçli bir şekilde kazandırılma amacından yola çıkarak, alternatif turizm açısından zengin doğal ve tarihi kaynakların var olduğu bilinen bir bölgenin değerlendirilmesi gayesi ile çalışmaya başlanması.

4.2. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada belirli bir konu hakkında sistematik bilgi toplama ve analiz ederek belirli sonuçlara varmak ve bu sonuçlar ışığında güncel sorunlara çözüm önerileri getirmek amaçlandığından amaç ve düzey yönünden uygulama araştırmaları kapsamında değerlendirilebilir (Dinler, 2000; Temizkan, 2005; Temizkan, 2005). Sistematik bir araştırma birçok aşamadan sonra ortaya çıkmaktadır (Arıkan, 2000; Bilim, 2004). Bu aşamalar genel olarak;

- Sorun ya da konu tanımlama,
- Test edilen bir konu varsa hipotez oluşturma,

- Çalışma dizaynı (Metodoloji),
- Bulguların değerlendirilmesi, Rapor oluşturma, sonuçlar ve değerlendirme,
- Problem ya da sınırların ifade edilmesi (Kumar, 1999; Arıkan, 2000; Bilim, 2004) olarak sıralanabilir.

Bu bağlamda, yapılan çalışmada kullanılan araştırma yöntemlerinin açıklanması ve değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Termal Turizm Potansiyelinin Bölgesel Kalkınmada Ekonomik Rolü: Ilgın Termal Tesislerinde Bir Uygulama konulu bu yüksek lisans tez çalışmasında, genel olarak araştırmalarda sıkça kullanılan ve konuyu açıklamaya yönelik birincil ve ikincil olmak üzere iki farklı veri toplama yöntemi kullanılmıştır. İkincil veriler literatürde daha önce ortaya konmuş ve var olan bilgileri içermektedir. Birincil veriler ise, basılı hiçbir kaynağa dayanmayan ve çeşitli bilimsel yöntemler ile alan araştırmasında doğrudan elde edilen verileri ifade eder (Karasar, 1991; Kumar, 1999; Bilim, 2004; Temizkan, 2005). Burada unutulmaması gereken ve dikkat çekilecek bir konuda, araştırma metodolojisine yön veren konuyla, güvenilir ve geçerli bilgiye ulaşmak için tek bir yöntemin uygulanmasının yeterli olmayacağı, bu şekilde birçok zorlukla karşılaşılacağıdır (Tosun, 1998). Bu mantıktan hareketle uygulanan birincil ve ikincil veri toplama teknikleri şöyledir;

4.2.1. İkincil Veri Toplama Tekniği

Araştırmada temel olarak kullanılan ikincil veriler birçok kişi, kurum ve kuruluş tarafından hazırlanmış kaynağı belli olan yayınlanmış veya yayınlanmamış kitap, makale, bildiri, tez çalışması, ders notu vb. basılı yayınlardan ve internet siteleri taranarak elde edilmiştir. Bu çalışmalar dışında, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Devlet İstatistik Enstitüsü, TURSAB vb. kamu kurum ve kuruluşlarının basılı eserleri ve özellikle internet sitelerinden veriler derlenip, analiz edilerek ikincil veri olarak faydalanılmıştır. Ayrıca, birçok bilimsel kaynağa ulaşılabilen Sciencedirect, Ebsco-Host, Proquest gibi on-line hizmet veren kütüphane siteleri ile birlikte yine on-line hizmet veren www.altis.ac.uk, www.scirus.com, www.sosig.uc.uk gibi araştırma sitelerinden ilgili konularda kaynak taraması yapılmış ve çalışmaya önemli faydalar sağlanmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu resmi

(www.yok.gov.tr) sitesinde tez taramaları yapılmış ve çalışmayla ilişkilendirilen bu tezler ikincil veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

Birçok verimli kaynaktan elde edilen ikincil veriler çalışmanın tümüne yayılarak ilgili bölümlere dâhil edilmiştir. Ayrıca, alan araştırmasında kullanılan anket ve mülakat sorularının hazırlanması sürecinde de büyük katkı sağlamıştır.

4.2.2. Birincil Veri Toplama Tekniği

Çalışmaya özgü sonuçların doğru bir şekilde ifade edilebilmesi ve çalışmanın amaçlarına ulaşabilmesi açısından birincil verilere ulaşılması kaçınılmaz bir gerçekliktir. Bu bağlamda Birincil verilere ulaşmak için iki farklı yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemlerden Nicel (Kantitatif) araştırma yöntemi olarak anket tekniği ile verilere ulaşılmıştır. Nitel (Kalitatif) araştırma yöntemleri ise, alan araştırmasında Nicel (Kantitatif) yöntemlerden elde edilemeyen ya da anket sonuçlarını destekleyici verilere ulaşmak amacıyla “Mülakat” tekniği şeklinde uygulanmıştır (Denzin and Lincoln, 1994; Walle, 1997; Myers, 1997; Kumar, 1999; Arıkan, 2000; Hopkins, 2000; Riley and Love 2000; Baloğlu ve Mangaoğlu, 2001; Davies, 2003; Bilim, 2004; Temizkan, 2005; Temizkan, 2005; Gökçe, 2006). Turizm kavramı çerçevesinde bölgesel kalkınma ve ekonomik etkiler gibi geniş ve kapsamlı bir konunun araştırılıyor olması ve çalışma konusu hakkında basılı literatürün geniş olmaması gibi nedenler birincil verilerin önemini artırmış olup, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılmasını gerekli kılmıştır. Uygulanan nicel yöntemler ile elde edilen verilere, nitel yöntemlerden elde edilen veriler eklendiğinde çalışma konusunun açıklanmasının daha kolay, geçerli ve güvenilir olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda iki farklı anket formu hazırlanmış (Bunlardan ilki bölgede turizm gelişiminde aktör olan yerel yöneticiler, STKlar ve yerel insiyatifler, yerel halk, özel sektör temsilcileri ve çalışanlarına uygulanmış, diğer anket formu ise bölge ziyaretçilerine yönelik uygulanmıştır.) ve alan araştırması geniş kapsamlı bir şekilde planlanmış olup, Birincil verilerin toplanmasıyla ilgili çalışma için en uygun zaman seçilmeye çalışılmış ve tesis yönetimi ile irtibata geçilerek rezervasyonlara bağlı tesislerin doluluk oranı en yoğun olduğu dönem Temmuz – Ağustos Ayı aralığı olarak tespit edilmiştir. Bölge ziyaretçilerine yönelik anket uygulamaları ve tedbirlere dayalı mülakat görüşmeleri 15 Temmuz – 15 Ağustos 2014 tarihleri

arasında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, uygulamaya konulan Yerel Halka Yönelik Tedbirlere Dayalı anketler için bu süreçte arata kalan zaman kullanılırken, Yerel Yönetimlere ve Yerel Karar Vericilere Yönelik Önermelere Dayalı anketler ile İşletme Çalışan ve Yöneticilerine Yönelik Önermelere Dayalı anketler randevu alınarak bire bir yüz yüze görüşmeler sonucu uygulanmıştır.

4.2.2.1. Nicel (Kantitatif) Araştırma Yöntemi

Nicel araştırma yöntemleri geniş bir temele ve mantığa dayalı somut yaklaşımları ifade etmektedir. Bu yöntemin amacı; sayısal bilgileri nitel hale getirmektir (Riley and Love, 2000; Arseven, 2001; Bilim, 2004; Temizkan, 2005; Gökçe, 2006). Anket çalışması, araştırmanın nicel yöntemi kapsamında ele alınmıştır. Öncelikle anketin şekillenmesi için, literatürde çalışma konusuna benzer ya da yapısal olarak yakın çalışmalar (Tunçsiper ve Kaşlı, 2008; Tunçsiper ve Bezirgan, 2010 vb.) tek tek taranmıştır. Anketin şekillenmesi amacıyla, konuyla ilgili bazı şahsiyetler ve resmi görevlilerle mülakatlar yapılmış ve elde edilen veriler anketin şekillenmesinde kullanılmıştır. Anket formunun ilk hali güvenilirlik düzeyini artırmak amacıyla bölgede bulunan ziyaretçilerden 30 kişiye uygulanarak soruların anlaşılabilirliği/içerik güvenliği (Cronbach Alfa Coefficiency) test edilmiştir. Yapılan analizde Alfa değeri 0,9330 olarak belirlenmiştir. Test analizinin ardından, eleştiriler ve tavsiyeler ışığında anket çalışmasına son hali verilmiştir.

Bu çalışmalar sonucu ortaya çıkan birinci anket formu, 5'li likert ölçeğine dayalı çoktan seçmeli ve açık/kapalı uçlu sorulardan oluşmak ile birlikte, içerik itibarıyla üç ana bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm demografik faktörler (Bu bölümde sorular açık uçlu olarak dizayn edilmiştir. Soruları açık uçlu olarak tercih edilmesinde amaç, elde edilmesi muhtemel cevapların geniş bir alana yayılmasıdır.), ikinci bölüm ziyaretçilerin seyahat özellikleri, üçüncü bölüm ise, turistlerin harcama biçimlerine yöneliktir. Ankette likert ölçeğinin tercih edilme sebebi olarak diğer yöntemlere göre daha uygun ve kolay (Tosun, 1998) uygulanabilir olması gösterilebilir. Bu kapsamda hazırlanan anketler Termal Tesislerde turizm hareketine katılan 300 kişiye bire bir uygulanarak firesiz/tamamı analiz edilebilir hale getirilmiştir. Hazırlanan ikinci anketler ise yerel yönetimler ve karar vericiler ile bölgede faaliyet gösteren işletme ve çalışanlarına yönelik önermelere dayalı

sorulardan oluşurken, yerel halk ve bölge ziyaretçilerine yönelik tedbirlere dayalı sorulardan oluşmaktadır. Bu anket uygulaması da bire bir görüşme yöntemiyle ilgili bölüme hitap eden 45'er kişiye uygulanmıştır. Saha uygulaması tamamlanan anketler SPSS (Statistic Pocket for Social Sciences) programında kodlanarak değerlendirilmiş ve araştırmanın nicel (Kantitatif) verilerine ulaşılmaya çalışılmıştır.

4.2.2.2. Nitel (Kalitatif) Araştırma Yöntemleri

Genel olarak bakıldığında nitel bir yöntem, nicel bir yönteme göre daha karmaşık ve uygulanması daha zordur. Fakat, nitel (Kantitatif) bir araştırma yöntemi nicel yaklaşımlar dışında kalan veya o yaklaşımlar ile anlamlandırılmayan yapıların ve verilerin anlamlandırılmasını sağlamaktadır (Cebeci, 1997; Decrop, 1999; Riley and Love, 2000; Arseven, 2001; Bilim, 2004; Temizkan,2005).

Çalışmadaki nitel araştırma metodolojisi mülakat yönteminden oluşmaktadır. Bir araştırmanın geliştirilmesinde uygulanacak en kapsamlı yöntem, nitel ve nicel verileri içeren karma bir yöntemin geliştirilmesidir. Kısacası, araştırmaya katkı sağlayacak yöntemin araştırmada kullanılması şarttır. Bir araştırmada, tek bir yöntemin kullanılması problemin çözümünde yeterli olamayabilir. Bu bağlamda iyi bir araştırma sonucu için farklı yöntemlerin uygulanması ideal bir yöntemdir (Patton, 1990; Bilim, 2004). Bu düşünceden hareketle, çalışmada nicel yöntemler dışında mülakata dayalı nitel araştırma yöntemi de kullanılmıştır.

Mülakatlarda, kişilere uygulanan anketlere verilen cevaplar dışında çalışmaya farklı bir bakış kazandırmak amacıyla kişilerin görüş ve önerileri de değerlendirilmiştir. Özellikle yerel yönetimler ve işletme yöneticileri ile yapılan mülakatlarda randevular alınarak görüşmeler bire bir gerçekleştirilmiştir. Mülakatların Ilgın İlçesinde faaliyet gösteren termal tesisler, tesisleri ziyaret eden turistler, tesislerde faaliyet gösteren işletmeler ve yerel yönetimlere yönelik geliştirilmesi sonucu tarafsız değerlendirmeler elde edilerek çalışmaya farklı bir boyut kazandırılmıştır.

4.2.2.3.Örnekleme

Evren içerisindeki her birey örnek olarak adlandırılırken evren içerisinde tüm evreni temsil edecek nitelikteki örnek sayısının seçilmesi işlemine de örnekleme adı verilmektedir (Selltiz vd., 1976; Kumar, 1998; Mitra and Lankford, 1999; Arıkan, 2000; Bilim, 2004; Gökçe, 2006). Evreni temsil edebilecek en küçük örnekleme miktarının ne olduğu çalışmanın güvenilirliği ve geçerliliği açısından büyük önem taşımakta olup, bu hususta çeşitli görüşler bulunmaktadır. Evren ne kadar büyük olursa o kadar güvenilir olacaktır. Evren küçüldükçe örnekleme oranının büyümesi gerekir. Örnekleme sayısını belirlemede diğer önemli konular ise zaman ve maliyettir (De Vaus 1996; Temizkan, 2005). Dolayısıyla anlamlı bir alt grup analizi yapabilmek için örnekleme ölçeğinin büyüklüğü kadar anlamlı, ekonomik ve zaman sınırlılıkları bakımından uygulanabilir olması önem kazanmaktadır. Örnekleme, hacmini belirlemede birçok faktör önemlidir (Temizkan, 2005). De Vaus (1996,71), 10.000 kişilik bir evrenin söz konusu olduğu bir araştırmanın % 95 güvenilirlik sağlaması için 330 anket uygulanmasının yeterli olacağını belirtmiştir. Riddick ve Russell'a (1999,163) göre 800 kişilik bir evrene 367 anket yeterli görülmektedir (Temizkan, 2005). Bu bağlamda, Araştırma örnekleme, 2006 yılında "Termal Turizm Bölgesi" ilan edilen Ilgın İlçesinde faaliyet gösteren termal tesisler, tesisleri ziyaret eden turistler, tesislerde faaliyet gösteren işletmeler ve yerel yönetimlerdir. Araştırma örnekleme belirlenir iken, tesisleri ziyaret eden turist sayısı ele alınmak istenmiş ancak, tam bir sayıya (bölgeye gelen turist sayısı ile ilgili tam ve doğru bir istatistikî veriye) ulaşılamamıştır. Bu nedenle Ilgın'daki termal konaklama tesislerinin kapasitesi ve yıllık doluluk oranlarına göre tahmini bir sayı baz alınarak 250 ve üzeri sayıdaki anketin evreni temsil etmek için yeterli olacağı öngörülmüştür. Bu kapsamda 30 adet örnek anket uygulaması yapılarak soruların anlaşılabilirliği test edilmiştir. Test analizinin ardından, nicel (Kantitatif) verilere ulaşılabilirlik amacıyla "rastgele (random) örnekleme yöntemi (Bilim, 2004) ile 300 adet anketin tesisleri ziyaret eden konuklara uygulanmasına karar verilmiştir. Ayrıca, yönetim anlayışı ve yatırımsal politikalar noktasında izlenen ve izlenebilecek metotların ortaya çıkarılması ve bölge termal turizminin hak ettiği değerin ifadesi amacıyla bölgede faaliyet gösteren 45 özel işletmenin tamamının yönetici ve çalışanlarıyla, yerel

yönetimler ve yerel karar vericilerden oluşan 45 kişi ile yüz yüze mülakat görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. 45'er adet yerel halk ve bölge ziyaretçileri ile de yüz yüze mülakat görüşmeleri yapılarak, gerek yerel halk nazarındaki potansiyel durumun algısı gerekse ziyaretçiler tarafından bölgeye olan bakış açısının irdelenmesi amacıyla nitel (Kalitatif) veriler toplanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın nitel (Kalitatif) araştırma yöntemlerinin uygulanmasında “Olasılık Dışı Örneklem” yöntemi kullanılmıştır.

Örneklem büyüklüğü (N) olarak belirlenirken Sosyal Bilimler çerçevesinde yer alan araştırmalarda olduğu gibi % 95 güven düzeyinde Z değeri (standart değer) 1,96 olarak (Yüksel ve Yüksel, 2004:118; Çalışkan, 2011:11) alınmış ve hata payı (B) 0,5 olarak kabul edilmiştir. Yüz yüze uygulanan 300 adet anketin tamamına cevap bulunmuş ve geçerli sayılmıştır. Anketlerin uygulanmasının ardından elde edilen bulgular ve mülakatlar sonucu elde edilen bulgular SPSS 19 yöntemi ile analiz edilmiş ve sonuçları yorumlanarak kayıt altına alınmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARIN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yerli, yabancı ve hem yerli hem de yabancı turist konumunda yer alan çifte vatandaşların “Ilgın Termal Tesislerinde” yapmış oldukları harcamaların bölge ekonomisine katkıları ve yerel yönetimler ile bölge yatırımcılarının bu süreçteki rolleri üzerine yapılan alan araştırması bulguları “nitel” ve “nicel” veriler olmak üzere iki şekilde değerlendirmeye tutulmuştur. Anket çalışmalarından elde edilen veriler bilgi iletişim teknolojileri aracılığıyla değerlendirilerek araştırmanın “nicel” verilerine ulaşılmıştır. Mülakat yöntemleriyle de “nitel” bulgular elde edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda;

5.1. Nicel (Kantitatif) Araştırma Bulguları

5.1.1. Demografik Faktörler

Bölgeyi ziyaret eden turistlere yönelik yapılan anket çalışmasından elde edilen nicel sonuçlar tablo olarak düzenlenmiş ve gerekli açıklamalar ile desteklenmiştir. Yapılan analizler sonucu ortaya konan bulgular üç ana bölüme ayrılmıştır. Bu bölümler; Bölge ziyaretçilerinin seyahat özellikleri, Bölge ziyaretçilerinin harcama biçimleri ve demografik özellikler olarak sıralanmaktadır.

Demografik unsurun araştırmada temel bir gösterge olarak kullanılan; çalışmanın içeriğine göre bulguların yorumlanmasına yardımcı olan ve araştırma alanlarına göre farklı derinlik taşıyan bir özelliğe sahip olduğu ifade edilebilir (Lee, 2001). Ankete katılan kişilerin karakteristik özelliklerini öğrenmek amacıyla düzenlenen bu bölümde genel olarak; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, meslek, gelir vb. sorular yer almaktadır (De Vaus 1996:82; Arıkan, 2000:101; Bilim, 2004). Özellikle sosyal bilimler alanında yapılan alan araştırmalarında (anket, mülakat, gözlem vb.) kişisel sorulara duyulan ihtiyaç çok büyüktür (Kumar, 1999:122; Bilim, 2004). Bu özelliğinden dolayı bulguların yorumlanmasında yardımcı olması bakımından anketi cevaplayanların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıdaki şekilde tablo haline getirilerek yorumlanmıştır.

Tablo 5.1. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Demografik Özellikleri

CİNSİYET	N	%	MEDENİ DURUM	N	%
Kadın	105	35	Evli	227	75,6
Erkek	195	65	Bekar	73	24,4
EĞİTİM DURUMU	N	%	YAŞ DAĞILIMI	N	%
İlköğretim	73	24,3	15 – 26 yaş	68	22,6
Lise	173	57,6	27 – 38 yaş	32	10,6
Ön Lisans	7	2,5	39 – 50 yaş	113	37,6
Lisans	43	14,3	51 – 62 yaş	72	24,2
Yüksek Lisans ve Doktora	4	1,3	63 yaş ve üzeri	15	5,0
AYLIK GELİR DURUMU	N	%	MESLEĞİ	N	%
749,00 TL ve altı	63	21,0	Kamu Çalışanı	113	37,6
750,00 – 1449,00 TL	117	39,0	Özel Sektör Çalışanı	76	25,4
1500,00 – 2249,00 TL	82	27,4	İşletmeci	67	22,4
2250,00 – 2999,00 TL	32	10,6	Emekli	32	10,6
3000,00 TL ve Üzeri	6	2,0	Öğrenci	12	4,0

Tablo 5.1'e bakıldığında Ilgın termal tesislerini ziyaret eden turistlerin % 65'inin erkek, % 35'inin kadın olduğu görülmektedir. Ayrıca bu turistlerin % 75,6'sının Evli, % 24,4'ünün bekâr olduğu dikkat çekmektedir. Bu orana bakıldığında daha çok evli bireylerin ziyaret ettiği yörede erkeklerin oranının yüksek olmasının sebep olarak, çoğu zaman anketleri aile adına erkeğin cevaplama gösterilebilir.

Diğer yandan Ilgın termal tesislerini ziyaret eden turist profilinde lise mezunu olanların oranı % 57,6 ile ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca Lisans derecesine sahip olanlarında % 14,3 gibi asla küçümsenmeyecek bir oran oluşturduğu dikkat çekmektedir. Dolayısıyla ankete katılan kişilerin büyük çoğunluğunun eğitim seviyelerinin oldukça yüksek olduğu irdelenmektedir. İlköğretim diplomasına sahip olan turistlerin oranı % 24,3, Ön Lisans diplomasına sahip turistlerin oranı % 2,5

iken, Yüksek lisans ve Doktora diplomalarına sahip olan turistlerin oranı ise % 1,3 olarak gözlenmiştir.

Yaş dağılımı itibariyle bakıldığında da Ilgın termal tesislerini ziyaret eden turistlerin 39 - 50 yaş gurubunun % 37,6 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. 51 - 62 yaş gurubu içerisinde yer alanların % 24,2 ile ikinci, 15 - 26 yaş gurubu içerisinde yer alanların % 22,6 ile üçüncü, 27 - 38 yaş gurubu içerisinde yer alanların % 10,6 ile dördüncü sırada, 63 ve üzeri yaş gurubu içerisinde yer alanların ise son sırada yer aldığı gözlenmektedir. Oysa ki, termal kaynakları tercih eden turist profili, üçüncü yaş turizmi kapsamında yer alan 63 ve üzeri yaş gurubu ve sağlık problemi ile karşı karşıya bulunan kişiler olarak bilinmektedir. Bu alan araştırması incelendiğinde genel geçer bir termal turizm katılımcı profili tabusu yıkılmakta ve her yaştan, yılın her anı termal kaynakları tercih eden turist profili inşa edilmektedir. Elde edilen bu verilerden yola çıkılarak genel anlamda, Ilgın termal tesislerini ziyaret eden turistlerin % 61,8'inin 39 - 62 yaş gurubu içerisinde yer alan ve termal kaynaklara ihtiyaç duyan orta yaş gurubu içerisinde olduğu rahatlıkla söylenilebilmektedir.

Turistlerin % 39,0'unun 750,00 – 1449,00 TL arasında bir aylık gelir düzeyine sahip oldukları gözlenmektedir. 749,00 TL ve altında gelir düzeyine sahip olanların ise % 21,0 gibi oldukça yüksek sayılabilecek oranda olması da ayrıca dikkat çekici bir bulgu olarak Tablo 5.1'de görülmektedir. 1500,00 – 2249,00 TL arasında gelir düzeyine sahip olan turistlerin oranı % 27,4, 2250,00 – 2999,00 TL arasında gelir düzeyine sahip olan turistlerin oranı % 16,6 iken, 3000,00 TL ve Üzeri gelir düzeyine sahip olan turistlerin oranı ise % 2,0 olarak görülmektedir. Ilgın termal tesislerini ziyaret eden turist profilinin % 34,0'ünün 1500,00 – 2999,00 TL aralığında yer alan orta düzey gelir grubuna sahip ziyaretçilerden oluştuğu ifade dileyebilir.

Diğer yandan Kamu sektöründe çalışan (eğitimci, sağlık çalışanı, güvenlik, temizlik, doktor vb.) turistlerin % 37,6 oranıyla ağırlıkta olduğu gözlenmektedir. Özel sektörde çalışan turistlerin oranı ise % 25,4 dür. Özel iş yeri sahibi (İşletmeci) olanların oranı % 22,4, emeklilerin oranı % 10,6 iken, öğrencilerin oranı da % 4,0 dür.

5.1.2. Bölge Ziyaretçilerin Seyahat Özellikleri

Turistlerin seyahat özelliklerinin incelendiği bu bölümün, özellikle turistlerin milliyetleri ve ikamet ettikleri bölgelerin tespitinin yanı sıra bölgeyi tercih etme unsurları ile bölgenin pazarlama politikaları açısından kullanılan ve araştırma alanlarına göre farklı derinlik taşıyan bir özelliğe sahip olduğu ifade edilebilir. Ankete katılan kişilere yönelik yatırım ve pazarlama stratejilerinin geliştirmek üzere farklı bilgilerin öğrenilmesi amacıyla düzenlenen bu bölümde genel olarak; milliyet, ikamet edilen ülke ve şehir, ziyaret durumu, kalış süresi vb. sorular yer almaktadır.

Tablo 5.2. Milliyetlere Göre İlgin Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistler

MİLLİYET	N	%
Türkiye	158	52,6
Almanya	32	10,8
İsveç	21	7,0
Çifte Vatandaş	59	19,6
Diğer	30	10,0
Toplam	300	100

Tablo 5.2 incelendiğinde İlgin termal tesislerini ziyaret eden turistler içerisinde % 52,6'lık pay ile ilk sırayı yerli (Türk) turistler almaktadır. Yerli turistleri sırasıyla, % 19,6 ile çifte pasaporta sahip turistler, % 10,8 ile Alman uyruklu turistler, % 10,8 ile diğer ülkelerin milliyetlerine mensup turistler ve % 7,0 ile İsveç uyruklu turistler izlemektedir. Özellikle çifte pasaport sahibi vatandaşlar olarak ifade edilen sayının içerisinde Türk asıllı Alman vatandaşları ve Türk asıllı İsveç vatandaşları ağırlıklı olarak bulunmaktadır.

Tablo 5.3. Gelinen Ülkelere Göre Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistler

GELİNER ÜLKE	N	%
Türkiye	174	58,0
Almanya	79	26,4
Hollanda	14	4,6
İsveç	18	6,0
Diğer	15	5,0
Toplam	300	100

Tablo 5.3 incelendiğinde Ilgın termal tesislerini ziyaret eden turistlerin gelinen ülkeler sıralamasında % 58,0'lik pay ile ilk sırayı yerli (Türkiye) turistler almaktadır. Yerli turistleri sırasıyla, % 26,4 ile Almanya'dan gelen, % 6,0 ile İsveç'ten gelen, % 5,0 ile diğer ülkelerden gelen ve % 4,6 ile Hollanda'dan gelen turistler izlemektedir.

Tablo 5.4. Gelinen Şehirlere Göre Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistler

GELİNER ŞEHİR	N	%
Konya	123	41,0
İstanbul	79	26,3
Berlin	11	3,7
Paris	8	2,7
Diğer	79	26,3
Toplam	300	100

Tablo 5.4 incelendiğinde Ilgın termal tesislerini ziyaret eden turistlerin gelinen şehirler sıralamasında % 41,0'lik pay ile ilk sırayı Konya'dan ziyarete gelen turistler almaktadır. Konya'dan gelen turistleri sırasıyla, % 26,3 ile İstanbul'dan ve diğer illerden gelen turistler takip etmektedir. Bu durum bir önceki soruda elde edilen veriler ile bir birini tamamlar bir biçim oluşturarak anlamlı bir bütünlük ifade etmektedir. Bu ziyaretçileri % 3,7 ile Berlin şehriden gelen ve % 2,7 ile Paris şehriden gelen turistler takip etmektedir.

Tablo 5.5. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Geliş (Tekrar) Sayıları

GELİŞ SAYISI	N	%
İlk	74	24,6
İkinci	138	46,0
Üçüncü	66	22,0
Dördüncü	18	6,0
Beş ve Üzeri	4	1,4
Toplam	300	100

İlgın termal tesislerini ziyaret eden turistlerin geliş sayıları incelendiğinde Tablo 5.5’de görüldüğü gibi % 46,0’lık oran ile **İkinci** defa aynı yerin tercih edilmesi ilk sırada yer aldığı gözlenmiştir. Ayrıca, Ilgın kaplıcalarını İlk defa ziyaret edenler % 24,6 ile ikinci sırada yer alırken, Üçüncü defa ziyaret eden turistlerin oranı % 22,0 ile üçüncü sırada, Dördüncü defa ziyaret eden turistlerin oranı % 6,0 ile dördüncü sırada, Beş ve üzeri ziyaretler ise % 1,4 ile son sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Görüldüğü üzere termal tesislere bir defa gelenlerin tekrar geldiği gözlenmektedir. Bunun en önemli sebebi olarak termal turizmin sağlık temelli bir turizm aktivitesi olması, yılın her mevsimi ve günü hizmet verme unsurlarını devam ettirmesi, insanların şifa bulduğu yeri rahatsızlanınca tekrar ziyaret etmesi ve/veya yaşam kalitesinin üst düzeyde tutmak istemesi gösterilebilir.

Tablo 5.6. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Kalış Süreleri

KALIŞ SÜRESİ	N	%
1-3 gün	72	24,0
4-7 gün	147	49,0
8-11 gün	57	19,0
12-15 gün	16	5,3
16 ve üzeri	8	2,7
Toplam	300	100

İlgın termal tesislerini ziyaret eden turistlerin kalış süreleri incelendiğinde Tablo 5.6'dan de anlaşılacağı gibi % 49,0'luk oran ile 4 - 7 gün arası kalış süresi ilk sırada yer alırken, % 24,0'lük oran ile 1 - 3 gün arası kalış süresi ikinci, % 19,0'luk oran ile 8 - 11 gün arası kalış süresi üçüncü, % 5,3'lük oran ile 12 - 15 gün arası kalış süresi dördüncü ve % 2,7'lik oran ile 16 ve Üzeri gün kalış süresi son sırada yer almaktadır. Termal turizm aktivitesine katılanların % 73,0 gibi çoğunluklu oranı 7 - 10 gün aralığında konakladığı görülmektedir. Termal turizm sağlık uygulamaları en az 7 en fazla 21 gün aralığında fayda sağladığı görüşünden yola çıkarak elde edilen oranların 7 günlük kalış süresi dilimi kapsadığı dikkat çekmektedir. Diğer bir deyişle, yörenin ekonomik gelişimine katkı sağlaması açısından kalış süreleri yeterli gibi görünüyor olmasına rağmen, bu sürenin artırılması iyi pazarlama aktiviteleri ile mümkün görülmektedir. Böylece bölge ekonomik anlamda gelişme gösterirken, sağlık amaçlı tesisleri ziyaret eden turistlerin şifa bulma özelliğine dayı bölgeyi tekrar tercih etme veya tavsiye etme kat sayısının artırılabilineceği ifade edilebilir.

5.1.3. Bölge Ziyaretçilerin Harcama Biçimleri

Turistlerin harcama biçimlerinin incelendiği bu bölümün, özellikle turistlerin harcama alanlarının ve harcama miktarlarının tespiti noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu veriler aracılığı ile bölgesel ekonomik girdilerin hangi yatırım kollarında yoğunlaştığı, hangi yatırım kollarında eksikliklerin yaşandığı vb. unsurların tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin alınarak bölgesel kalkınmışlık ekseninin üst seviyelere çıkarılmasının kolaylaşacağı söylenilebilir. Turizmin tanımından yola çıkılarak, ankete katılan kişilere gidilen yerde belirli ücret karşılığında kullanıma sunulan faaliyetlere yönelik harcama ve faydalanma amaçlı farklı bilgilerin öğrenilmesi üzerine düzenlenen bu bölümde genel olarak; konaklama şekli, konaklama harcaması, yiyecek-içecek araştırması, ulaşım harcaması vb. konularda cevaplanmak üzere sorular yer almaktadır. Bu özelliğinden dolayı bulguların yorumlanmasında yardımcı olması bakımından anketi cevaplayanların turistlerin harcama biçimlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki şekilde tablo haline getirilerek yorumlanmıştır.

Tablo 5.7. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Pansiyon Türleri

PANSİYON TÜRÜ	N	%
Oda	174	58,0
Oda Kahvaltı	30	10,0
Yarım Pansiyon	94	33,4
Tam Pansiyon	-	-
Diğer	2	0,6
Toplam	300	100

İlgın termal tesislerini ziyaret eden turistlerin konaklama türlerindeki tercihleri incelendiğinde; sadece oda kiralama % 58,0 ile ilk sırada yer almaktadır. Bu konaklama türünü sırasıyla % 33,4 ile yarım pansiyon konaklama, % 10,0 ile oda kahvaltı konaklama, % 0,6 ile diğer konaklama türleri izlemektedir. Bölgede tam pansiyon hizmet veren bir işletme bulunmaması nedeniyle turistlerin hiç birisi tam pansiyon konaklama türünü tercih edememiştir. Bu bulgular doğrultusunda yöreye gelen turistlerin konaklama tesisleri dışındaki işletmelerde de harcama yaptığı ve yörenin ekonomik gelişimine katkı sağladığı söylenebilir.

Tablo 5.8. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Ortalama Konaklama Harcamaları

KONAKLAMA HARCAMALARI	N	%
749,00 TL ve altı	75	25,0
750,00 – 1.449,00 TL	163	54,3
1.500,00 – 2.249,00 TL	47	15,7
2.250,00 – 2.999,00 TL	15	5,0
3.000,00 TL ve üzeri	-	-
Toplam	300	100

Konaklama için yapılan harcamalar incelendiğinde ise, % 52,7'lik oran ile 750,00 – 1.449,00 TL harcama aralığı ilk sırada yer alırken % 25,0'lik oran ile 749,00 TL ve altı harcama aralığı ikinci, % 15,7'lik oran ile 1.500,00 – 2.249,00 TL

harcama aralığı üçüncü sırada yer almaktadır. % 5,0'lik oran ile en az harcama yapılan aralık olarak 2.250,00 – 2.999,00 TL harcama aralığı tespit edilmiştir. Ancak konaklama için 3.000,00 TL ve üstü aralığında harcama yapan hiçbir turist yer almamaktadır. Bir önceki soru dikkate alındığında düşük yönlü harcamanın en önemli sebebi olarak oda ve/veya oda kahvaltı şeklinde konaklamanın tercih edilmesi gösterilebilir. Bu açıdan her iki soru arasında anlamlı bir bütünlük ilişkisi söz konusudur.

Tablo 5.9. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Ortalama Yiyecek-İçecek Harcamaları

YİYECEK – İÇECEK HARCAMALARI	N	%
749,00 TL ve altı	64	21,3
750,00 – 1.449,00 TL	137	45,7
1.500,00 – 2.249,00 TL	83	26,7
2.250,00 – 2.999,00 TL	16	5,3
3.000,00 TL ve üzeri	-	-
Toplam	300	100

Yiyecek içecek için yapılan harcamalar incelendiğinde ise, % 45,7'lik oran ile 750,00 – 1.449,00 TL harcama aralığı ilk sırada yer almaktadır. Bu harcama aralığını sırasıyla, % 26,7'lik oran ile 1.500,00 – 2,249,00 TL harcama aralığı, % 21,3'lük oran ile 749,00 TL ve altı harcama aralığı, % 5,3'lük oran ile 2.250,00 – 2.999,00 TL harcama aralığının izlediği gözlenmektedir. Bölgede tatil yapan turistlerden hiç birisi 3.000,00 TL ve üzeri yiyecek – içecek harcaması gerçekleştirmemektedir. Elde edilen veriler dikkate alındığında yukarıda yer alan her iki soru sonucu ulaşılan bulgular ile aynı doğrultuda bilgilere ulaşılabilmektedir. Özellikle konaklama tercihi kapsamında öğle ve akşam yemekleri için farklı yiyecek – içecek işletmelerinden faydalanılması sonucu ekstra harcamalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, eğlence hizmetli gidilen mekânlarda da yeme-içme faaliyetlerinden yararlanılarak ekstra ödemeler de gerçekleştirilmiştir. Böylece bölgesel kalkınmaya ek bir katkı sağlanmış olduğu söylenilebilir.

Tablo 5.10. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Ortalama Eğlence Harcamaları

EĞLENCE HARCAMALARI	N	%
749,00 TL ve altı	27	9,0
750,00 – 1.449,00 TL	74	24,6
1.500,00 – 2.249,00 TL	149	49,8
2.250,00 – 2.999,00 TL	41	13,6
3.000,00 TL ve üzeri	9	3,0
Toplam	300	100

Eğlence için yapılan harcamalar incelendiğinde ise, 1.500,00 – 2.249,00 TL harcama aralığının % 49,8'lik oran ile ilk sırada yer aldığı gözlenmektedir. Bu harcama aralığını % 24,6'lık harcama oranı ile 750,00 – 1.449,00 TL harcama aralığı, % 13,6'lık harcama oranı ile 2.250,00 TL harcama aralığı, % 9,0'luk harcama oranı ile 749,00 TL ve altı harcama aralığı ve % 3,0'lük harcama oranı ile 3.000,00 ve üzeri harcama aralığının izlediği gözlenmektedir. Araştırma sonucu ulaşılan bulgular incelendiğinde bir önceki soru ile ve diğer sorular ile anlamlı bir bütünlük ilişkisi söz konusudur. Özellikle bölgede yer alan eğlence işletmeleri, bölge ziyaretçileri için alternatif bir turizm faaliyeti olarak görülmekte ve yoğun bir şekilde tercih edilmektedir. Bu bağlamda bölgenin, termal turizme bağlı olarak eğlence hizmetleri/eğlence turizminden de ciddi manada ekonomik girdi elde etmesinin yanı sıra işletmelerin istihdam ihtiyaçlarına bağlı olarak ekonomik kalkınmışlık noktasında ilerleme kaydettiği ifade edilebilir.

Tablo 5.11. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Ortalama Giyim Harcamaları

GIYİM HARCAMALARI	N	%
749,00 TL ve altı	71	23,6
750,00 – 1.449,00 TL	45	15,0
1.500,00 – 2.249,00 TL	152	50,8
2.250,00 – 2.999,00 TL	30	10,0
3.000,00 TL ve üzeri	2	0,6
Toplam	300	100

Giyim için yapılan harcamalar incelendiğinde ise, en fazla harcamanın % 50,8’lik oran ile 1.500,00 - 1.449,00 TL harcama aralığında gerçekleştiği gözlenmektedir. Bu harcama aralığını sırasıyla % 23,6’lık oran ile 749,00 TL ve altı harcama aralığı, % 15,0’lik oran ile 750,00 – 1.449,00 TL harcama aralığı, % 10,0’luk oran ile 2.250,00 – 2.999,00 TL harcama aralığı, % 0,6’lık oran ile 3.000,00 TL ve üzeri harcama aralığının izlediği gözlenmektedir. Bu harcama dağılımında yurt dışında yaşayan ve bölgeyi ziyaret ederek bölge esnafından alış-veriş yapan gurbetçilerin oldukça etkili olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5.12. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Ortalama Kişisel Temizlik, Kozmetik Ürünleri vb. Harcamaları

KİŞİSEL TEMİZLİK, KOZMETİK ÜRÜNLERİ VB. HARCAMALARI	N	%
749,00 TL ve altı	189	63,0
750,00 – 1.449,00 TL	96	32,0
1.500,00 – 2.249,00 TL	12	4,0
2.250,00 – 2.999,00 TL	3	1,0
3.000,00 TL ve üzeri	-	-
Toplam	300	100

Kişisel temizlik, kozmetik ürünleri vb. için yapılan harcamalar incelendiğinde ise, en fazla harcamanın % 63,0’lük oran ile 749,00 TL ve altı harcama aralığında gerçekleştiği gözlenmektedir. Bu harcama aralığını sırasıyla % 32,0’lik oran ile

750,00 – 1.449,00 TL harcama aralığı, % 4,0'lük oran ile 1.500,00 – 2.249,00 TL harcama aralığı, % 1,0'lik oran ile 2.250,00 – 2.999,00 TL harcama aralığı izlemiştir. Ancak kişisel temizlik ve kozmetik ürünleri için 3.000,00 TL ve üzeri harcama yapan hiç turist bulunmamaktadır.

Tablo 5.13. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Ortalama Şehir İçi Ulaşım Harcamaları

ŞEHİR İÇİ ULAŞIM HARCAMALARI	N	%
749,00 TL ve altı	224	74,7
750,00 – 1.449,00 TL	67	22,3
1.500,00 – 2.249,00 TL	9	3,0
2.250,00 – 2.999,00 TL	-	-
3.000,00 TL ve üzeri	-	-
Toplam	300	100

Şehir içi ulaşım harcamaları için yapılan harcamalar incelendiğinde ise, en fazla harcamanın % 74,7'lik oran ile 749,00 TL ve altı harcama aralığında gerçekleştiği gözlenmektedir. Bu harcama aralığını sırasıyla % 22,3'lük oran ile 750,00 – 1.449,00 TL harcama aralığı, % 3,0'lük oran ile 1.500,00 – 2.249,00 TL harcama aralığı izlemiştir. Ancak şehir içi ulaşım için 2.250,00 – 2.999,00 TL ve 3.000,00 TL ve üzeri harcama aralıklarında harcama yapan hiç turist bulunmamaktadır. Elde edilen bulgulardan da anlaşılacağı gibi ulaşımın genel anlamda şahsi araçlarla gerçekleştiği ifade edilebilir. Şehir içi araç ulaşımını tercih edenler ise, ya şahsi aracı bulunmayanlar ya da alternatif turizm çeşidi olan kültür, inan, göl vb. turizm çeşidine katılan ziyaretçiler tarafından tercih edildiği söylenilebilir.

Tablo 5.14. Ilgın Termal Tesislerini Ziyaret Eden Turistlerin Ortalama Hediyeelik Eşya Harcamaları

HEDİYELİK EŞYA HARCAMALARI	N	%
749,00 TL ve altı	156	52,0
750,00 – 1.449,00 TL	132	44,0
1.500,00 – 2.249,00 TL	12	4,0
2.250,00 – 2.999,00 TL	-	-
3.000,00 TL ve üzeri	-	-
Toplam	300	100

Hediyeelik eşya harcamaları için yapılan harcamalar incelendiğinde ise, en fazla harcamanın % 52,0'lik oran ile 749,00 TL ve altı harcama aralığında gerçekleştiği gözlenmektedir. Bu harcama aralığını sırasıyla % 44,0'lük oran ile 750,00 – 1.449,00 TL harcama aralığı, % 4,0'lük oran ile 1.500,00 – 2.249,00 TL harcama aralığı izlemiştir. Ancak şehir içi ulaşım için 2.250,00 – 2.999,00 TL ve 3.000,00 TL ve üzeri harcama aralıklarında harcama yapan hiç turist bulunmamaktadır. Destinasyon ziyaretlerinde alış-veriş faaliyetleri, turizm endüstrisinin farklı paydaşları tarafından en önemli turistik faaliyetlerden birisi olarak kabul edilmektedir (Hsieh and Chang, 2006:139). Bu bağlamda bölgeyi ziyaret eden turistlerde gezilip görülen yerlerin kanıtlayıcısı, anı ve hatıra niteliğinde hediyeelik eşya alımı gerçekleştirildiği ifade edilmektedir. Ancak, bölgeye özgü nesnel obje ve hediyeelik yeterli düzeyde bulunmadığından belirli ücretler dâhilinde alımların yapıldığı ve yoğunluğun 749,00 TL ve altında alımın yapıldığı söylenilebilir.

5.1.4. Yerel Yönetimlere ve Yerel Karar Vericilere Yönelik Önermelere Dayalı Anket Bulguları

NOT: (Ölçeklendirme; 1 – Kesinlikle Katılıyorum, 2 – Katılıyorum, 3 – Kararsızım, 4 – Katılmıyorum, 5 – Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde gerçekleştirilmiştir.)

Termal Turizmin Bölgesel Ekonomik Kalkınmaya Etkisi İle İlgili Önermeler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam Katılımcı Sayısı	Standart Sapma	Mean
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
SORULAR	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	STD	MEAN
Termal turizmin gelişmesi, döviz girişini artırarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	38	84,4	6	13,3	1	2,3	-	-	-	-	45	,44153	1,1778
Termal turizmin gelişmesi, yabancı sermaye girişi sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	34	75,5	11	24,5	-	-	-	-	-	-	45	,43461	1,2444
Termal turizmin gelişmesi, yatırım artışı sağlayarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	41	91,1	3	6,6	-	-	1	2,3	-	-	45	,50452	1,1333
Termal turizmin gelişmesi, kişi başına düşen milli geliri arttırdığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	44	97,7	1	2,3	-	-	-	-	-	-	45	,14907	1,0222
Termal turizmin gelişmesi, yeni istihdam olanakları yaratarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	42	93,3	2	4,4	1	2,3	-	-	-	-	45	,35817	1,0889
Termal turizmin gelişmesi, bölgenin alt ve üst yapı olanaklarının gelişmesini sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	38	84,4	4	8,9	2	4,4	1	2,3	-	-	45	,64511	1,2444

Termal turizmin gelişmesi, bölgedeki tarım ve sanayi sektörlerinin de gelişmesine katkıda bulunarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	28	62,2	13	28,8	1	2,3	3	6,7			45	,84208	1,5333
Termal turizmin gelişmesi, bölgenin diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkının azalmasını sağlar.	36	80,0	9	20,0	-	-	-	-	-	-	45	,40452	1,2000

Bölge termal turizm avantajına sahip olmasına rağmen bir takım sıkıntılar nedeniyle ekonomik anlamda hak ettiği değeri bulamamaktadır. Bu bağlamda bölgenin turizm potansiyelinin artırılabilmesi ve ekonomik girdinin zenginleştirilebilmesi için bir dizi önermelere bağlı anket soruları geliştirilmiştir. Ön görüşler çerçevesinde hazırlanan önerme anket soruları randevu bazlı ziyaretler sonucu bölgenin yerel yönetimleri ve karar vericileri ile paylaşılarak katılımcıların görüş ve önerileri analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgular genel olarak şu şekilde gelişme göstermiştir;

— “Termal turizmin gelişmesi, döviz girişini artırarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 84,4 gibi önemli bir oran “kesinlikle katıldığını” dile getirirken, % 13,3 gibi bir oran ise “katıldığını” dile getirmiştir. % 2,3 gibi bir oran ise bu soru karşısında “kararsız” kaldığını belirtmektedir. Bulgular turizmin ihraç edilebilir özelliğinin yanı sıra cari açığın kapatılması noktasındaki etkisiyle örtüşür niteliktedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, yabancı sermaye girişi sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 75,5 gibi önemli bir oran “kesinlikle katılıyorum” cevabını verirken, % 24,5 gibi bir oran ise “katıldığını” beyan etmiştir. Elde eden bulgular turizmin yatırıma dayalı gelişme gösterdiği ilkesini doğrular şekildedir. Bir destinasyonun ziyaret edilebilir yapıya kavuşması konaklama, yeme-içme, eğlence vb. yatırımlar açısından zenginleşmesine bağlıdır. Bu durumda ya yerli ya da yabancı sermayenin bölgede bu tür yatırımları gerçekleştirilmesiyle mümkün kılınmaktadır.

— “Termal turizmin gelişmesi, yatırım artışı sağlayarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 91,1 gibi büyük bir oranda “kesinlikle katılıyorum” yanıtı alınırken, % 6,6 oranında “katılıyorum” yanıtı alınmıştır. % 2,3 oranında ise “katılmıyorum” yanıtı verilmiştir. Elde edilen bulgular bir önceki önermeyi doğrular nitelikte olup, anlamlı bir bütünlük ifade etmektedir. Termal turizm faaliyetlerine bağlı olarak bölgede gerçekleştirilecek olan sağlık tesisleri, konaklama işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri, hediyelik eşya işletmeleri vb. gibi yatırımlar ile bölge istihdam noktasında da gelişme göstererek kişi başına düşen GSMH (Gayri Safi Milli Hâsıla)’da da artış kaydedilecektir.

— “Termal turizmin gelişmesi, kişi başına düşen milli geliri arttırdığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 97,7 gibi üstün bir çoğunluk “kesinlikle katılıyorum” cevabını verirken, % 2,3 gibi bir oranda “katılıyorum” şeklinde bu soruyu yanıtlamıştır. Bulgular dikkate alındığında bir önceki soruda beyan edilen bulgular ile bire bir örtüşme görülmektedir. Bu durumun en önemli sebebi termal turizme bağlı işletme/yatırımlar sayısındaki artış sonucu elde edilen ekonomik gelir artışı bir taraftan bölgenin gelirlerindeki artışı tetiklerken, diğer taraftan kişi başı gelir artışına da olumlu yönde etki edeceği söylenilebilir ifadesine yer verilmektedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, yeni istihdam olanakları yaratarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 93,3 gibi önemli bir oran “kesinlikle katılıyorum” yanıtını verirken, “katılıyorum” yanıtını verenlerin oranı % 4,4, “kararsızların” oranı ise % 2,3 dür. Elde edilen bu bulgularda yukarıdaki sorular sonucu elde edilen bulgular ile anlamlı bir bütünlük içerisindedir. Yatırımlara dayalı istihdam olanakları ve hane halkı gelirlerindeki artışın kişisel milli gelirdeki artışı tetiklemesi sonucu bölgesel kalkınma hamleleri ciddi boyutlara taşınmakta bölge dışı göç vermek yerine göç kabul eder bir hal almaktadır. Özellikle turizm sektörünün hizmet odaklı yapısı olağandan fazla istihdam ortamı oluşturmakta ve işsizlik gibi önemli bir soruna çare olabilmektedir ifadesine yer verilmektedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, bölgenin alt ve üst yapı olanaklarının gelişmesini sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 84,4 gibi bir çoğunluk “kesinlikle katılıyorum” cevabını verirken, % 8,9

“katılıyorum”, % 4,4 “kararsızım”, % 2,3 ise “katılmıyorum” cevabını vermiştir. Her ne kadar verilen cevaplar içerisinde “katılmıyorum” ve “kararsızım” gibi görüşler yer alsada çoğunluğun vermiş olduğu cevap, yukarıda yer alan yatırım olanaklarıyla bölgesel kalkınmanın gerçekleştirile birliğinin artırılacağı bulgularıyla örtüşür niteliktedir. Bir turizm destinasyonunda yapılan yatırımların bölge ziyaretçileri nazarında ilgi uyandıracığından yola çıkılarak üst yapı yatırımlarını geliştireceği ifade edilebileceği gibi, büyük meblağlara gerçekleştirilen işletme yatırımlarına dayalı alt yapı olanaklarının da güçlü kılınması gerekliliğinin altı çizilmektedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, bölgedeki tarım ve sanayi sektörlerinin de gelişmesine katkıda bulunarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 62,2 “kesinlikle katılıyorum”, % 28,8 “katılıyorum”, % 2,3 “kararsızım”, % 6,7 ise “katılmıyorum” yönünde cevap vermiştir. Bulgular incelendiğinde her ne kadar kararsızım ve katılmıyorum cevaplarına rastlansa da bu oranın sadece % 9,0 oranında kaldığı gözlenmektedir. Turizm sektörünün kendinden başka 33 sektörü etkilediği verisinden yola çıkılacak olunursa, verilen cevaplarda % 91,0 oranında üstün bir çoğunluğun görüşü oldukça önem arz etmektedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, bölgenin diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkının azalmasını sağlar” önermesine % 80,0 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 20,0 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde yukarıda beyan edilen önermelere verilen cevaplar ile bir bütünlükten söz edilebilir. Bu bağlamda önermeler ve cevaplar arasında anlamlı bir bütünlük söz konusudur. Bir bölgenin yatırımlar yönünden desteklenmesi, alt ve üst yapı açısından ilerleme kaydetmesi istihdamı artırarak işsizlik problemine çözüm üretebilmesi, alt sektörleri tetikleyerek ekonomik çıkarımlar elde edebilmesi, milli gelirini artırabilmesi gibi önemli kazanımları söz konusu ise bölge diğer bölgeler ile arasındaki gelişmişlik farkını azaltmış demektir ifadesine yer verilmektedir.

5.1.5. İşletme Çalışan ve Yöneticilerine Yönelik Önermelere Dayalı Anket Bulguları

NOT: (Ölçeklendirme; 1 – Kesinlikle Katılıyorum, 2 – Katılıyorum, 3 – Kararsızım, 4 – Katılmıyorum, 5 – Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde gerçekleştirilmiştir.)

Termal Turizmin Bölgesel Ekonomik Kalkınmaya Etkisi İle İlgili Önermeler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam Katılımcı Sayısı	Standart Sapma	Mean
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
SORULAR	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	STD	MEAN
Termal turizmin gelişmesi, döviz girişini arttırarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	38	84,4	7	15,6	-	-	-	-	-	-	45	,36653	1,1556
Termal turizmin gelişmesi, yabancı sermaye girişi sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler	41	91,1	3	6,6	1	2,3	-	-	-	-	45	,38271	1,1111
Termal turizmin gelişmesi, yatırım artışı sağlayarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	42	93,4	3	6,6	-	-	-	-	-	-	45	,25226	1,0667
Termal turizmin gelişmesi, kişi başına düşen milli geliri arttırdığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler	42	93,4	2	4,3	1	2,3	-	-	-	-	45	,35817	1,0889
Termal turizmin gelişmesi, yeni istihdam olanakları yaratarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler	41	91,1	4	8,9	-	-	-	-	-	-	45	,28780	1,0889
Termal turizmin gelişmesi, bölgenin alt ve üst yapı olanaklarını gelişmesini sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	39	86,8	4	8,9	-	-	2	4,3	-	-	45	,67044	1,2222

Termal turizmin gelişmesi, bölgedeki tarım ve sanayi sektörlerinin de gelişmesine katkıda bulunarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.	15	33,3	16	35,6	4	8,9	6	13,3	4	8,9	45	1,30771	2,2889
Termal turizmin gelişmesi, bölgenin diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkının azalmasını sağlar.	40	88,8	4	8,9	-	-	1	2,3	-	-	45	,52030	1,1556

Yerel yönetimler ve karar vericilerle yapılan mülakatlar dışında, araştırma konusuyla doğrudan ilgili olan işletme çalışanları ve yöneticilerine de önermelere dayalı 5’li likert ölçeğine göre dizayn edilmiş anket soruları yönlendirilmiştir. Ön görüşler çerçevesinde hazırlanan önerme anket soruları bir dizi ziyaretler sonucu bölgenin işletme çalışanları ve yöneticileri ile paylaşılarak katılımcıların görüş ve önerileri analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgular genel olarak şu şekilde gelişme göstermiştir;

— “Termal turizmin gelişmesi, döviz girişini artırarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 84,4 oranında “kesinlikle katılıyorum” yanıtı verilirken, % 15,6 oranında “katılıyorum” yanıtı verilmiştir. Bulguların analizi sonucu elde edilen veriler son dönemlerde sağlık amaçlı Türkiye’yi ziyaret eden turist akınını destekler niteliktedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, yabancı sermaye girişi sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 91,1 oranında önemli bir kısım “kesinlikle katılıyorum” cevabını, % 6,6 oranında “katılıyorum” ve % 2,3 oranında da “kararsızım” cevapları izlemektedir. Bulgular dikkate alındığında yabancı sermaye yatırımlarının ciddi oranda bölgenin ekonomik gelişimine katkı sağladığı gerçeğiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

— “Termal turizmin gelişmesi, yatırım artışı sağlayarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 93,4 gibi büyük bir oranda “kesinlikle katılıyorum” yanıtı alınırken, % 6,6 oranında “katılıyorum” yanıtı alınmıştır. Elde edilen bulgular bir önceki önermeyi doğrular nitelikte olup, anlamlı bir bütünlük

ifade etmektedir. Termal turizm odaklı gerçekleştirilen yatırımlar ve bu faaliyetlere yönelik yardımcı yatırımlar bölge açısından termal turizm arzını destekler niteliktedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, kişi başına düşen milli geliri arttırdığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 93,4 gibi üstün bir çoğunluk “kesinlikle katılıyorum” cevabını verirken, % 4,3 gibi bir oranda “katılıyorum” şeklinde bu soruyu yanıtlamıştır. “Kararsızların” oranı ise % 2,3’de kalmıştır. Bulgular dikkate alındığında bir önceki soruda beyan edilen bulgular ile bire bir örtüşme görülmektedir. Bu durumun en önemli sebebi termal turizme bağlı işletme/yatırımlar sayısındaki artış sonucu elde edilen ekonomik gelir artışı bir taraftan bölgenin gelirlerindeki artışı tetiklerken, diğer taraftan kişi başı gelir artışına da olumlu yönde etki edeceği söylenilebilir.

— “Termal turizmin gelişmesi, yeni istihdam olanakları yaratarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 91,1 gibi önemli bir oran “kesinlikle katılıyorum” yanıtını verirken, “katılıyorum” yanıtını verenlerin oranı ise % 8,9 dur. Elde edilen bu bulgularda yukarıdaki sorular sonucu elde edilen bulgular ile anlamlı bir bütünlük içerisindedir. Yatırımlara dayalı istihdam olanakları ve hane halkı gelirlerindeki artışın kişisel milli gelirdeki artışı tetikleme sonucu bölgesel kalkınma hamleleri ciddi boyutlara taşınmakta bölge dışı göç vermek yerine göç kabul eder bir hal almaktadır. Özellikle turizm sektörünün hizmet odaklı yapısı olağandan fazla istihdam ortamı oluşturmakta ve işsizlik gibi önemli bir soruna çare olabilmektedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, bölgenin alt ve üst yapı olanaklarının gelişmesini sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 86,8 gibi bir çoğunluk “kesinlikle katılıyorum” cevabını verirken, % 8,9 “katılıyorum”, % 4,3 ise “katılmıyorum” cevabını vermiştir. Her ne kadar verilen cevaplar içerisinde “katılmıyorum” görüşü yer alsa da çoğunluğun vermiş olduğu cevap, yukarıda yer alan yatırım olanaklarıyla bölgesel kalkınmanın gerçekleştirile birliğinin artırılacağı bulgularıyla örtüşür niteliktedir. Bir turizm destinasyonunda yapılan yatırımların bölge ziyaretçileri nazarında ilgi uyandıracığından yola çıkılarak üst yapı yatırımlarını geliştireceği ifade edilebileceği gibi, büyük meblağlara

gerçekleştirilen işletme yatırımlarına dayalı alt yapı olanaklarının da güçlü kılınması gerekliliğinin altı çizilmektedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, bölgedeki tarım ve sanayi sektörlerinin de gelişmesine katkıda bulunarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler” önermesine % 33,3 “kesinlikle katılıyorum”, % 35,6 “katılıyorum”, % 8,9 “kararsızım”, % 13,3 “katılmıyorum” % 8,9 ise “kesinlikle katılmıyorum” yönünde cevap vermiştir. Bulgular incelendiğinde farklı görüşlerin olduğu gözlenmektedir. Özellikle bölgede faaliyet gösteren işletmelerin çalışan ve işletmecileri, bölgede kurulması planlanan sanayi sektörüne dayalı termik santral çalışmalarının termal turizmi öldüreceği düşüncesinden yola çıkarak “katılmıyorum” veya “kesinlikle katılmıyorum” cevaplarını verdikleri ön görülmektedir. Ayrıca, bölgede var olan dağınık hayvancılık faaliyetlerinin bölge turizmine olumsuz katkıları neticesinde etkileşimi körleştireceği ifade edilmektedir. Olumlu düşünce içerisinde olan kesim ise, termal turizm odaklı besicilik, iyi tarım uygulamaları, seracılık vb. sektörel faaliyetlerin zenginleşeceği kanaatinde olup, turist tüketimine bağlı üretimin çok gelir getirici etkisinin olacağı fikriyatında birleşmektedir.

— “Termal turizmin gelişmesi, bölgenin diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkının azalmasını sağlar” önermesine % 88,8 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 8,9 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. “Katılmıyorum” cevabını verenlerin oranı ise sadece % 2,3’de kalmıştır. Bulgular analiz edildiğinde yukarıda beyan edilen önermelere verilen cevaplar ile bir bütünlükten söz edilebilir. Bu bağlamda önermeler ve cevaplar arasında anlamlı bir bütünlük söz konusudur. Bir bölgenin yatırımlar yönünden desteklenmesi, alt ve üst yapı açısından ilerleme kaydetmesi istihdamı artırarak işsizlik problemine çözüm üretebilmesi, alt sektörleri tetikleyerek ekonomik çıkarımlar elde edebilmesi, milli gelirini artırabilmesi gibi önemli kazanımları söz konusu ise bölge diğer bölgeler ile arasındaki gelişmişlik farkını azaltmış demektir ifadesine yer verilmektedir.

5.1.6. Yerel Halka Yönelik Tedbirlere Dayalı Anket Bulguları

NOT: (Ölçeklendirme; 1 – Kesinlikle Katılıyorum, 2 – Katılıyorum, 3 – Kararsızım, 4 – Katılmıyorum, 5 – Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde gerçekleştirilmiştir.)

Yörenin Turizmde Gelişebilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam Katılımcı Sayısı	Standart Sapma	Mean
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
SORULAR													
Termal turizmde yönelik tesislerin artırılması gerekmektedir.	41	91,1	4	8,9	-	-	-	-	-	-	45	,28780	1,0889
Termal turizm odaklı bölgesel tanıtıma önem verilmesi gerekmektedir.	38	84,4	5	11,2	2	4,4	-	-	-	-	45	,50452	1,2000
Termal turizm bilincinin bölge halkı arasında geliştirilmesi gerekmektedir.	24	53,5	19	42,1	-	-	-	-	2	4,4	45	,88933	1,6000
Termal turizm işletmelerinde kalifiyeli personel istihdam edilmesi gerekmektedir.	42	93,3	3	6,7	-	-	-	-	-	-	45	,25226	1,0667
Yerel yönetimlerin Termal turizm işletmelerinde hijyen ve fiyat denetimleri yapması gerekmektedir.	39	86,6	6	13,4	-	-	-	-	-	-	45	,34378	1,1333
Belediyenin Termal turizm bölgesinde görüntü kirliliği yaratan düzensiz ve çarpık yerleşmeye izin vermemesi gerekmektedir.	44	97,7	1	2,3	-	-	-	-	-	-	45	,14907	1,0222
Termal turizm bölgesinde altyapı eksikliklerinin en kısa zamanda giderilmesi gerekmektedir.	45	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	45	,0000	1,0000
Yerel yönetimlerin kitlelerin katılımını sağlayacak etkinliklere ağırlık vermesi gerekmektedir.	43	95,5	2	4,5	-	-	-	-	-	-	45	,20841	1,0444

Önermelere dayalı anketler dışında, araştırma konusuyla doğrudan ilgili olan yerel halka yönelik tedbirlere dayalı 5’li likert ölçeğine göre dizayn edilmiş anket soruları yönlendirilmiştir. Ön görüşler çerçevesinde hazırlanan tedbir amaçlı anket soruları bir dizi ziyaretler sonucu bölge halkı ile paylaşılarak katılımcıların görüş ve önerileri analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgular genel olarak şu şekilde gelişme göstermiştir;

— “Termal turizme yönelik tesislerin artırılması gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 91,1 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 8,9 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde elde edilen veriler sonucu bölgeyi ziyaret eden turistlerin taleplerine cevap verebilecek nitelik ve sayıda işletmenin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

— “Termal turizm odaklı bölgesel tanıtıma önem verilmesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 84,4 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 11,2 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. “Kararsızım” cevabını verenlerin oranı ise sadece % 4,4’de kalmıştır. Bulgular analiz edildiğinde termal turizm odaklı tanıtıma ciddi boyutta ihtiyacın olduğundan söz edilebilir. Özellikle doğu-batı yol güzergâhı üzerinde yer alan ve her gün birçok aracın geçişine ev sahipliği yapan ilçenin, bırakın uluslararası platformlarda diğer il ve ilçelerde dahi yeterli düzeyde tanınmadığı görüşünde hem fikir olunmaktadır.

— “Termal turizm bilincinin bölge halkı arasında geliştirilmesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 53,5 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 42,1 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. “Kesinlikle Katılmıyorum” cevabını verenlerin oranı ise sadece % 4,4’de kalmıştır. Bulgular analiz edildiğinde bölge halkının ciddi boyutta turizm odaklı bilinçlendirme eğitimlerine ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşılabılır. Özellikle bölge konaklama alanlarının yetersiz sayıda bulunması nedeniyle e-pansiyonculuk eğitimleri sonucu termal turizme bağlı konaklama odaklı gelir elde edilebileceği düşüncesi ifade edilebilir.

— “Termal turizm işletmelerinde kalifiyeli personel istihdam edilmesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 93,3 oranında “kesinlikle

katılıyorum”, % 6,7 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde bölgede yeterli düzeyde kalifiye personelin yer almadığı görüşü hâkimdir.

— “Yerel yönetimlerin Termal turizm işletmelerinde hijyen ve fiyat denetimleri yapması gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 86,6 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 13,4 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde mülakat katılımcılarının tamamının hijyen kurallarına uygunluk ve fiyatlama politikaları noktasında yerel yönetimlere büyük iş düştüğü düşüncesinde hem fikir olduklarını söyleyebilir.

— “Belediyenin Termal turizm bölgesinde görüntü kirliliği yaratan düzensiz ve çarpık yerleşmeye izin vermemesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 97,7 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 2,3 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde bölge halkının tamamının çarpık kentleşme ve görüntü kirliliğine karşı olduğu ortak görüş olarak ifade edilmektedir.

— “Termal turizm bölgesinde altyapı eksikliklerinin en kısa zamanda giderilmesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya katılımcıların tamamı (% 100 oranında) “kesinlikle katılıyorum”, yanıtını vermişlerdir. Bulgular analiz edildiğinde yukarıda beyan edilen tedbire verilen cevaplar ile bir bütünlükten söz edilebilir. Bu bağlamda tedbirler ve cevaplar arasında anlamlı bir bütünlük söz konusudur. Bir bölgenin turistik tesis yatırımları açısından zenginleştirilmesi ve bölgesel yatak kapasitesinin artırılması ancak uzun vadede planlanmış alt ve üst yapı yatırımları ile mümkün olacaktır düşüncesinde ortak görüş beyan edilmektedir.

— “Yerel yönetimlerin kitlelerin katılımını sağlayacak etkinliklere ağırlık vermesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 95,5 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 4,5 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde yukarıda beyan edilen önermelere verilen cevaplar ile bir bütünlükten söz edilebilir. Bölge içerisinde yapılabilecek etkinliklerin her ne kadar bölgesel tanıtım noktasında doğrudan bir sinerji yarattığı düşünülse de dolaylı olarak bölgesel zenginliklerin pazarlanması sürecinde olumlu etkilerinin olabileceği yerel halk tarafından ifade edilen unsurların başında gelmektedir.

5.1.7. Bölge Ziyaretçilerine Yönelik Tedbirlere Dayalı Mülakat Bulguları

NOT: (Ölçeklendirme; 1 – Kesinlikle Katılıyorum, 2 – Katılıyorum, 3 – Kararsızım, 4 – Katılmıyorum, 5 – Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde gerçekleştirilmiştir.)

Yörenin Turizmde Gelişebilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirler	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam Katılımcı Sayısı	Standart Sapma	Mean
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Termal turizmde yönelik tesislerin artırılması gerekmektedir.	45	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	45	,00000	1,0000
Termal turizm odaklı bölgesel tanıtıma önem verilmesi gerekmektedir.	39	86,8	4	8,8	2	4,4	-	-	-	-	45	,49031	1,1778
Termal turizm bilincinin bölge halkı arasında geliştirilmesi gerekmektedir.	44	97,7	1	2,3	-	-	-	-	-	-	45	,14907	1,0222
Termal turizm işletmelerinde kalifiyeli personel istihdam edilmesi gerekmektedir.	45	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	45	,00000	1,0000
Yerel yönetimlerin Termal turizm işletmelerinde hijyen ve fiyat denetimleri yapması gerekmektedir.	39	86,6	3	6,7	3	6,7	-	-	-	-	45	,54772	1,2000
Belediyenin Termal turizm bölgesinde görüntü kirliliği yaratan düzensiz ve çarpık yerleşmeye izin vermemesi gerekmektedir.	45	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	45	,00000	1,0000

Termal turizm bölgesinde altyapı eksikliklerinin en kısa zamanda giderilmesi gerekmektedir.	34	75,5	11	24,5	-	-	-	-	-	-	45	,42044	1,2222
Yerel yönetimlerin kitlelerin katılımını sağlayacak etkinliklere ağırlık vermesi gerekmektedir.	43	95,6	2	4,4	-	-	-	-	-	-	45	,20841	1,0444

— “Termal turizme yönelik tesislerin artırılması gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya katılımcıların tamamı (% 100,0 oranında) “kesinlikle katılıyorum”, yanıtını vermiştir. Bulgular analiz edildiğinde öngörülen tedbir ve katılımcılar tarafından verilen cevaplar arasında anlamlı bir bütünlük söz konusudur. Bir bölgenin pazarlanabilmesi ve/veya bir bölge üzerine dikkatlerin çekilerek bölgeye önemli oranda ekonomik girdinin sağlanabilmesi yatak kapasitesi ve kaliteli hizmet sunan modern tesisleşme anlayışı ile mümkün kılınabilmektedir. Bu bağlamda, bölgenin yetersiz tesisleşmeye bağlı turist ağırlama potansiyelindeki düşük performansın gerek yerli gerekse yabancı yatırımcıların bölgeye davet edilerek teşviklere bağlı desteklenmesi sonucu modern tesisleşme (Spa Merkezi, Masaj Alanları vb.) anlayışını dizayn etmeleri gerekliliği ifade edilebilir.

— “Termal turizm odaklı bölgesel tanıtıma önem verilmesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 86,6 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 8,8 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. “Kararsızım” cevabını verenlerin oranı ise sadece % 4,4’de kalmıştır. Bulgular analiz edildiğinde % 86,6 gibi bir çoğunluğun bölge tanıtımının yeterli düzeyde yapılmadığı ve/veya yapılamadığı noktasında görüş birliği söz konusudur.

— “Termal turizm bilincinin bölge halkı arasında geliştirilmesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 97,7 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 2,3 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde mülakat katılımcılarının tamamının bölgede gerçekleştirilen termal turizm bilincinin yerel halk arasında geliştirilmesi gerekliliği söz konusudur.

— “Belediyenin Termal turizm bölgesinde görüntü kirliliği yaratan düzensiz ve çarpık yerleşmeye izin vermemesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 91,2 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 8,8 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde mülakata katılan ziyaretçilerin tamamının çarpık yerleşime kesinlikle sıcak bakmadığı sonucu dikkat çekmektedir.

— “Termal turizm işletmelerinde kalifiyeli personel istihdam edilmesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 86,6 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 6,7 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. “Kararsızım” cevabını verenlerin oranı da % 6,7’dir. Bulgular analiz edildiğinde yukarıda beyan edilen tedbirlere verilen cevaplar ile bir bütünlükten söz edilebilir. Bu bağlamda tedbirler ve cevaplar arasında anlamlı bir bütünlük söz konusudur. Sağlık ve tedavi amaçlı ziyaret edilen termal turizm bölgelerinde bilinçli yerel halk ve bu tedavi sürecine uygun yetişmiş personel termal tesislerin modern yapılanmasında anahtar rol oynamaktadır görüşü mülakat yapılan turistlerin % 93,3’ünde tercih edilir bir yapı göstermektedir.

— “Yerel yönetimlerin Termal turizm işletmelerinde hijyen ve fiyat denetimleri yapması gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya katılımcıların tamamı (% 100,0 oranında) “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bulgular analiz edildiğinde mülakat katılımcılarının tamamı hijyen ve sanitasyon uygulamalarının aksatılmaksızın ivedilikle üzerinde durulması önem arz eden bir konu olduğu görüşünde birleşmektedirler.

— “Termal turizm bölgesinde altyapı eksikliklerinin en kısa zamanda giderilmesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 75,5 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 24,5 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde bölge alt yapısının turist profili açısından yeterlilik arz etmediği görüşü hâkimdir.

— “Yerel yönetimlerin kitlelerin katılımını sağlayacak etkinliklere ağırlık vermesi gerekmektedir.” Tedbirinin alınmasına yönelik soruya % 95,6 oranında “kesinlikle katılıyorum”, % 4,4 oranında ise “katılıyorum” yanıtları verilmiştir. Bulgular analiz edildiğinde yukarıda beyan edilen tedbirlere verilen cevaplar ile bir

bütünlükten söz edilebilir. Bu bağlamda tedbirler ve cevaplar arasında anlamlı bir bütünlük söz konusudur. Bir bölgenin tanıtımında rol oynayan en etkin ve dikkat çekici faktör o bölgeyi ziyarete teşvik edici faaliyetler sonucu katılımcı sayısını artırmaktır görüşü söz konusudur.

5.2. Nitel (Kalitatif) Araştırma Bulguları

Güvenilir ve geçerli bir araştırma sonucuna ulaşabilmek için tek bir araştırma yönteminin kullanılması yeterli değil, aynı zamanda oldukça da güçtür (Tosun, 1998). Fakat her iki yöntemin bir arada kullanılması araştırma sonuçlarına olumlu katkılar sağlar (Walle, 1997:524). Sosyal bilimler ve özellikle turizm alanında daha önce yapılan birçok çalışmada nitel ya da nicel araştırma yöntemlerinden sadece birisinin etkin olarak kullanıldığı görülmektedir. Özellikle turizm alanında çok az bilimsel araştırma her iki yöntemi bir arada kullanmış ve sonuçları birlikte sunmuştur (Davies, 2003:98). Bu bağlamda, nitel (kalitatif) veriler teorik bilgiler ve alan araştırmasında elde edilen nicel veriler kadar araştırmanın deneysel kısmında önemli sonuçlar ortaya çıkarmak için gerekir (Denzin Lincoln, 1994:353; Bilim, 2004).

Anketin ikinci bölümünde yer alan “turizmin bölgeye yaptığı ekonomik etkileri” ile ilgili sorulara ilişkin, mülakat soruları da geliştirilmiştir. Literatür ve anket soruları göz önüne alınarak yerel yönetimler ve yerel karar vericiler ile bölgede hizmet veren işletme çalışan ve yöneticilerine yönelik;

1. Termal Turizmin bölgeye yapacağı ekonomik etkiler size göre nelerdir?
 2. Termal Turizm bölgeye yerli ve yabancı yatırım çekebilir mi? Bu yatırımlar bölgedeki diğer sektörlerle de yansır mı?
 3. Termal Turizm bölgede istihdamı geliştirir mi?
 4. Turizm bölgeye rekabetçi bir avantaj sağlar mı? Şeklinde sorular yöneltirken,
Bölgede yaşayan yerel halk ve bölge ziyaretçilerine yönelik de;
1. Bölgenin Termal Turizm potansiyelinin yatırım, tanıtım ve pazarlanması sizce yeterli düzeyde midir?
 2. Bölge halkının Termal Turizm potansiyeline dönük bakış açısı yeterli düzeyde midir?

3. Bölgede hizmet veren işletmelerin istihdam potansiyel ve politikaları yeterli düzeyde midir?
4. Bölgenin imar planı ve yatırım politikalarını Termal Turizme uygun buluyor musunuz? Şeklinde sorular yöneltilmiştir.

Çalışma kapsamında yukarıda belirtildiği gibi; nicel bulgular yanında nitel bulgular araştırmanın önemli bir parçasını oluşturmuştur. Bu Bağlamda;

5.2.1. Yerel Yönetimlere ve Yerel Karar Vericilere Yönelik Mülakat Sorularına Dayalı Bulgular

“Termal Turizmin bölgeye yapacağı ekonomik etkiler size göre nelerdir?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Bulgular, Ilgın ilçesinin ekonomik anlamda zenginleşmesi ve cazip bir destinasyon olarak ilgi çekebilmesi açısından bölge turizminin geliştirilmesi ve gelişmelere paralel olarak ziyaret edilebilirlik katsayısının artırılması bölgenin ciddi ekonomik girdileri elde edebilmesi açısından oldukça önem arz eden bir yapıya sahiptir ifadesine yer verilmektedir.

“Termal Turizm bölgeye yerli ve yabancı yatırım çekebilir mi? Bu yatırımlar bölgedeki diğer sektörlerle de yansır mı?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Bir destinasyonun ziyaret edilebilir yapıya kavuşması yerli ve yabancı yatırımcıların konaklama, yeme-içme, eğlence vb. hizmetler sektörüne yönelik yatırımlar yapmaları ile mümkün kılınmaktadır. Böylece bölge iktisadi manda kalkınacak ve refah düzeyine erişebilecektir ifadesine yer verilmektedir. Bir başka deyişle termal turizm faaliyetlerine bağlı olarak bölgede gerçekleştirilecek olan sağlık tesisleri, konaklama işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri, hediyelik eşya işletmeleri vb. gibi yatırımlar ile bölge istihdam noktasında da gelişme göstererek kişi başına düşen GSMH (Gayri Safi Milli Hâsıla)’da da artış kaydedilecektir ifadelerine yer verilmektedir.

Ayrıca, Turizm sektörünün kendinden başka 33 sektörü etkilediği verisinden yola çıkılacak olunursa, özellikle tarım sektörü kapsamında üretilen ürünlerin değerinin bölge ziyaretçilerinin tüketimi noktasında artış göstereceği düşüncesi ağır basmaktadır. Bu bağlamda Ilgın ilçesi termal turizm yatırımları sonucu yatak

kapasitesini artırarak bölgeyi ziyaret edecek kişi sayısını üst düzeye çıkarabilecek yapıdadır. Sonuç itibariyle artan turist ve ekonomik harcama potansiyeli bölgede yer alan diğer sektörleri de tetikleyerek gelişimlerine hız kazandırabilecektir ifadesine yer verilmektedir.

“Termal Turizm bölgede istihdamı geliştirir mi?” sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde: Yatırımlara dayalı istihdam olanakları ve hane halkı gelirlerindeki artışın kişisel milli gelirdeki artışı tetiklemesi sonucu bölgesel kalkınma hamleleri ciddi boyutlara taşınmakta bölge dışı göç vermek yerine göç kabul eder bir hal almaktadır. Özellikle turizm sektörünün hizmet odaklı yapısı olağandan fazla istihdam ortamı oluşturmakta ve işsizlik gibi önemli bir soruna çare olabilmektedir ifadesine yer verilmektedir.

“Turizm bölgeye rekabetçi bir avantaj sağlar mı?” sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Bir turizm destinasyonunda yapılan yatırımların bölge ziyaretçileri nazarında ilgi uyandıracığından yola çıkılarak üst yapı yatırımlarını geliştireceği ifade edilebileceği gibi, büyük meblağlara gerçekleştirilen işletme yatırımlarına dayalı alt yapı olanaklarının da güçlü kılınması gerekliliğinin altı çizilmektedir. Bu bağlamda, termal turizm açısından önemli bir merkez konumundaki Iğın ilçesi içinde termal turizmi geliştirici yönlü yaklaşımların bölgenin alt ve üst yatırımları geliştireceği düşünülmektedir. Bir bölgenin yatırımlar yönünden desteklenmesi, alt ve üst yapı açısından ilerleme kaydetmesi istihdamı artırarak işsizlik probleminde çözüm üretebilmesi, alt sektörleri tetikleyerek ekonomik çıkarımlar elde edebilmesi, milli gelirini artırabilmesi gibi önemli kazanımları söz konusu ise bölge diğer bölgeler ile arasındaki gelişmişlik farkını azaltmış demektir ifadesine yer verilmektedir.

5.2.2. İşletme Çalışan ve Yöneticilerine Yönelik Mülakat Sorularına Dayalı Bulgular

“Termal Turizmin bölgeye yapacağı ekonomik etkiler size göre nelerdir?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Özellikle yurt dışında yaşayan gurbetçilerin hem sılayı rahim noktasında hem de tedavi amaçlı ziyaretleri ile döviz girdisi sağladığı hususunda görüş birliğine varıldığı ifadelerine yer verilmektedir.

Diğer bir görüş ise, termal turizmin destekleyicisi konumundaki spa merkezleri ve fizik tedavi merkezleri yatırımlarının döviz girdisi açısından bölgeye katma değer katacak özelliğe sahip olduğu ifadesidir. Bu durumun en önemli vesikası olarak da yurt dışındaki tedavi merkezlerin termal tedavi amaçlı reçeteler ile yönlendirmelerde bulunmalarıdır. Bu bağlamda, uzak doğu ve Avrupa ülkelerinde ciddi oranda devlet teşviklerinin olması bu sorunun bölge açısından ne kadar önemli bir öngörü olduğunu vurgulamaktadır söylemine yer veriliyor.

“Termal Turizm bölgeye yerli ve yabancı yatırım çekebilir mi? Bu yatırımlar bölgedeki diğer sektörlerde de yansır mı?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; yabancı sermaye yatırımlarının ciddi oranda bölgenin ekonomik gelişimine katkı sağladığı gerçeğiyle karşı karşıya kalınmaktadır. Özellikle bölgede yer alan orta ve büyük ölçekli işletmelerin yönetici veya işletmecilerinin gurbetçi veya çifte pasaport sahibi tabir edilen kişilerden oluştuğu göz önünde bulundurulacak olursa, bölgenin turizm açısından önem arz eden işletme potansiyeline dönük yabancı sermaye yatırımlarının ne denli gerekli olduğu dikkat çekmektedir söylemine yer veriliyor.

Ayrıca, Termal turizm odaklı gerçekleştirilen yatırımlar ve bu faaliyetlere yönelik yardımcı yatırımlar bölge açısından termal turizm arzını destekler niteliktedir. Bu bağlamda, bölgede gerçekleştirilen her yeni yatırım, bir taraftan bölgenin imajını güçlü kılarken diğer taraftan istihdama ve gelir artışına olanak sağlamaktadır. Bölgenin tercih edilmesindeki artış oranı, özellikle bölge insanının sahip olduğu değerlerin mislisiyle katma değer yaratmasına imkân teşkil ederken, gelecek nesiller açısından da ekonomik darboğazın aşılmasına ön ayak olacak gelişmelere gebe dir şeklinde ifadelerle yer verilmektedir.

“Termal Turizm bölgede istihdamı geliştirir mi?” sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Özellikle turizm sektörünün hizmet odaklı yapısı olağandan fazla istihdam ortamı oluşturmakta ve işsizlik gibi önemli bir soruna çare olabilmektedir. Ayrıca, bölgenin tarım ve sanayi sektöründe istihdam olanaklarından mahrum olma özelliğine bağlı açığının kapatılması noktasında termal turizm lokomotif bir sektör konumunda yer almaktadır. Bölgedeki termal tesis odaklı istihdam olanaklarının, bölge insanının tükenmişlik sendromu ile karşı karşıya kalınması sonucu ailesel

boşanmalarının önüne geçilmesi ve boşanmaların en önemli sebebi olarak gösterilen ekonomik sıkıntıların ortadan kaldırılması sürecinde de ciddi görevler üstleneceği ifadesine yer verilmektedir.

“Turizm bölgeye rekabetçi bir avantaj sağlar mı?” sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Termal turizm açısından önemli bir merkez konumundaki Ilgın ilçesi içinde termal turizmi geliştirici yönlü yaklaşımların bölgenin alt ve üst yatırımları geliştirici etkisinden söz edilebileceği ifadesine yer verilmektedir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere yerel yönetimler ve karar vericiler ile işletme çalışanları ve yöneticilerinin bu soru karşısında vermiş oldukları cevap aynı doğrultuda ve aynı ifadelerden oluşmaktadır. Bu durumun sonucu olarak bölge termal turizmi açısından alt ve üst yapının bölgesel kalkınmayı ne denli ciddi boyutlarda tetiklediğinin göz ardı edilemeyeceği gerçeğinden söz edilebilir.

Başka bir ifade ile, Bir bölgenin yatırımlar yönünden desteklenmesi, alt ve üst yapı açısından ilerleme kaydetmesi istihdamı artırarak işsizlik probleminde çözüm üretebilmesi, alt sektörleri tetikleyerek ekonomik çıkarımlar elde edebilmesi, milli gelirini artırabilmesi gibi önemli kazanımları söz konusu ise bölge diğer bölgeler ile arasındaki gelişmişlik farkını azaltmış demektir ifadesine yer verilmektedir. Bu cümleden de anlaşılmaktadır ki, gerek yerel yönetimler ve karar vericiler olsun, gerekse işletme yöneticileri ve çalışanları olsun bölgesel ilerleme noktasında hem fikir olup, aynı görüşler doğrultusunda birleşmektedir.

5.2.3. Yerel Halka Yönelik Mülakat Sorularına Dayalı Bulgular

“Bölgenin Termal Turizm potansiyelinin yatırım, tanıtım ve pazarlanması sizce yeterli düzeyde midir?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; yeterli düzeyde olmadığı görüşü söz konusudur. Sağlık hizmetlerine dayalı termal turizm amaçlı ziyaretlerin yoğun olarak yaşandığı günümüz dünyasında taleplere cevap verebilecek kapasitede işletmelere ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle son dönemlerde birçok ülkenin vatandaşlarına yönelik seyahat amaçlı ekonomik destek sağlaması (Japonya % 50 oranında ekonomik destek sağlıyor) ve birçok Avrupa ülkesinde termal tedavi amaçlı hastane raporlarıyla ücretsiz sağlık hizmeti verilmesi sonucu termal turizm amaçlı ziyaretlerde de yoğun bir talep artışı gözlenmektedir.

Bu açıdan termal turizm bölgesi olan Iğın İlçesi ve ilçe nazarındaki termal tesisler kapasite bakımından bölge ziyaretçilerine yetecek sayıda değildir. İktisadi kalkınma açısından bir bölge tercih edilir ve bu tercihlere bağlı ekonomik gelişmişlikten söz edilirken o bölgenin taşıma kapasitesi dikkate alınacağından bölgenin tesis bakımından zengin kılınması gerekliliği söz konusudur. Bu bağlamda bir bölge pazarlanırken bölgenin yeterli düzeyde tesisin bulunması ve alıcı konumda yer alan ziyaretçilerin çoktan seçmeli tercihlere bağlı ekonomik girdiye katkıda bulunması sağlanacağından söz edilebilir tezinde bileşilmektedir.

“Bölge halkının Termal Turizm potansiyeline dönük bakış açısı yeterli düzeyde midir?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; bölge halkının ciddi boyutta turizm odaklı bilinçlendirme eğitimlerine ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Özellikle bölge konaklama alanlarının yetersiz sayıda bulunması nedeniyle e-pansiyonculuk eğitimleri sonucu termal turizme bağlı konaklama odaklı gelir elde edilebileceği düşüncesi bazı kişilerce ifade edilmektedir. Ayrıca, turizm bilincine dayalı yerel ürünlerin turistik ürün haline getirilerek bölge ziyaretçilerine sunumu ile elde edilebilecek ekonomik girdilerin gerek hane halkının ekonomik özgürlüğü açısından gerekse, bölgesel ekonomik kalkınmışlık hamlesi açısından önemli katkılar sağlayacağı diğer bir ifade olarak beyan edilmektedir. Bir başka deyişle bölge halkının hamamcılık kültüründen kurtarılarak, termal turizm odaklı destinasyon pazarlaması anlayışı ile yerli ve yabancı ziyaretçilere dönük yatırım açısından bilinçlendirilmesi ve bölgesel gelişmişliğe katkı sağlanması birincil önceliktir görüşünde bileşilmektedir.

“Bölgede hizmet veren işletmelerin istihdam potansiyel ve politikaları yeterli düzeyde midir?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; bölgede yeterli düzeyde kalifiye personelin yer almadığı görüşü hâkimdir. Bölgenin gerek tanıtımı, gerek mimari yapılanması, gerekse bölge ziyaretçilerinin beklentileri doğrultusunda hizmet kalitesini yerine getirebilecek iş gücü potansiyelinin olağan koşullarda yeterlilik arz etmediği düşüncesi yerel halkın ortak görüşü olarak sunulmaktadır. Bu bağlamda, ilgili iş kollarında yetenekli bireylerin bölgeye taşınması ve entegrasyonunun yanı sıra bölgede var olan potansiyel işgücü unsurlarının teorik ve uygulamalı iş başı eğitim programları çerçevesinde yetiştirilmesi önceliği üzerinde

görüş birliğinden söz etmek mümkündür. Bu doğrultuda hem bölge insanının yeni iş alanlarına sahip olarak istihdam artışı kolaylaşırken, refah düzeyine bağlı hane halkı gelirinde de iyileşmeler söz konusu olabileceği gibi, bölgesel kalkınmışlık düzeyinde de gelişmeler izlenecek olup, gelişmiş bölgeler ile arasındaki dengesizliğe çözüm oluşturulabileceği düşüncesi bölge halkınca cazip görülmektedir.

“Bölgenin imar planı ve yatırım politikalarını Termal Turizme uygun buluyor musunuz? Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Son dönemlerde dizayn edilen modern tesisleşme hamlelerine gebe Ilgın İlçesi ve Termal Turizm imar alanları gerekli alt yapı çalışmalarının yeterli olmadığı ve ivedilikle alt yapı çalışmalarının tamamlanarak bölgenin kullanım hizmetine açılmasına ihtiyaç duyulduğu ifadelerine yer verilmektedir. Elde edilen bilgiler neticesinde turizmin kazanç ekseninden yola çıkılarak bölgesel kalkınma dinamiklerinden tesisleşme alt yapısının biran önce tamamlanarak yatırımlara elverişli hale getirilmesi termal turizm odaklı yatırım yapma düşüncesindeki yerel halkın ısrarla talep ettikleri unsurların başında gelmektedir görüşü hâkimdir. Ayrıca, bölge halkının tamamının çarpık kentleşme ve görüntü kirliliğine karşı olduğu ortak görüş olarak ifade edilmektedir. Özellikle termal turizm bölgesi kapsamında yer alan imara açık alanların gerek hayvancılık faaliyetleri, gerekse termal turizm tesisleri dışında inşaat müsaadesinden yoksun bırakılması ve bu alanların jeotermal enerji kullanımı noktasında değerlendirilmesi yerel halkın öncelikli talepleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda hem yerli yatırımcılar hem de yabancı yatırımcılar tarafından bölgesel yatırım reformuna açık ve istihdam olanaklarınca zenginleştirilmiş modern turizm alanlarının ilerici görüş açısıyla konumlandırılması gerekliliği dile getirilmektedir.

5.2.4. Bölge Ziyaretçilerine Yönelik Mülakat Sorularına Dayalı Bulguları

“Bölgenin Termal Turizm potansiyelinin yatırım, tanıtım ve pazarlanması sizce yeterli düzeyde midir?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Bir bölgenin pazarlanabilmesi ve/veya bir bölge üzerine dikkatlerin çekilerek bölgeye önemli oranda ekonomik girdinin sağlanabilmesi yatak kapasitesi ve kaliteli hizmet sunan modern tesisleşme anlayışı ile mümkün kılınabilmektedir görüşüdür. Bu bağlamda, bölgenin yetersiz tesisleşmeye bağlı turist ağırlama potansiyelindeki düşük performansın gerek yerli gerekse yabancı yatırımcıların bölgeye davet edilerek

teşviklere bağlı desteklenmesi sonucu modern tesisleşme (Spa Merkezi, Masaj Alanları vb.) anlayışını dizayn etmeleri sağlanmalıdır görüşü söz konusudur. Özellikle uluslararası arenada faaliyet gösteren tur operatörleri ve seyahat acentelerinin bölgeyi daha fazla ülkeye ve buna bağlı olarak turiste pazarlayabilmeleri ve bölgenin tercih edilebilirliğine katkı sağlamaları ancak uluslararası kamuoyunda kabul gören nitelikli tesisleşme artışı sonucu sağlanabileceği fikrinde bileşilmektedir. Bu bakımdan, gerek bölgeye turist taşıyan firmaların gerekse ziyaret eden turistlerin modern tesislerden elde edecekleri memnuniyeti çevreleriyle paylaşarak bölgenin talep edilebilirliğini artıracakları varsayımı sonucu ekonomik anlamda zenginleşmenin sağlanarak bölgesel kalkınmışlık düzeyi artırılabilir görüşü ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca, yapılan mülakatlar neticesinde ziyaretçilerin büyük bir çoğunluğunun ya acentelerin yönlendirmesi sonucu ya da daha önce bölgeyi ziyaret ederek termal kaynaklardan fayda görmüş olan bireylerden edindikleri bilgilere istinaden bölgeyi tercih ettikleri bilgisi edinilmiştir. Bu durum önemli bir şifa kaynağı olan “Ilgın Termal Tesislerinin” gerek ulusal gerekse uluslararası platformda yeterli düzeyde yer bulması sonucu daha fazla konuk ağırlayamayarak elde etmeyi hedeflediği iktisadi girdiye ulaşamadığı neticesini doğurmaktadır görüşü söz konusudur. Başka bir ifadeyle bir önceki soruya bağlı olarak modern tesisleşme anlayışından yoksunluk ve kitlesel pazarlama ağına bağlı tanıtım faaliyetlerinin azlığı neticesinde bölgenin dikkatleri üzerine çekememesi sonucu hak ettiği ziyaretçi sayısı ve mali katkıyı sağlayamadığı ifade edilmektedir. Özellikle yerel düzeyde bölgeyi ziyaret eden turistlerin ifadeleri dikkate alındığında bile ülke içerisinde yer alan diğer il ve ilçelerde dahi yeterli düzeyde tanıtımın yapılamadığı gerçeğiyle karşı karşıya kalınmaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimler, işletmeler ve yerel halkın katkılarıyla sosyal medya, ulusal ve uluslararası basın ve büyük turizm firmalarının aracılığı ile dikkatlerin bölge üzerine çekilmesi ve termal turizm pastasından önemli oranda payın alınarak hedeflenen döviz girdisinin sağlanması gerekliliği görüşü ön plana çıkmaktadır.

“Bölge halkının Termal Turizm potansiyeline dönük bakış açısı yeterli düzeyde midir?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Mülakat

katılımcılarının tamamının bölgede gerçekleştirilen termal turizm bilincinin yerel halk arasında geliştirilmesi gerekliliği söz konusudur. Bu durumun en önemli sebebi olarak da; yerel halkın termal şifa kaynaklarını bir hamam kültürü olarak benimsemeleri ve bu doğrultuda haftalık birkaç saatlik ziyaretler sonucu yıkanma ve keselenme alanı olarak kullanmaları gösterilmektedir. Bölge ziyaretçilerinin ısrarla beyan ettikleri en önemli husus bölgenin zenginlik kaynağı olarak ifade edilebileceği termal su kaynaklarını gerek kullanım alışkanlıkları açısından gerekse ekonomik istikrar açısından yerel halkın yeterli kıymette değerlendiremediği ifadesidir. Bu bağlamda yerel halkın termal su kaynaklarının şifa verici etkileri hususunda ve bölgesel dinamik kaynakların ziyaretçilere yönelik pazarlanması noktasında bilinçlendirilmesinin gerekliliği hususunda eğitilmeleri görüşünde bileşmektedir. Özellikle konaklama alanında yetersiz yatak kapasitesine binaen pansiyonculuk, motelcilik, apart otelcilik vb. girişimcilik faaliyetlerinin ön plana çıkarılarak gerekli yatırım anlayışının geliştirilmesi faaliyetlerine hız verilmesi düşüncesi öncelik arz etmelidir ifadesine yer verilmektedir.

“Bölgede hizmet veren işletmelerin istihdam potansiyel ve politikaları yeterli düzeyde midir?” Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Sağlık ve tedavi amaçlı ziyaret edilen termal turizm bölgelerinde bilinçli yerel halk ve bu tedavi sürecine uygun yetişmiş personel termal tesislerin modern yapılanmasında anahtar rol oynamaktadır görüşü mülakat yapılan ziyaretçilerde tercih edilir bir yapı göstermektedir. Bir başka deyişle termal turizm bölgelerinin kalifiye işgücü yönünden desteklenmesi, bölge ziyaretçilerinin daha bilinçli ve kaliteli hizmeti alabilmelerine olanak sağlayacaktır düşüncesinde bileşmektedir. Özellikle termal tedavi alanında uzman (doktorların, terapistlerin, masörlerin vb.) kadronun termal tesislerde istihdam edilmesi sonucu şifa ve tedavi düzeyindeki başarılarla bağlı bölgesel tercih kat sayısının artması ve bu bağlamda bölgesel ekonomik girdilerdeki artışa bağlı olarak da bölgesel kalkınmışlık ve refah düzeyine katkı sağlanabileceği ifadesi söz konusudur. Ayrıca, bölgede hizmet veren tesislerin konaklama, yiyecek – içecek vb. birimlerinde görev alan personelin hijyenik, kaliteli, modern ve uzmanlık gerektiren hizmeti sunulabilmesinin de alanında uzman ve eğitim almış kalifiye iş

gücünün istihdamı sonucunda mümkün kılınabileceği diğer önemli bir çıktı olarak değerlendirilmektedir.

“Bölgenin imar planı ve yatırım politikalarını Termal Turizme uygun buluyor musunuz? Sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; Bölge alt yapısının turist profili açısından yeterlilik arz etmediği görüşü hâkimdir. Bu durumun en önemli sebebi olarak ise özellikle yaz aylarında bölgede hissedilen koku ve ulaşım noktasında yerel yol ağlarındaki bozuk yapılanma gösterilmektedir. Öyle ki, turizm bölgelerinin en önemli yatırım alanları temiz bir çevre, tarihi ve doğasal dokuyu bozmayan mimarileşme ve ulaşımı kolaylaştırıcı yol ağı olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda bölgenin eksikliklerinden birisi olan yol yapım çalışmalarının ivedilikle tamamlanarak gerek yerel halk gerekse bölge ziyaretçileri açısından çile olmaktan çıkarılarak iyileştirilmiş mutlak bir hizmet kalitesine dönüştürülmesi düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Böylece bölge bir çekim merkezine dönüşmekle birlikte alt yapı eksikliklerinin tamamlanması suretiyle yerli ve yabancı yatırımcıların bölgeyi tercih edebilmelerine de olanak sağlayacak olup, bölgesel kalkınmışlık hamlesinin mihenk taşlarından birisi olacaktır söylemlerine yer verilmektedir.

Ayrıca, Turistlerin daha önce ziyaretlerde buldukları birçok bölgede para kazanmak düşüncesiyle tarihi ve kültürel dokunun bozularak ticari düşüncenin hâkim kılındığı bir turistik tesis anlayışının görüldüğü ve bu durumun hoş bir görüntü teşkil etmediği ifadesi ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu bakımdan tarihi dokusuyla geçmişten günümüze değer hizmet veren termal şifa kaynağı tesislerin modern hizmet anlayışıyla yatak, yiyecek – içecek, eğlence vb. kapasitelerini artırmak üzere yapılanması sürecinin bir birini tamamlayan bir bütünlük içerisinde hayata geçirilmesinin gerekliliğinden söz edilmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlere önemli oranda iş düşmekte olup, yapalım da olsun zihniyetinden çok bilinçli ve ileriye dönük plan ve programlar sonucu alt ve üst yapı mimarisinin ele alınması gerekliliğinin ön koşul olduğu düşüncesi hâkimdir. Bu düşünceden hareketle özellikle yabancı turistlerin bölge üzerine olan ilgilerinin artırıla bilineceği ve ciddi döviz girdilerine bağlı iktisadi kaynakların elde edilebileceği ifade edilmektedir.

5.3. SONUÇ VE ÖNERİLER

İlgin önemli bir termal kaynağa sahip olmasına rağmen termal kaynaklara sahip diğer il ve ilçelere oranla hak ettiği değeri bulamamaktadır. Bölgede yapılan çalışmadan anlaşılacağı üzere bunun en önemli nedenlerinin başında yeterli düzeyde tesisleşme ve yatırımın gerçekleştirilememesi gelmektedir. Bu durum bölgesel kalkınmada önemli bir rol oynayan ve bölgenin sahip olduğu termal zenginliği yeterli düzeyde kullanamamayı da beraberinde getirmiştir. Ancak, bölgenin sahip olduğu alternatif turizm potansiyeli harekete geçirildiği takdirde ekonomik ve sosyal kalkınmada etkin bir rol oynayabilecek turistik gelişme kutbu olma potansiyeli mevcuttur.

Bu kapsamda araştırmanın “nicel” verilere dayalı amacına ulaşabilmek için Ilgin Kaplıcalarını/termal tesislerini ziyaret eden turistlerin; genel profillerinin belirlenmesi, kalış sürelerinin ve sayılarının saptanması, tercih edilen konaklama türlerinin belirlenmesi, milliyetler arasındaki farklılıkların belirlenmesi ve harcama şekillerinin belirlenmesi gerekliliği ortaya konulmuştur. Ayrıca, araştırmanın mülakat uygulamalarına yönelik “nitel” verilere dayalı amaçlarına uygun bulgular doğrultusunda bir takım öneriler geliştirilmiştir;

“Nicel” ve “Nitel” Verilere Dayalı Önermeler;

- Gelen turistlerin konaklama ve yeme-içme dışında (Giyim, kozmetik ve kişisel temizlik, eğlence vb) harcamalarının olduğu görülmektedir. Bu tür harcamaların bölge kalkınmasında önemli ölçüde katkıları olduğu söylenebilir.
- Bölgedeki konaklama tesislerinin yeterli düzeyde olmadığı, bu nedenle bölgeyi ziyaret eden turistlerin sadece oda kiralamakla yetinmek durumunda kaldıkları veya yakın il ve ilçelerde konakladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sorunun en önemli sebebi ise yeterli düzeyde bölgesel yatırımın olmayışıdır. Bu bağlamda, termal kaynaklar açısından sahip olduğumuz doğal sermayemiz göz önünde bulundurularak yatak kapasitesinin artırılması ve daha yüksek hizmet kalitesine zaman içerisinde ulaşılması gerek kamu kesiminin gerekse özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin ortak hedefi olmalı ve bu doğrultuda iş birliği içerisinde hareket edilmelidir. Bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda çağdaş ve modern tesis sayısının artırılabilmesi

için bölgesel yatırımlar uygulanabilir gerçekçi (yatırım yapılacak tesislerde kullanılacak ithal makine ve donanımlarda vergi indirimi, işletme vergilerinde indirim, yatırım ve işletme dönemleri için düşük faizli krediler, elverişli koşullarda arazi tahsisleri vb.) teşvik politikaları ile desteklenmeli yerli ve yabancı sermayenin dikkati bölge üzerine çekebilmelidir. Böylece yapılan yeni yatırımlarla istihdam olanakları da artırılarak bölgesel kalkınmaya katkı sağlanacağı söylenilebilir.

- Turizm arzını oluşturan önemli faktörlerden bir tanesi de temiz bir çevredir. Bunun için bölgede temiz bir çevre bilinci geliştirilmeli, termal turizm tesislerinin modernizasyonu ve yenileme faaliyetleri desteklenmelidir. Kaynak potansiyeli yüksek olmasına rağmen yeterince geliştirilemeyen termal yerleşimlerin, planlı bir biçimde geliştirilerek standartlara uygun hale getirilmesi, çevredeki çarpık yapılaşmanın ivedilikle ortadan kaldırılması, yoğun yapılaşma tehdidinin ve çevre kirliliğinin önlenmesi ile termal kaynakların koruma altına alınması sağlanmalıdır. Günümüz dünyasında özellikle batılı turistler çevreye saygılı olmayan hiçbir ürün ve hizmeti kabul etmemektedir. Bu bağlamda, termal turizm arzının sürdürülebilirliği açısından çevre dostu uygulamalar ile turizm faaliyetlerinin yürütülmesi önerilmektedir.
- Termal kaynaklardan yeterli düzeyde faydalanabilmek ve şifa bulabilmek için kür süresi en az 7 gün, en fazla da 21 gündür. Ancak Ilgın Termal Tesislerini ziyaret eden turistlerin %58,0'i 1-7 gün arası konakladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun başlıca sebeplerinden birisi ekonomik nedenler, bir diğeri ise bölgede yer alan alternatif turizm destinasyonlarının ziyaretçilere yeterli düzeyde pazarlanamaması olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda;

Ekonomik Anlamda Önerme; Özellikle gelişmiş ülkelerde termal kür merkezlerindeki, küristlerin tedavi giderlerinin büyük bir bölümü sigorta tarafından karşılanmaktadır. Bu nedenle kür merkezlerine yapılan hasta sevki, tesislerin doluluk oranını artırırken konaklama sürecini de uzatabilmektedir. Söz konusu ülkelerde termal turizmin gelişmesinde kamu ve diğer sigorta kuruluşlarının yapmış oldukları tedavi giderlerine ait uygulamaların/ödemelerin termal turizmin gelişimine katkı sağladığı ifade edilmektedir. Bu tür uygulamaların Ülkemiz ve bölgemiz genelinde aktivite edilmesi bölgemiz konaklaması açısından hızlı bir yükseliş grafiğini

tetikleyebilir. Ayrıca; düşük gelir grupları, yaşlılar ve engellilerinde geniş katılımını sağlayacak politikalar geliştirilerek, gerek ülke içerisinde gerekse ülke dışında var olan Pazar potansiyeli artırılmaya çalışılmalıdır.

Alternatif Destinasyonlar Noktasında Önerme; Bölgede yer alan alternatif turizm arz verilerinin (göl turizmi, Mevlana/inanç turizmi, kültür turizmi, botanik turizm, kuş gözlemciliği, eğlence turizmi vb.) envanteri çıkarılmalıdır. Böylece bölgenin diğer bölgelere göre sahip olduğu farklı turizm ürünleri ortaya konularak paket haline getirilmeli ve termal turizm amaçlı gelen ziyaretçilerin farklı aktivitelere katılımları sağlanarak konaklama sürelerinde artış kaydedilmelidir.

Bu planlamalar çerçevesinde termal kaynaklar ve bölgenin sahip olduğu alternatif değerlerin rasyonel kullanımı ile bölgenin daha çekici hale getirilmesi, ulusal ve uluslar arası düzeyde tanıtımının yapılması, bölgeye yapılacak ziyaretleri, dolayısıyla geceleme oranını artıracak ve bölgede iktisadi girdilere bağlı sosyo-ekonomik kalkınma düzeyinde gözle görülür nitelikte bir yükseliş kaydedebileceği ön görülmektedir.

- Termal tesislerde istihdam edilen iş gücünün turizm eğitim kalitesinin yeterli düzeyde olmadığı gözlenmiştir. Bu bağlamda, öncelikle turizm eğitiminin günün gereklerine uygun olarak verilmesi için bölgede ilgili iş kollarına dayalı Meslek Yüksekokulu'nun kurulması ya da üniversiteler ile işbirliği yapılmak suretiyle eğitim içeriğinin sektörün ihtiyaçlarına göre tespit edilmesi gerekmektedir. Bu anlamda kamu ile özel sektör arasında istihdam edilecek personelin yetiştirilmesi ve hali hazırda çalışmakta olan potansiyel iş gücünün hizmet içi eğitimlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli işbirliğinin yapılması önemlilik arz etmektedir. Ayrıca, bölge ziyaretçilerine hizmet veren ve/veya bölgeyi temsil eden yerel halkın termal turizmin bölgeye sağlayacağı yararlar konusunda bilinçlendirilmesi hususu da diğer önemli bir faaliyet olarak planlanmalıdır. Nitelikli iş gücü ve turizm noktasında bilinçlendirilmiş halkın davranışları bir taraftan hizmet kalitesini artırırken diğer bir taraftan ziyaretçi memnuniyetini üst düzeye çıkartarak hedeflenen ekonomik girdi seviyesini yükselteceği ön görülmektedir.

- Bölgede yapılan mülakatlarda, yerel halk ve işletmecilerin termal turizm amaçlı tesislerde konaklayan ziyaretçilerinden ekonomik düzeyde yeterli oranda faydalanamadıkları gözlenmiştir. Bu bağlamda AB, UNDP ve Kalkınma Ajansı Projelerinden faydalanılarak termal tesisler civarına tesislerin mimari dokusunu bozmayacak şekilde yapılacak bir “Organik Tarım ve Turizm Ürünleri Pazarı” ile bölge ziyaretçileri ve yerel işletmeler bir araya getirilebilir. Ilgın İlçesi ve çevresindeki köylerde üretilen günlük süt, yumurta, peynir, sebze ve meyveler ile diğer kuru gıda ürünlerin ve bölgeye özgü turistik eşyaların hizmete sunumu gerçekleştirilebilir. Bu Pazarın; bölge ziyaretçilerin organik/doğal ve taze ürünlere ulaşmasını ve hoş zaman geçirmesini sağlayacağı gibi, çevredeki yerel halk ve işletmelerin iktisadi kalkınmasına da bir araç oluşturacağı ifade edilebilir.
- Bölgede yapılan mülakatlar sürecinde bölgede faaliyet gösteren küçük ölçekli işletmelerin KOBİ kapsamına alınarak teşvik ve desteklerden faydalandırılması ifadesine yer verilmektedir. “Turizm, her sektörün ürününü turiste pazarlaması bakımından, bir anlamda hem çeşitli sektörlerde üretimi teşvik hem de söz konusu ürünler için gizli bir ihracattır.” Gerçeğinden yola çıkılarak yerel halk ve işletmecilerinin bu taleplerinde nedenli haklılık payı olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Bu bağlamda merkezi yönetimler, bu faaliyetleri gerçekleştiren yerel halk ve işletmeleri KOBİ kapsamına alarak, gerekli vergi indirimleri ve kolaylıkları sağlamalı ve bu tür faaliyetleri teşvik etmeleri ivedilikle tavsiye edilmektedir.
- Bölgenin termal turizm potansiyeli gerek ulusal gerekse uluslar arası platformda yeterli düzeyde tanınmamakta ve/veya hak ettiği değeri bulamamaktadır. Bu bağlamda, bölgeye gelecek yerli ve yabancı ziyaretçilerin sayısını artırmak, bölgenin termal turizmde marka olabilmesini sağlamak, ulusal - uluslar arası düzeyde Ilgın İlçesi ve Ilgın Termal Tesislerini daha etkin bir biçimde tanıtabilmek amacıyla sivil toplum kuruluşları ve yetkili birimler arasında koordinasyon sağlanarak “Termal Turizm Konseyi” oluşturulmalıdır. Oluşturulacak konsey, termal turizm alanında yetkileri tek elde toplayarak yapılması gereken çalışma ve düzenlemelerin vakit kaybetmeden gerçekleştirilmesini sağlamalıdır. Bu işbirliği ve eş güdümün sağlanması, sektördeki çalışmaların çağdaş standartlara göre gelişmesi, gerekli denetimlerin gerçekleştirilmesi ve öncelikli bölgesel çıkarların bu yönetmeliklere

uygun asgari standartların oluşturulması suretiyle bölgenin uluslar arası termal turizm pazarına açılabilmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri kısa, orta ve uzun vadeli olarak planlanmalı, ulusal termal turizm talebine yanıt verebilecek düzenlemeler ile uluslar arası piyasalarda bölgenin termal turizm imajı olumlu yönde geliştirilerek, termal turizm talebi yoğun olan ülke ve bölgelere turistik ürün tanıtımlarının kolaylıkla yapılabilir olacağı ön görülmektedir.

- Ilgın ilçesinin coğrafi konumu, tarihi mirası, doğal kaynakları, kültür gibi birçok bakımdan zenginliğinin tanıtılması gerekmektedir. Bu tanıtım ise ilçeye ait “Turizm Master Planı’nın çıkarılması ve bölgesel stratejilerin geliştirilmesi ile mümkündür. Ayrıca, Ilgın ilçesini de kapsayan 18.05.2005 tarih ve 25819 resmi gazetede yayınlanan 5350 sayılı yasa, teşvik yasasından faydalanılmalı, Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA) ve AB destekli projeler geliştirilmelidir. Bu projeler Ilgın ve çevresi için büyük önem taşımaktadır. Sağladığı imkânlarla bölge dinamiklerinin harekete geçirilmesi ve pazarın çeşitlendirilmesi konularında da katkı sağlayabileceği ön görülmektedir. Bu noktada yerel envanterin saptanması, yerel değerlendirme ve yerel tanıtma için projelerin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Kısacası; termal turizm bölgelerindeki alt yapı problemlerinin tamamlanması, ulaşım alternatiflerinin geliştirilerek hizmet kalitesinin artırılması, yurt içi ve yurt dışı turizme hitap edecek kaliteli konaklama tesislerinin yapılması, sektörün ihtiyacı olan kaliteli işgücünün planlı bir şekilde yetiştirilmesi ve hem ulusal, hem de uluslararası düzeyde profesyonel bir tanıtım kampanyasının gerçekleştirilmesi ile yerli ve yabancı turistlerin bölge üzerine dikkatleri çekilerek istihdam, gelir ve katma değer artacaktır. Bu bağlamda, tedavi amaçlı termal turizmin bölgesel ekonomik kalkınmada lokomotif rol üstleneceğini söylemek mümkündür.

5.4. KAYNAKÇA

5.4.1. Kitaplar

- Akat, Ö.** (2000) **Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği**, Ekin Kitapevi, Bursa
- Arıkan, R.** (2000) **Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma**, Gazi Kitapevi, Üçüncü Baskı, Ankara
- Arseven, A. D.** (2001) **Alan Araştırma Yöntemi**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara
- Atademir, S.R.** (1946) **Konya Ilgın Kaplıcası Şifalı Su Tedavisinin Esasları ve Türkiye'nin Meşhur Kaplıcaları**, Aksiyon Basım Yayın, Ilgın
- Avcıkurt, C.** (2003) **Turizm Sosyolojisi**, Detay Yayıncılık, İstanbul
- Bahar, O. ve M. Kozak** (2006) **Turizm Ekonomisi**, Detay Yayıncılık, Yay. No: 159, Ankara
- Barutçugil, İ.** (1986) **Turizm Ekonomisi ve Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri**, Beta Yayıncılık, İstanbul
- Başkaya, F.** (2000) **Kalkınma İktisadının Yükselişi ve Düşüşü**, İmge Kitapevi, Ankara
- Boran, A. vd.** (2001) **Geçmişten Günümüze Bütün Yönleriyle Ilgın**, Ardıçlı form Matbaacılık, Ilgın
- Brown, A. J. and E. M. Burrows** (1977) **Regional Economic Proplems**, London
- Bulut, İ. ve M. Girgin** (2001) **Bingöl Kös Kaplıcalarının Coğrafi Etüdü**, Doğu Coğrafya Dergisi, Çizgi Kitapevi, Sayı:5
- Cebeci, S.** (1997) **Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri**, Alfa Yayınları, İstanbul
- Çeken, H.** (2003) **Küreselleşme, Yabancı Sermaye ve Türkiye Turizmi**, Değişim Yayıncılık, Sakarya
- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S.** (1994) **Handbook of Qualitative Research**, Sage Publications, Birinci Baskı, İngiltere
- De Vaus, D. A.** (1996) **Surveys in Social Research**, UCL Press Yayınları, Dördüncü Baskı, Avustralya
- Dinçer, M. Z.** (1993) **Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm**, Filiz Kitapevi, İstanbul
- Dinler, Z.** (1994) **Bölgesel İktisat**, Ekin Kitapevi Yayınları, Bursa
- Dinler, Z.** (1998) **İktisada Giriş**, Ekin Kitapevi Yayınları, 4. Baskı, Bursa
- Dinler, Z.** (2000) **Bilimsel Araştırma ve İnternete Bağlı Bilgi Merkezleri**, Ekim Kitapevi Yayınları, Bursa
- Doğaner, S.** (2001) **Türkiye Turizm Coğrafyası**, Çantay Kitapevi, 1.Baskı, İstanbul

- Erkal, M. (1978) Bölgelerarası Dengesizlik ve Doğu Kalkınması**, Şamil Yayınları, İstanbul
- Erkal, M. (1982) Bölge Açısından Az Gelişmişlik**, Boğaziçi Yayınları, No: 56, İstanbul
- Friedmann, J. (1965) Regional Planning as a Field of Study, Regional Development and Planning The M.I.T. Pres Massachusetts Institute of Technology Cambridge, Massachusetts**
- Gilbert, D.C. ve Weerdt (1991) The Health Care Tourism Product İn Western Europe**, cilt:2
- Gülen, K. ve Demirci, S. (2012) Türkiye’ de Sağlık Turizmi Sektörü**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2011, İstanbul
- Gündüz, A.Y. (1994) Bölgesel Dengesizlik ve GAP Projesi**, Özmert Ofset Yayınları, Malatya
- İçöz, O. ve M. Kozak (2002) Turizm Ekonomisi**, (2. Baskı) - Turhan Kitapevi, Ankara
- İçöz, O. vd. (2007) Genel Turizm (Turizmde Temel Kavramlar ve İlkeler)**, Editör: İçöz O. - Turhan Kitapevi, Ankara
- İnce, C. (2000) Turizm İşletmelerinde Rekreasyon**, Turhan Kitapevi, Ankara
- Kaptan, Ş.T. (1997) Şifa Kaynaklarımız; Denizli’de Kaplıca-Ilıca ve Şifalı Sular**, Sistem Ofset Matbaacılık, Denizli
- Karagülle, Z. (2002) Kaplıca Tedavisi, Balneoterapi ve Klimaterapi, Kaplıca Tıbbı ve Türkiye Kaplıca Rehberi**, (Ed. Z. Karagülle ve M.B. Doğan), Nobel Tıp Kitapevi.
- Karasar, N. (1991) Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**, Sanem Matbaacılık Dördüncü Basım, Ankara
- Kozak, N., M. Akoğlan ve M. Kozak M. (1997) Genel Turizm, İlkeler – Kavramlar**, Turhan Kitapevi, Ankara
- Kozak, N., A. M. Kozak ve M. Kozak (2010) Genel Turizm – İlkeler Kavramlar**, (Gözden Geçirilmiş 10. Baskı), Detay Yayıncılık, Ankara
- Kumar, R. (1999) Research Metodology: A step-by-step Guide for Beinners**, Sage Publication, İkinci Baskı, İngiltere
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (1993) Sağlık Turizmi ve Turizm Sağlığı**, Yatırımlar Genel Müdürlüğü Araştırma ve Derlendirme Dairesi Başkanlığı Yayını, Yayın No: 1993-8, Ankara
- Mitra, A. and s. Lankford (1999) Research Methods in Park, Recreation and Leisure Services**, Sagamore Publishing, Birinci Baskı, İngiltere
- MGK Genel Sekreterliği, (1993) Türkiye’de Bölge Planlamasının Evreleri**, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Yayınları, No:2, Ankara

- Myers, M. D. (1997) Qualitative Research in Information Systems**, MISQ Discovery, June
- Nel, E. (2001) Local Economic Development: A Review and Assessment of its Current Status in South Africa**, Urban Studies, 38 (7): 1004
- Nicholson, B.M. (1981) The Role of the Inner City in the Development of Manufacturing Industry**, Urban Studies, 18: 57
- Olah, H. ve Timur A. (1998) Turizm Ekonomisi**, Ofis Ticaret Matbaacılık Şti, İzmir
- Özdemir, M. (1992) Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri**, Ankara
- Özgüç, N. (1998) Turizm Coğrafyası**, Çantay Kitapevi, İstanbul
- Patton, M. Q. (1990) Qualitative Evaluation and Research Methods**, Sage Publication, İkinci Baskı, U.S.A.
- Riddick, C. C. and R. V. Russel (1999) Evaluative Research in Recreation, Park and Sport Settings: Searching for Useful Information**, Sagamore Publishing, Birinci Baskı, A.B.D. Atlıntı - **Bilim, Y. (2004) "Popüler Turistik Destinasyonlarda (Turizm Merkezlerinde) Polis ve Hizmetlerinin Avrupalı Turistler Tarafından Algılanması"**, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı – **Yüksek Lisans Tezi**, Hatay
- Robbins, L. (1932) An Essay on the Nature and Significance of Economic Science**, MacMillan & Co., Limited Printed in Great Britain
- Samur, T. (1992) Ilgın'da Türk Devri Yapıları**, Sebat Ofset Matbaacılık, Konya
- Sarıçay, N. (2002) Termalizm ve Türkiye: Ege Bölgesi ve İzmir'in Termal Turizmdeki Şansı**, İTO Yayın No: 123, İzmir
- Selltiz, c. L. S. Wrightsman and S. W. Cook (1976) Research Methods in Social Relations**, U.S.A.: Holt, Rinehart and Winston Inc., Üçüncü Baskı
- Sezgin, M. O. (1995) Sağlık Turizmi**, Tutibay, Ankara
- Stilwell, F. J. B. (1980) "Bölgesel İktisat Politikası"**, Çeviren: Dr. Sevgi Güran, Macmillan İktisat Serisi, Batur Matbaası, İstanbul
- Şimşek, M. (2003) Şifalı Sulara Yolculuk–Kaphıcalar-İçmeler**, 2.Basım, İnkılap Kitapevi, İstanbul
- Todaro, M. P. ve C. S. Stephen (2002) World Development**, Eight Edition, United Kingdom: Addison Wesley
- Usta, Ö. (2002) Turizm, Termalizm**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul
- Yarcan, Ş. (1998) Turizm Endüstrisinin Yapısı**, Boğaziçi Üniversitesi Yayını, İstanbul
- Yüksel, A. ve F. Yüksel (2000) "Turizmde Bilimsel Araştırma Yöntemleri"**, Turhan Kitapevi, Ankara

5.4.2. Bildiri ve Makaleler

- Açıkbaş, Y. vd.** (2009) “Bölgesel Turizm Kalkınmasına Belediyelerin Katkısı: Taşucu Örneği”, **10.Ulusal Turizm Kongresi 21-24 Ekim 2009**, Mersin
- Akbulut, G.** (2010) “Türkiye’de Kaplıca Turizmi ve Sorunları”, **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 9(1)-ISSN: 1303-0094
- Aksu, C. ve Aktuğ, E.** (2011) “Güney Ege Bölgesi Termal Turizm Araştırması”, **Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA)**, 1-43
- Altay, O. N.** (1992) “Bölgesel Planlama ve Organize Sanayi Bölgeleri: Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:7, Sayı:2, İzmir
- Aslan, Z.** (1996) “Termal Turizmi”, **Türsab Dergisi**, Sayı:153
- Ateljevic, J.** (2008) “Tourism Entrepreneurship And Regional Development: Example From New Zealand”, **International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research** Vol. 15 No. 3,pp.
- Aydın, O.** (2012) “Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi”, **Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi** 14(23)
- Baidal, J. A. I.** (2004) “Tourism Planning in Spain Evolution and Perspectives”, **Annals of Tourism Research**, 31 (2)
- Bahar, H.** (1996) Ilgın ve Çevresi Höyükleri – 1994, **XVII. Uluslar arası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu**, Ankara
- Bahar, O.** (2006) “Türkiye’nin İktisadi Gelişiminde Turizm Sektörüne Sağlanan Teşviklerin Rolü: Uygulamalı Bir Araştırma”, **İktisat, İşletme ve Finans Dergisi**, Sayı 241
- Bahar, O.** (2007) “Bölgesel Kalkınmada Turizm Sektörünün Ekonomik Açısından Yeri ve Önemi”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)**, Güz, Sayı:19
- Baloğlu, Ş. ve M. Manganoglu** (2001) Tourism Destination Images of Turkey, Egypt, Greece and Italy as Perceived By US-Based Tour Operators and Travel Agents, **Tourism Management**, (22) 1-9
- Bayındır, T.** (1992) “Turizm Tanıtımında Bölgelerin Önemi”, **I.Tanıtma Şurası**, T.C. Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü
- Behreci, E.** (1989) “From Thermalism to Health Tourism”, **The Tourist Review**, No:4
- Belkayalı, N.** (2009) “Jeotermal Enerji Kaynaklarının Sağlık, Turizm ve Rekreasyon Amacıyla Kullanımı ve Ekonomik Değerinin Tespiti: Yalova Termal Kaplıcaları Örneği”, **TMMOB Jeotermal Kongresi 23-25 Aralık 2009**, Ankara
- Cihangir, İ. S. vd.** (2010) “Tarihi ve Kültürel Değerlerin Turizm Açısından Değerlendirilmesi Ilgın Örneği”, **1. Ulusal Ilgın Sempozyumu**, Ilgın

- Cihangir, İ.S., ve F. Gökçe** (2010) “Geçmişten Günümüze Kültür ve Turizm Kenti Ilgın”, **Ilgın Ticaret Borsası Dergisi**, Sayı:2
- Cihangir, İ. S. vd.,** (2011) “Bölgesel Kalkınmada Termal Turizmin Ekonomik Rolü:İlgın Örneği”, **1. Uluslar arası Turizm ve Otel İşletmeciliği Sempozyumu**, Beyşehir
- Çakıcı, C. ve İ. Kızılırmak** (2009) “Yöresel Turizm Tanıtma Varlıklarının İncelenmesine Yönelik Bir Durum Çalışması”, **10. Ulusal Turizm Kongresi**, Mersin
- Çakmak, Ö.** (2008) “Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi”, **Düzce Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi** 11, 33-41
- Çeken, H.** (2008) “Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.X, S II
- Çetiner, E.** (1998) “Turizmde Bölgesel Kalkınma, Verimlilik ve Kaynakların Etkin Kullanımı” **1. Turizm Şurası**, Turizm Banklığı, Ankara
- Çımat, A. ve O. Bahar** (2003) “Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçerisindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme”, **Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi** (6)
- Çiçek, R. ve S. Adveren** (2013) “Sağlık Turizmi Açısından İç Anadolu Bölgesindeki Kaplıca ve Termal Tesislerin Mevcut Yapısının ve Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, **Kramanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 15(25), ISSN:1309-9132
- Çoruh, S.** (1986) “Şifalı Sularımız ve Tıbbi Turizm Sorunlarımız”, **Turizm Bankası A.Ş. Turizm Yıllığı**, Ankara
- Davies, B.** (2003) “The Role of Quantitative And Qualitative Research in Industrial Studies of Tourism”, **The International Journal of Tourism Research**, Mar/Apr 2003; 5, 2: 97 - 111
- Decrop, A.** (1999) “Triangulation in Qualitative Tourism Research”, **Tourism Management**, 20: 157-161
- De Marco, D.** (2003) “Spas: Not Juist for Women; Men Make up 29 percent of All Spa Goers”, **Washington Times**, 22 Eylül.
- Dieke, U. C. P.** (2003) “Tourism in Africa’s Economic Development: Policy Implications”, **Management Decision**, 41 (3)
- Doğan, S. ve Z. Yıldız** (2007) “Bölgesel Kalkınma, Turizmin İlişkisi ve Göller Bölgesi Kalkınmasında Alternatif Turizm Potansiyelinin Kullanılabilirliğine Yönelik Bir Araştırma”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:6, Isparta
- Ebrard, G.** (1990) “Fransa’da Kaplıca İşletmeciliği”, **Fransa – Türk Turizmi Geliştirme Kolokiyumu**, İstanbul
- Eraydın, A.** (2004) “Bölgesel Kalkınma Kavram, Kuram ve Politikalarında Yaşanan Değişimler”, **Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, DPT Yayını**, Cilt:I

- Erdoğan, E. ve F. Aklanoğlu** (2008) “Termal Turizm ve Afyon - Gazlıgöl Örneği”. **e- Journal of New World Sciences Academy Natural and Applied Sciences**, Volume: 3, Number: 1, Article Number: A0053, 83-92.
- Gül, H.** (2004) “Ekonomik Kalkınmada Yerel Alternatifler”, **Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, DPT Yayını, Cilt:1**
- Gülbahar, O.** (2009) “Turizmin Bölgelerarası Gelişmişlik Farklarını Gidermedeki Rolü (Türkiye Örneği)”, **İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:23, Sayı:1
- İlban, M. O., A. Köroğlu ve D. Bozok** (2008) “Termal Turizm Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Gönen Örneği”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 7, Sayı:13
- Kabasakal, U.** (2007) “Bölgelerarası Kalkınma ve Turizm: Elazığ Örneği”, **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**
- Kahraman, N.** (1991) “Sağlık Turizmi Kapsamında Kaplıcalarımızın Yeri ve Önemi”, **Anotolia Turizm Çevre ve Kültür Dergisi** (15-16)
- Karaçay, H. ve L. Erden** (2004) “Yeni Bölgesel Kalkınma Yaklaşımları ve Destekleme Politikaları: Türkiye’de Bölgesel Panel Veri Setiyle Ampirik Bir Analiz”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi**, Cilt:6, Sayı:3, Ankara
- Karagiorgas, M., T. Tsoutsos, V. Drosou, S. Pouffary, T. Pagano, G. L. Lara and J. M. M. Mendes** (2006): “HOTRES: Renewable Energies in the Hotels: An Extensive Technical Tool for the Hotel Industry”, **Renewable and Sustainable Energy Reviews**, 10(3): 198-224.
- Karamustafa, K. vd.** (2009) “Termal Turizm Açısından Kozaklı İlçesi’nin Rekabetçilik Analizi”, **10.Ulusal Turizm Kongresi 21-24 Ekim 2009**, Mersin
- Kaya, M.** (2003) “Türkiye ve Eskişehir’in Termal Maden Suyu Potansiyeli ve Sorunları”, **Eskişehir Ticaret Odası Dergisi**, 20(8):8-13
- Kervankıran, İ.** (2014) “The Sustainable Usage of Geothermal Sources and Their Importance in Tourism in Afyonkarahisar”, **Zeitschrift für die Welt der Türken**, 6(1), 201-211.
- Keskin, A.** (2015) “Yerel Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü:Turizm Örneği”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:30, Sayı:1
- Kozak, M.** (1995) “Türkiye’de Turistik Arz ile İlgili Bazı Ekonomik Değişkenlerin Dış Turizm Talebi Üzerine Etkisi”, **Turizmde Seçme Makaleler: 21, TUGEV Yayın No: 33**, İstanbul.
- Krumholz, N.** (1999) “Equitable Approaches to Local Economic Development”, **Policy Studies Journal**, 27(1), pp.83-95
- Kuter, N.** (2009) “Çankırı Kenti ve Yakın Çevresinin Termal Turizm Açısından Değerlendirilmesi”, **TMMOB Jeotermal Kongresi 23-25 Aralık 2009**, Ankara
- Künü, S., Hopoğlu, S., Gürçam, Ö. S. ve Ç. Güneş** (2015) “Turizm ve Bölgesel Kalkınma Arasındaki İlişki: Doğu Karadeniz Bölgesi Üzerine Bir İnceleme”, **İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 7, Nisan, 71-93

- Liu, A. and G. Wall** (2006) "Planning Tourism Employment: A Developing Country Perspective", **Tourism Management**, 27
- Mueller, H. and E. L. Kaufmann** (2000) "Wellness Tourism: Market Analysis of a Special Health Tourism Segment and Implications for the Hotel Industry". **Journal of Vacation Marketing**, Volume: 7, Number: 1, 5-17.
- Öcal, T.** (2011) "Niğde'de Planlanan Termal Turizm Kaynaklarına Bir Örnek: Nargöl", **Marmara Coğrafya Dergisi**, ISSN:1303-2429, Sayı:24, İstanbul
- Özbek, T.** (1991) "Dünyada ve Türkiye'de Termal Turizmin Önemi", **Anatolia Turizm ve Çevre Dergisi**, Yıl 2 (17-18)
- Özbek, T.** (2011) "Ülkemizde Jeotermalın Günümüze Kadarki Tarihsel Gelişimi ve Kurumlar ile Sektörlerin Değerlendirilmesi", **Jeo Termal**, Yıl: 2 (4), Ekim-Aralık
- Özçağlar, A.** (2004) "Coğrafi Bilimlerin Kentsel Ekonomi, Kentsel Yönetim. Bölge İktisat ve Bölge Planlama Yönünden Analizi", DPT, **Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, DPT Yayını, Cilt: II**
- Öztürk, Y. ve İ. Yazıcıoğlu** (2002) "Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma", **Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı.2, Ankara
- Öztürk M. ve M. Bayat** (2011) "Uluslar arası Turizm Hareketlerinde Sağlık Turizminin Rolü ve Kalite Çalışmalarının Önemi Bir Literatür Çalışması", **Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**
- Pearce, G. D.** (2000) "Tourism Plan Reviews: Methodological Considerations and Issues from Samoa", **Tourism Management**, 21
- Pırnar, İ.** (2007) "Sağlık Turizmi, Özellikleri ve İzmir İçin Potansiyeli", V. Turizm Sempozyumu: Sağlık Turizmi, **Dokuz Eylül Üniversitesi, 25-26 Ekim 2007**, İzmir
- Piri, T.** (2009) "Turizm Bakanlığı'nın Termal Turizmde 2023 Vizyonu ve Teşvikler", **2. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi**, Antalya.
- Riley R. W. and L.L. Love** (2000) The State of Qualitative Tourism Research, **Annals of Tourism Research**, Vol: 27, No:1, S:164-187
- Sebastian, I.** (2002) "Health & Spa Tourism", **Spa Australasia**, 13
- Sayılı, M. vd.,** (2007) "Psoriasis Treatment Via Doctor Fishes As Part Of Health Tourism: A Case Study Of Kangal Fish Spring ,Turkey" **Tourism Management**, vol:28
- Sevinç, H. ve S. Azgün** (2012) "Bölgesel Kalkınma ve İnanç Turizmi Bağlamında Akdamar Kilisesi Örneği", **Uluslar arası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi (IJSES)**, 2 (2)
- Sinclair, M. T.** (1998) "Tourism and Economic Development: A Survey", **The Journal of Development Studies**, 34 (5)
- Sunu, M. ve Ö. Aydan** (2001) "Contemporary trends in Thermal Tourism and its importance for Turkey" **1. Ulusal Kaplıca Turizmi Sempozyumu**, Balıkesir

- Szivas, E., M. Riley and D. Airy (2003)** “Labor Mobility into Tourism: Attraction and Satisfaction”, **Annals of Tourism Research**, 30 (1)
- Toivonen, T. (2002)** “Regional Development of Finnish Tourism at the End of the 1990s: Some Considerations”, **Tourism and Hospitality Research**, 3 (4)
- Tosun, C. and D. J. Timothy (2001)** “Shortcomings in Planning Approaches to Tourism Development in Developing Countries: the Case of Turkey”, **International Journal of Contemporary Hospitality Management**, 13 (7)
- Tosun, C. ve Y. Bilim (2004)**, “Şehirlerin Turistik Açısından Pazarlanması”, **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 15, sayı:2
- Tosun, C., F. Gökçe ve K. Kocaboşdoğan (2008)** “Şehirlerin Turizm Potansiyelinin Tespitinin Sürdürülebilir Turizm Gelişimi Açısından Önemi: Giresun Örneği”, **III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi Kongre Bildiri Kitabı**, Balıkesir
- Tunçsiper, B. ve M. Kaşlı (2008)** “Termal Turizmin Ekonomik Etkileri; Gönen Örneği”, **Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2008 Sayı:1
- Tunçsiper, B. ve G. Özyılmaz (2009)** “Yerel Ekonomik Kalkınma Sürecine Turizm Sektörünün Etkisi”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi – 24**
- Tunçsiper, B. vd., (2009)** “Bölgesel Kalkınmada Şehir Turizminin Rolü:Balıkesir ve Çanakkale Merkezlerinde Bir Araştırma”, **10. Ulusal Turizm Kongresi**, Mersin
- Tunçsiper, B. ve M. Bezirgan (2010)** “Termal Turizmin Ekonomik Etkilerinin Algılanması, Emet İlçesinde Bir Araştırma”, **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi**, Say:2
- Türksoy, A. ve S. S. Türksoy (2010)** “Termal Turizmin Geliştirilmesi Kapsamında Çeşme İlçesi Termal Kaynaklarının Değerlendirilmesi”, **Ege Akademik Bakış/Ege Academic Review** 10 (2)
- Uçar, M. vd., (2012)** “Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi”, **Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 14 (22), ISSN:1309-9132
- Üymez, M. ve A. İlaslı (2009)** “Antik Dönemden Günümüze Kaplıcalar ve Afyonkarahisar’da Kaplıca Kültürü Tarihi”, **TMMOB Jeotermal Kongresi**, Ankara
- Walle, A. H. (1997)** “Quantitative Versus Qualitative Tourism Research”. **Annals of Tourism Research**, Vol: 24, No: 3, S: 524 - 536
- Yeşiltaş, M. ve İ. Öztürk (2008)** “ Bölgesel Kalkınma Çerçevesinde Alternatif Turizm Faaliyetlerine Yönelik Bir Değerlendirme: Sivas Örneği”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**
- Yücel, C. (2003)** “SPA Turizminde Büyük Olanaklar”, **TÜRSAB Dergisi**, Eylül Sayısı.
- Zengin, B. ve M. C. Altunel (2009)** “Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılaması : Alaçatı Örneği”, **10.Ulusal Turizm Kongresi**, Mersin

Zengin, B. (2010) “Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisine Reel ve Moneter Etkileri”, **Akademik İncelemeler Dergisi**, Cilt:5, Sayı:1

5.4.3. Tezler

Ağralı, O. (2014) “**Kalkınma Ajanslarının Bölge ve Ülke Kalkınmasındaki Rolü: BAKA ve Isparta Örneği**” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü - **Yüksek Lisans Tezi**, Isparta.

Aktakas, G. B. (2006) “**Bölgesel/Yerel Kalkınma, Bölgesel Gelişme İçin Bir Model**”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı – **Yüksek Lisans Tezi**, Adana

Aslan, Z. (1992) “**Termal Turizmi İşletmelerinde Hizmet Standartlarının Geliştirilmesi ve Pazarlama Faaliyetlerine Etkisi: Balçova Termal Merkezi Uygulaması**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış) - **Yüksek Lisans Tezi**, İzmir

Aslan, Z. (1996) “**Ege Bölgesine Yönelik Termal Turizm Talebinin Analizi**”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış) - **Doktora Tezi**, İzmir

Ashhak, A. (1998) “**Türkiye’de Termal Turizm ve Ankara Haymana Kaplıcası İncelemesi**”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış) - **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara

Ayas, N. (2010) “**Turizm Pazarlaması Çerçevesinde Termal Turizm**”, Kültür ve Turizm Bakanlığı, (Yayımlanmamış) - **Uzmanlık Tezi**, Ankara.

Bastem, S. (1997) “**Termal Turizm ve Erzurum’un Termal Turizm Potansiyeli**”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otelcilik Anabilim Dalı - **Yüksek Lisans Tezi**, Erzurum

Bilim, Y. (2004) “**Popüler Turistik Destinasyonlarda (Turizm Merkezlerinde) Polis ve Hizmetlerinin Avrupalı Turistler Tarafından Algılanması**”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı – **Yüksek Lisans Tezi**, Hatay

Çalışkan, Ç. (2011) “**Sürdürülebilir Turizm Gelişiminin Nesiller Arası Etki Boyutunun Algılanması: Alanya Örneği**”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Ana Bilim Dalı - **Yüksek Lisans Tezi**, Hatay

Çelik, S. (2001) “**Termal Turizm İşletmelerinin Yapısı, İşleyişi ve Müşterilerin Rekreasyon Talebi - Sandıklı Hudai Kaplıcası Modeli**”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı - **Yüksek Lisans Tezi**, Kütahya

Çelikkıran, S. (2012) “**Turizm ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği**”, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, - **Yüksek Lisans Tezi**, Niğde

Çevirgen, A. (1996) “**Termal Kür Merkezlerinin Rekreatif Amaçlı Gelişimi ve Örnek Bir Uygulama**”, Balıkesir Üniversitesi - (Yayımlanmamış) **Yüksek Lisans Tezi**, Balıkesir

- Çontu, M. (2006) “Alternatif Turizm Çeşitleri ve Kızılcahamam Termal Turizmi Örneği”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Bolu**
- Dinler, M. (2014) “Hizmet Sektöründe Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin Tüketici Algısına Etkisi: Termal Turizm Sektöründe Bir Araştırma”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, - Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar**
- Durgun, A. (2006) “Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Isparta**
- Fidancı, T. (2002) “Termal Turizm İşletmelerinde Maliyet Analizi”, Afyon Kocatepe Üniversitesi - (Yayınlanmamış) Doktora Tezi, Afyon**
- Göçmen, G. Z. (2008) “Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında İzmir’de Termal Turizmin Tedavi Amaçlı Kullanımı ve Ekonomik Değeri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Programı – Yüksek Lisans Tezi, İzmir**
- Gökçe, F. (2006) “Yerel Destinasyonlarda Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde SWOT (FÜTZ) Analizi Tekniği: Giresun Örneği”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış) - Yüksek Lisans Tezi, Hatay**
- Gül, M. (2015) “Müşteri Temelli Marka Değerinin Yaratılması ve Termal Turizm Amaçlı Seyahat Eden Turistlerin Marka Algılarının Ölçülmesi: Balçova Örneği”, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, - Doktora Tezi, Balıkesir**
- Güvenç, C. (2007) “Türkiye’de Termal Turizm Tesislerinin Planlama ve Tasarım İlkelerine İlişkin Bir Model Önerisi (Çanakkale Örneği)”, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü - Doktora Tezi, İstanbul**
- Hemidov, G. Y. (2012) “Avrupa’nın Termal Turizme Olan Talep Analizi ve Türkiye’nin Pazardaki Payı: Haymana ve Balçova Örneği”, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, - Uzmanlık Tezi, Ankara**
- İlban, M. O. (2007) “Destinasyon Pazarlamasında Marka İmajı ve Seyahat Acentelerinde Bir Araştırma”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış) - Doktora Tezi, Balıkesir**
- Kaçar, M. (2014) “Termal Turizm İşletmelerinde Müşterilerin Rekreasyon Talebi “Balıkesir İli Örneği”, Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, - Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir**
- Kara, M., (2008) “Bölgesel Rekabet Edilebilirlik Kavramı ve Bölgesel Kalkınma Politikalarının Yansımaları”, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara**

- Kılıçlar, A. (1998) “Turizmin Bölgesel Ekonomik Etkileri ve Kemer Örneği”, Gazi Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı (Basılmamış) - Yüksek Lisans Tezi, Ankara**
- Küçüköğlü, M. (2005) “Vergisel Teşviklerin Bölgesel Kalkınmadaki Rolü: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Üzerine Uygulama”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı – Doktora Tezi, Bursa**
- Künye, N. (2014) “Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Bölgelerin Ekonomilerine Katkıları: Panel Veri Uygulaması”, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Ankara**
- Özmen, A. C. (2007) “Yerel Ekonomik Kalkınma Girişimi ve Etkileri: Beypazarı Örneği”, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Ankara**
- Sandıkçı, M. (2008) “Termal Turizm İşletmelerinde Sağlık Beklentileri ve Müşteri Memnuniyeti”, (Yayınlanmamış – Doktora Tezi) Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.**
- Selvi, S. M. (1996) “Bir Turizm Potansiyeli Olarak Kaplıca Turizminin Değerlendirilmesi, Kangal Balıklı Kaplıca Uygulama Çalışması”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı (Yayınlanmamış) - Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir**
- Seyidoğlu, M. A. (2015) “Bölgesel Kalkınmada Ajansların Rolü: Batman İli Üzerine Bir Uygulama”, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Niğde**
- Temizkan, R. (2005) “Turist Rehberlerinin Türkiye İmajını Algulamaları”, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Hatay**
- Temizkan, S. P. (2005) “Turistlerin Alışveriş Davranışı: Kapadokya Örneği”, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Hatay**
- Timur, B. (2015) “Termal Turizmde Hizmet Kalitesi, Algılanan Destinasyon İmajı ve Tekrar Ziyaret Niyeti Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı, - Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir**
- Toprak, L. (2008) “Bölgeler Arası Kalkınma Farklılıklarını Gidermede Turizmin Rolü: Güney Doğu Bölgesi Örneği”, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı – Doktora Tezi, Malatya**
- Tosun, C. (1998) “Local Community Partipation in the Tourism Development Process: The Case of Urgup in Turkey”, İngiltere: The Scottish Hotel School University of Strathclyde, Basılmış Doktora Tezi, İngiltere**
- Tunçbilekli, P. (2006) “Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Nevşehir Örneği”, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Niğde**

Unutmaz, G. (1994) “Kaplıca Turizmi”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış) – Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Uygun, H. (2008) “Konya İlinin Termal Turizm Potansiyeli”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Konya

Üçpunar, G. (2013) “Sağlık Hizmetleri Pazarlaması Sağlık ve Termal Turizm”, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı, - Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Yıldırım, C. (2005) “Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Yeri”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı - Yüksek Lisans Tezi, Bolu

Yüksel, H. G. (2015) “Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Uygulanabilirliği ve Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Politikası Bilim Dalı, - Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

5.4.4. İnternet

www.kultur.gov.tr, (2010) Erişim tarihi: (20.04.2010)

Gawell, K. and G. Greenberg (2007) “2007 Interim Report, Update on World Geothermal Development”, Geothermal Energy Association, May 1, <http://www.geoenergy.org/publications/reports/GEA%20World%20Update%202007.pdf>(Erişim:20.06.2009)

Hopkins, W. G. (2000) “Quantitative Research Desing, Sport Science, 4 (1), www.sportsci.org/jour/0001wghdesign.html - Alıntı Bilim, Y. (2004) “Popüler Turistik Destinasyonlarda (Turizm Merkezlerinde) Polis ve Hizmetlerinin Avrupalı Turistler Tarafından Algılanması”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı – Yüksek Lisans Tezi, Hatay

Kozak, N. (2006) “Termal Turizm En Sonunda Gelişmeye Başladı” (I), www.turizm gazetesi.com

Puljiz, J. (2003) “The Role of Economic Devbolopment Agencies in Promoting the Development of Lagging Areas of Croatia – The Case of LEDAS”, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UNTC/UNPAN012707.pdf> Erişim : (20.03.2009)

Roe, Dilys, Khanya Penny Urguhart (2001) “Pro-poor Tourism: Harnessing the World’s Largest Industry for the World’s Poor”, www.iied.org.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2009) “Termal Turizm”. Web Sitesi: <http://www.kultur.gov.tr>, <http://www.turizm.gov.tr>, Erişim Tarihi: (10.08.2009)

Tursab (2007) “Spa Turizmde Büyük Olanaklar”, Eylül 2003, <http://www.tursab.org.tr> Erişim: (28.03.2007)

Tursab (Türkiye Seyahat Acentecileri Birliği) (2015), http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri/1963-sayi-gelir-ve-degisim_68.html, Erişim; (02.12.2015)

Tursab (Türkiye Seyahat Acentecileri Birliği) (2015), <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13507>; Erişim: (02.12.2015)

Türkiye Vakıf Bankası T.A.O. (2004) “**Planlama ve İktisadi Araştırmalar Grup Yönetmenliği (İktisadi Araştırmalar ve Mevzuat Yönetmenliği)**”, Sektör Araştırmaları Serisi /No:30, <http://www.vakifbank.com.tr/earastirma/turizm.doc>, Erişim: (25.03.2006)

5.4.5. Diğer (Raporlar, Resmi Gazeteler Vb.)

Özbek, D. ve T. Özbek (2008) “**Jeotermal Kaynakların Sağlık ve Termal Turizme Entegrasyonu**”, Haber Bülteni Dosyası, 2/3

Resmi Gazete, 22 Mart 2001, Sayı:24350, Ek 5, s.52.

Üngör, A. (1975) “**Konya-İlgın Kaplıcaları Hidrojeoloji Etüt Raporu**”, MTA, Ankara

WTTC (2002) “**World Travel and Tourism Council Special Reports**”.

5.5. EKLER

5.5.1. Birinci Anket

Sayın Katılımcı, Bu çalışma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan “Termal Turizm Potansiyelinin Bölgesel Kalkınmada Ekonomik Rolü: İlgin Termal Tesislerinde Bir Uygulama” konulu yüksek lisans tezi için uygulanmaktadır. Elde edilecek verilerin tamamı bilgisayar ortamında ve bilimsel araçlarla değerlendirilmekte olup, kesinlikle üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim. İsa Serhan CİHANGİR

Birinci Bölüm “DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER”	
1. Cinsiyetiniz?	☐ Kadın ☐ Erkek
2. Medeni Durumunuz?	☐ Evli ☐ Bekar
3. Eğitim Durumunuz?	☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ve Doktor
4. Yaşınız?	☐ 15 – 26 ☐ 27 - 38 ☐ 39 - 50 ☐ 51 – 62 ☐ 63 ve Üzeri
5. Aylık Gelir Durumunuz?	☐ 749,00 ve altı ☐ 750,00 – 1.499,00 ☐ 1.500,00 – 2.249,00 ☐ 2.250,00 – 2.999,00 ☐ 3.000,00 ve üzeri
6. Mesleki Durumunuz?	☐ Kamu Çalışanı ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ İşletmeci ☐ Emekli ☐ Öğrenci
İkinci Bölüm “SEYAHAT ÖZELLİKLERİ”	
7. Hangi Ülke Vatandaşısınız (Uyruğunuz)?	☐ Türkiye ☐ Almanya ☐ Fransız ☐ Çifte (Çift Pasaport) Vatandaş ☐ Diğer
8. Geldiğiniz Ülke?	☐ Türkiye ☐ Almanya ☐ Hollanda ☐ İsveç ☐ Diğer
9. Geldiğiniz Şehir?	☐ Konya ☐ İstanbul ☐ Berlin ☐ Paris ☐ Diğer
10. Geliş Sayınız?	☐ İlk ☐ İkinci ☐ Üçüncü ☐ Dördüncü ☐ Beşinci ve üzeri
11. Kalış Süreniz?	☐ 1 – 3 ☐ 4 – 7 ☐ 8 – 11 ☐ 12 – 15 ☐ 16 ve üzeri

Bölüm Üç “HARCAMA BİÇİMLERİ”	
12. Konaklama Türünüz?	
☐ Oda	☐ Oda Kahvaltı
☐ Yarım Pansiyon	☐ Tam Pansiyon
☐ Diğer	
13. Konaklama İçin Ortalama Harcamanız?	
☐ 749,00 ve altı	☐ 750,00 – 1.499,00
☐ 1.500,00 – 2.249,00	☐ 2.250,00 – 2.999,00
☐ 3.000,00 ve üzeri	
14. Yiyecek – İçecek İçin Ortalama Harcamanız?	
☐ 749,00 ve altı	☐ 750,00 – 1.499,00
☐ 1.500,00 – 2.249,00	☐ 2.250,00 – 2.999,00
☐ 3.000,00 ve üzeri	
15. Eğlence İçin Ortalama Harcamanız?	
☐ 749,00 ve altı	☐ 750,00 – 1.499,00
☐ 1.500,00 – 2.249,00	☐ 2.250,00 – 2.999,00
☐ 3.000,00 ve üzeri	
16. Giyim İçin Ortalama Harcamanız?	
☐ 749,00 ve altı	☐ 750,00 – 1.499,00
☐ 1.500,00 – 2.249,00	☐ 2.250,00 – 2.999,00
☐ 3.000,00 ve üzeri	
18. Kişisel Bakım – Kozmetik vb. İçin Ortalama Harcamanız?	
☐ 749,00 ve altı	☐ 750,00 – 1.499,00
☐ 1.500,00 – 2.249,00	☐ 2.250,00 – 2.999,00
☐ 3.000,00 ve üzeri	
19. Şehir İçi Ulaşım İçin Ortalama Harcamanız?	
☐ 749,00 ve altı	☐ 750,00 – 1.499,00
☐ 1.500,00 – 2.249,00	☐ 2.250,00 – 2.999,00
☐ 3.000,00 ve üzeri	
20. Hediyeelik Eşya İçin Ortalama Harcamanız?	
☐ 749,00 ve altı	☐ 750,00 – 1.499,00
☐ 1.500,00 – 2.249,00	☐ 2.250,00 – 2.999,00
☐ 3.000,00 ve üzeri	

5.5.2. İkinci Anket

5.5.2.1.Önermeler

Sayın Katılımcı, Bu çalışma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan “Termal Turizm Potansiyelinin Bölgesel Kalkınmada Ekonomik Rolü: İlgin Termal Tesislerinde Bir Uygulama” konulu yüksek lisans tezi için uygulanmaktadır. Elde edilecek verilerin tamamı bilgisayar ortamında ve bilimsel araçlarla değerlendirilmekte olup, kesinlikle üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim. İsa Serhan CİHANGİR

Termal Turizmin Bölgesel Ekonomik Kalkınmaya Etkisi İle İlgili Önermeler					
SORULAR	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Termal turizmin gelişmesi, döviz girişini artırarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.					
Termal turizmin gelişmesi, yabancı sermaye girişi sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler					
Termal turizmin gelişmesi, yatırım artışı sağlayarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.					
Termal turizmin gelişmesi, kişi başına düşen milli geliri arttırdığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler					
Termal turizmin gelişmesi, yeni istihdam olanakları yaratarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler					
Termal turizmin gelişmesi, bölgenin alt ve üst yapı olanaklarını gelişmesini sağladığı için bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler.					
Termal turizmin gelişmesi, bölgedeki tarım ve sanayi sektörlerinin de gelişmesine katkıda bulunarak bölgesel kalkınmayı olumlu yönde etkiler					
Termal turizmin gelişmesi, bölgenin diğer bölgelerle arasındaki gelişmişlik farkının azalmasını sağlar.					

5.5.2.2. Tedbirler

Sayın Katılımcı, Bu çalışma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan “Termal Turizm Potansiyelinin Bölgesel Kalkınmada Ekonomik Rolü: İlgin Termal Tesislerinde Bir Uygulama” konulu yüksek lisans tezi için uygulanmaktadır. Elde edilecek verilerin tamamı bilgisayar ortamında ve bilimsel araçlarla değerlendirilmekte olup, kesinlikle üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim. İsa Serhan CİHANGİR

Bölgenin Turizmde Gelişebilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirler					
SORULAR	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Termal turizmde yönelik tesislerin artırılması gerekmektedir.					
Termal turizm odaklı bölgesel tanıtıma önem verilmesi gerekmektedir.					
Termal turizm bilincinin bölge halkı arasında geliştirilmesi gerekmektedir.					
Termal turizm işletmelerinde kalifiyeli personel istihdam edilmesi gerekmektedir.					
Yerel yönetimlerin Termal turizm işletmelerinde hijyen ve fiyat denetimleri yapması gerekmektedir.					
Belediyenin Termal turizm bölgesinde görüntü kirliliği yaratan düzensiz ve çarpık yerleşmeye izin vermemesi gerekmektedir.					
Termal turizm bölgesinde altyapı eksikliklerinin en kısa zamanda giderilmesi gerekmektedir.					
Yerel yönetimlerin kitlelerin katılımını sağlayacak etkinliklere ağırlık vermesi gerekmektedir.					

5.5.3. Mülakatlar

Yerel Yönetimler ve Yerel Karar Vericiler ile Bölgede Faaliyet Gösteren İşletme Çalışan ve Yöneticilerine Yönelik Mülakat Soruları
1. Termal Turizmin bölgeye yapacağı ekonomik etkiler size göre nelerdir?
2. Termal Turizm bölgeye yerli ve yabancı yatırım çekebilir mi? Bu yatırımlar bölgedeki diğer sektörlerle de yansır mı?
3. Termal Turizm bölgede istihdamı geliştirir mi?
4. Turizm bölgeye rekabetçi bir avantaj sağlar mı?
Yerel Halka ve Bölge Ziyaretçilerine Yönelik Mülakat Soruları
5. Bölgenin Termal Turizm potansiyelinin yatırım, tanıtım ve pazarlanması sizce yeterli düzeyde midir?
6. Bölge halkının Termal Turizm potansiyeline dönük bakış açısı yeterli düzeyde midir?
7. Bölgede hizmet veren işletmelerin istihdam potansiyel ve politikaları yeterli düzeyde midir?
8. Bölgenin imar planı ve yatırım politikalarını Termal Turizme uygun buluyor musunuz?

5.5.4. Bakanlar Kurulu Kararı

16 Aralık 2006 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı : 26378

BAKANLAR KURULU KARARI

Karar Sayısı : 2006/11354

1 - Ekli (I) sayılı listede belirtilen ve sınırları krokilerde gösterilen alanların, termal turizm merkezi olarak ilanı,

2 - Ekli (II) sayılı listede belirtilen turizm merkezlerinin sınırlarının, krokilerde gösterildiği şekilde değiştirilmesi,

3 - Ekli (III) sayılı listede belirtilen ve sınırları krokide gösterilen alanların, termal kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi olarak ilanı,

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 16/11/2006 tarihli ve 184175 sayılı yazısı üzerine, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 3 üncü maddesi ile 16/4/2004 tarihli ve 2004/7253 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerinin Belirlenmesine ve İlanına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre, Bakanlar Kurulu'nca 4/12/2006 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

A. GÜL	A. ŞENER	M. A. ŞAHİN	B. ATALAY
Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.	Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	Devlet Bakanı
A. BABACAN	M. AYDIN	N. ÇUBUKÇU	K. TÜZMEN
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
C. ÇİÇEK	M. V.GÖNÜL	A.AKSU	K. UNAKITAN
Adalet Bakanı	Milli Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı	Maliye Bakanı
R. AKDAĞ	F. N.ÖZAK	R.AKDAĞ	B. YILDIRIM
Milli Eğitim Bakanı V.	Bayındırlık ve İskan Bakanı	Sağlık Bakanı	Ulaştırma Bakanı
M. M. EKER	M. BAŞESGİOĞLU	A. COŞKUN	
Tarım ve Köyişleri Bakanı	Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı	Sanayi ve Ticaret Bakanı	
M.H.GÜLER	A. KOÇ	O. PEPE	
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	Kültür ve Turizm Bakanı	Çevre ve Orman Bakanı	

4/12/2006 TARİHLİ VE 2006/11354 SAYILI

KARARNAMENİN EKİ

(I) Sayılı Liste

- 1 - Ankara Haymana Termal Turizm Merkezi,
- 2 - Aydın Tralleis Termal Turizm Merkezi,
- 3 - Aydın Buharkent/Denizli-Sarayköy Termal Turizm Merkezi,
- 4 - Balıkesir Gönen-Ekşidere Termal Turizm Merkezi,

- 5 - Balıkesir Bigadiç-Hisarköy Termal Turizm Merkezi,
- 6 - Balıkesir Manyas-Kızık Termal Turizm Merkezi,
- 7 - Balıkesir Susurluk Kepekler Termal Turizm Merkezi,
- 8 - Balıkesir Sındırgı Hisaralan Termal Turizm Merkezi,
- 9 - Bursa Mustafakemalpaşa Tümbüldek Termal Turizm Merkezi,
- 10 - Çanakkale Çan-Etili-Tepeköy Termal Turizm Merkezi,
- 11 - Çanakkale Yenice-Hıdırlar Termal Turizm Merkezi,
- 12 - Çanakkale Ayvacık-Tuzla Termal Turizm Merkezi,
- 13 - Denizli Çardak-Beylerli/Burdur Akgöl Termal Turizm Merkezi,
- 14 - Denizli Buldan-Tripolis Termal Turizm Merkezi,
- 15 - Denizli Akköy-Gölemezi Termal Turizm Merkezi,
- 16 - **Konya Ilgın Termal Turizm Merkezi,**
- 17 - Kütahya Tavşanlı-Göbel Termal Turizm Merkezi,
- 18 - Kütahya Hisarcık Esire Termal Turizm Merkezi,
- 19 - Manisa-Demirci-Hisar Termal Turizm Merkezi,
- 20 - Manisa-Kula-Emir Termal Turizm Merkezi,
- 21 - Manisa Turgutlu- Urganlı Termal Turizm Merkezi,
- 22 - Sakarya Akyazı-Kuzuluk Termal Turizm Merkezi,
- 23 - Yalova Armutlu Termal Turizm Merkezi,

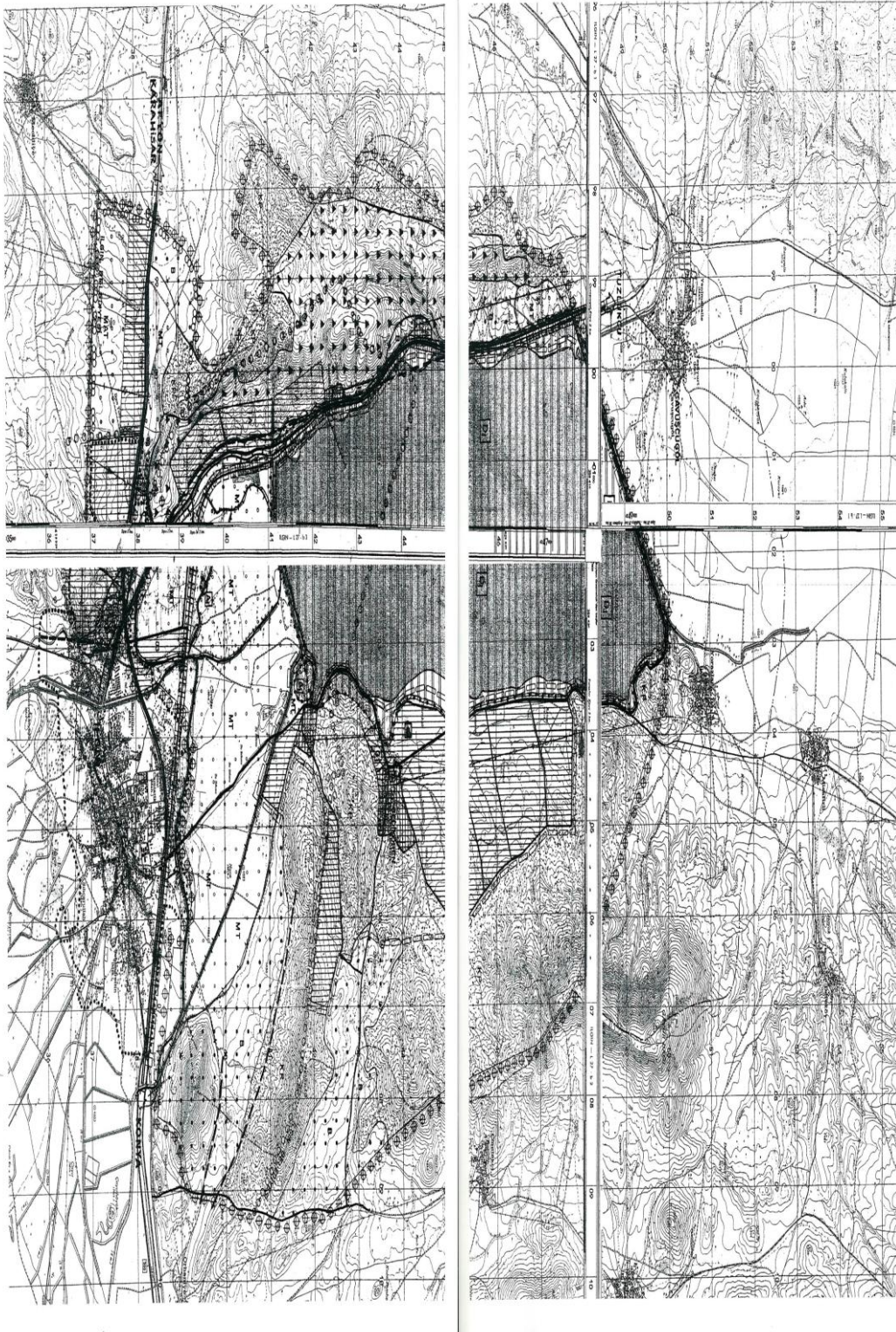
(II) Sayılı Liste

- 1 - Afyonkarahisar Heybeli Termal Turizm Merkezi,
- 2 - Afyonkarahisar İhsaniye-Gazlıgöl Termal Turizm Merkezi,
- 3 - Afyonkarahisar Sandıklı-Hüdai Termal Turizm Merkezi,
- 4 - Çanakkale Ezine-Kestanbol Termal Turizm Merkezi,
- 5 - Eskişehir Mihalgazi-Sakarılıca Termal Turizm Merkezi,
- 6 - İzmir Seferihisar Doğanbey Termal Turizm Merkezi,
- 7 - Kütahya Ilıca Harlek Termal Turizm Merkezi,
- 8 - Kütahya Simav-Eynal-Çitgöl-Naşa Termal Turizm Merkezi,
- 9 - Kütahya Gediz Ilıcasu Termal Turizm Merkezi,
- 10 - Yalova Termal Turizm Merkezi,

(III) Sayılı Liste

- 1 - İzmir Dikili Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi,
- 2 - İzmir-Bergama-Allanoi-Manisa Soma Menteşe Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi,

5.5.5. Ilgın Termal Turizm Bölgesi Haritası

5.5.6. Özgeçmiş

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Adı-Soyadı	İsa Serhan CİHANGİR	
Doğum Yeri ve Tarihi	İlgın / 12.01.1983	
Medeni Durum	Evlî	
Öğrenim Durumu		
İlk Öğretim	Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu (1989 – 1993) Fatih Orta Okulu (1993 – 1997)	
Lise	İlgın Lisesi (1997 – 2000)	
Ön Lisans	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Gökçeada Meslek Yüksekokulu (2003 - 2004) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu (2004 – 2005)	
Lisans	Mustafa Kemal Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu (2006 – 2010)	
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı (2013 -)	
İş Deneyimi	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Ürgüp Sebahat ve Erol Toksöz Meslek Yüksekokulu (Öğr. Gör.) Master Kariyer Eğitim Merkezi (Müdür)	
İlgi Alanları	Turizm ve Termal Turizm, Projeler ve Araştırmalar, Yemek Kültürü vb.	
İletişim	Tel	0541 968 8390
	Adres	Fatih Mah. Ahmet Erenler Cad. 39/4 Ürgüp/NEVŞEHİR
İmza		